

16

Budsjett 2016

Budsjett 2016

Norges forskningsråd
Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Design omslag: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen/Norges forskningsråd
Opplag: 400

Oslo, februar 2016

ISBN 978-82-12-03481-5 (trykk)
ISBN 978-82-12-03482-2 (pdf)

Innholdsfortegnelse

BUDSJETT 2016	1
1 INNLEDNING.....	5
2 INNTEKTER	6
2.1 TOTALE INNTEKTER.....	6
2.2 INNTEKTER TIL INTERN ADMINISTRASJON.....	7
3 FORDELING PÅ VIRKEMIDLER OG OMRÅDER.....	8
3.1 VIRKEMIDLER OG HOVEDAKTIVITETER.....	8
3.2 LANGTIDSPLANENS PRIORITERINGER	9
3.3 FORDELING PÅ DIVISJONER OG ENHETER	11
4 DEPARTEMENTENE.....	13
4.1 KUNNSKAPSDPARTEMENTET	13
4.2 NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENTET	19
4.3 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	21
4.4 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET	22
4.5 KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET	23
4.6 HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET.....	25
4.7 UTENRIKSDPARTEMENTET	26
4.8 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET.....	28
4.9 KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENTET	29
4.10 ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET	30
4.11 JUSTIS- OG BEREDSKAPSDPARTEMENTET	31
4.12 BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	31
4.13 FINANSDEPARTEMENTET	32
4.14 KULTURDEPARTEMENTET.....	32
4.15 FORSVARSDPARTEMENTET	33
5 VIRKEMIDLER, PROGRAMMER OG AKTIVITETER.....	34
5.1 PROGRAMMER	34
5.2 FRITTSTÅENDE PROSJEKTER	47
5.3 INFRASTRUKTUR OG INSTITUSJONSTILTAK.....	51
5.4 NETTVERKSTILTAK	58
5.5 DIVERSE FOU-RELATERTE TILTAK.....	64
5.6 DISPOSISJONSFOND	66
5.7 FELLESKOSTNADER	66
6 DIVISJONER OG ENHETER	69
6.1 DIVISJON FOR ENERGI, RESSURSER OG MILJØ	69
6.2 DIVISJON FOR INNOVASJON.....	75
6.3 DIVISJON FOR SAMFUNN OG HELSE	81
6.4 DIVISJON FOR VITENSKAP.....	86
6.5 ENHETER FOR FELLESFUNKSJONER	94
6.6 ADMINISTRASJONSDIVISJONEN	96

Vedlegg 1. Oversikt over departementenes deltagelse i programmer i 2016, med angivelse av alle finansierende departement.

1 Innledning

Definisjoner og inndelinger

Dette dokumentet – Budsjettbok 2016 – gir en samlet fremstilling av Forskningsrådets inntekter i 2016 så langt disse er kjent pr 1. januar 2016. Dokumentet gir først en overordnet beskrivelse av de samlede inntekter. Deretter en redegjørelse for inntektene fra det enkelte departementet og hvilke føringer som er knyttet til inntektene. Til slutt gis det en detaljert redegjørelse for hvordan divisjonene og stabene har anvendt de tildelte midler på aktiviteter og programmer. Hovedstyret vedtok Budsjett 2016 på sitt møte i desember 2015. Fordelingene mellom divisjonene, og divisjonenes forslag til fordeling av de tildelte rammer, er i all hovedsak fastsatt gjennom statsbudsjettet og departementenes tildelingsbrev, som i sin tur i stor grad er basert på Forskningsrådets budsjettforslag.

Forskningsrådets budsjett for 2016 er på 9,3 mrd. kroner. Forskningsrådets inntekter kommer fra 15 ulike departement. Forskningsrådet mottar i tillegg noen midler fra private og offentlige kilder som ikke bevilges over statsbudsjettet. Disse omtales som Diverseinntekter. Forskningsrådet får også tilsagnsfullmakter over enkelte departement. Dette er en fullmakt til å tildele prosjektbevilgninger inntil et visst nivå ut over den inntekt Forskningsrådet har mottatt. Forskningsrådet regnskapsfører tilsagnsfullmakten som en inntekt det året den blir gitt. En videreført tilsagnsfullmakt inntektsføres ikke.

På utgiftssiden inndeles budsjettet i virkemidler, hovedaktiviteter og programmer/aktiviteter. Dette utgjør en hierarkisk inndeling hvor midlene telles en gang. På øverste nivå er dette en inndeling etter program, frittstående prosjekter, infrastruktur og institusjonelle tiltak, nettverkstiltak, diverse FoU-relaterte aktiviteter m.m. I tillegg inndeles utgiftssiden etter en rekke forskningspolitiske dimensjoner, hvor Langtidsplanens prioriterte områder utgjør den viktigste.

I Budsjettbok 2016 redegjøres det for tre budsjett-typer. Dette er Årets budsjett 2015, Revidert 2015, og Årets budsjett 2016. Årets budsjett 2015 er inntekter og utgifter gitt gjennom Statsbudsjett 2015 og departementenes tildelingsbrev, slik disse er kjent pr 1. januar 2015. Revidert budsjett 2015 består av Årets budsjett 2015 pluss tildelinger gitt gjennom året 2015. Revidert budsjett ligger svært tett opp mot det som vil bli de regnskapsførte inntekter i 2015. Revidert budsjett 2015 er ikke gjennomgående avstemt i hele dokumentet, siden revidert budsjett ikke er avsluttet før dette dokumentet produseres. Revidert budsjett 2015 og regnskapsførte inntekter er ikke identisk, siden enkelte mindre inntekter ikke tas med i revidert budsjett. Årets budsjett 2016 tilsvare typemessig Årets budsjett 2015.

2 Inntekter

2.1 Totale inntekter

Forskningsrådet får en samlet økning på anslagsvis 838 mill. kroner sett i forhold til Årets budsjett 2015. Økningen fra departementene er på 857 mill. kroner sett i forhold til Årets budsjett og 905 mill. kroner sett i forhold til Revidert budsjett. Dette innebærer at i løpet 2015 og 2016 har Forskningsrådets budsjett økt med nesten 1,3 mrd. kroner. Deler av økningen til Forskningsrådet kommer fra Regjeringens sysselsettingspakke og er på den måten i første omgang ettårige bevilgninger. Dette utgjør om lag 200 mill. kroner.

Kunnskapsdepartementet øker sin bevilgning til Forskningsrådet med 432 mill. kroner. Økningen er rettet mot FRIPRO til et nytt "fellesløft", til mobiliseringsordninger mot EU, til muliggjørende teknologier, Nasjonal forskningsinfrastruktur, men det kommer også midler til FORNY, klimaforskning, senter for høyreekstremisme og Nærings-Ph.d og Offentlig sektor Ph.d. Instituttsektoren får midler til en ny SAKS-ordning og doktorgradsutdanning, i tillegg til at Uni Research kommer inn som nytt institutt i basisbevilgningsordningen. Ut over disse spesifikasjonene er det en frihetsgrad på rundt 60 mill. kroner til å følge opp andre prioriteringer i Forskningsrådets budsjettforslag 2016, noe som innebærer en ytterligere styrkning av FRIPRO og satsinger innenfor velferd, helse og omsorg.

Nærings- og fiskeridepartementet øker sin bevilgning med 252 mill. kroner. Økningen går mot BIA), FORNY hvorav 25 til en ny satsing på studententreprenørskap, men også til marin forskning og muliggjørende teknologier. Deler av midlene til henholdsvis BIA og FORNY er ettårige. Basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene øker for å kompensere for prisstigning og innlemming av UniResearch.

Olje- og energidepartementet øker sin bevilgning med 154 mill. kroner. DEMO2000 får 100 mill. kroner, men kun for ett år. FME øker betydelig, slik at en ny generasjon kan etableres på samme reelle nivå. Det gis også en viss vekst til ENERGIX, PETROMAKS2 og CLIMIT. Klima- og miljødepartementet øker sitt budsjett svakt og bare mot miljøinstituttene. Helse- og omsorgsdepartementet øker sin bevilgning til tre nye evalueringer som HOD ønsker at Forskningsrådet skal gjennomføre. Forsvarsdepartementet har en økning knyttet til et gaveprofessorat om norsk krigshistorie i anledningen 70 år siden frigjøringen av Norge.

Utenriksdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har en reduksjon i bevilgningen.

Statsbudsjett 2016 er andre år i Langtidsplanen. Tildelingene forsterker bildet av at det særlig er de strukturelle områdene i Langtidsplanen som prioriteres. Det gis betydelig vekst til *Verdensledende fagmiljøer*, *Muliggjørende teknologier* og *Et innovativt næringsliv* som styrkes. Blant de tematiske områdene er det først og fremst *Hav* som gis vekst, men særlig mot petroleum og anvendelsessiden av denne, slik at veksten er svak mot marin forskning og fraværende mot maritim forskning. Det kommer en del vekst til *Klima, miljø og miljøvennlig energi*, men først og fremst til miljøvennlig energi gjennom FME, noe mindre mot klimasystem og omstilling, og svakt mot miljø. Det kommer en svak vekst mot *Bedre offentlige tjenester*, først og fremst mot velferd, helse og omsorgstjenester, men også noe mot utdanning og fornyelse i offentlig sektor.

Tabell: 2.1. Inntekter til Forskningsrådet over statsbudsjettet 2016. 1000 kroner

	Årets	Revidert	Årets	Økning	Økning	Endring pst	Endring pst
	budsjett	budsjett	budsjett	Årets 2015	Rev 2015	Årets 2015	Rev 2015
	2015	2015	2016	Bud 2016	Bud 2016	Bud 2016	Bud 2016
KD Kunnskapsdepartementet	1 979 743	2 003 163	2 129 308	149 565	126 145	7.6 %	6.3 %
KD-SO Kunnskapsdepartementet – sektorovergripende	1 469 078	1 482 078	1 751 464	282 386	269 386	19.2 %	18.2 %
NFD Nærings- og fiskeridepartementet	2 055 913	2 064 913	2 308 036	252 123	243 123	12.3 %	11.8 %
OED Olje- og energidepartementet	799 126	789 126	953 612	154 486	164 486	19.3 %	20.8 %
LMD Landbruks- og matdepartementet	486 295	488 872	479 258	-7 037	-9 614	-1.4 %	-2.0 %
KLD Klima- og miljødepartementet	373 983	373 612	389 522	15 539	15 910	4.2 %	4.3 %
HOD Helse- og omsorgsdepartementet	337 722	337 722	358 091	20 369	20 369	6.0 %	6.0 %
UD Utenriksdepartementet	307 028	217 288	294 677	-12 351	77 389	-4.0 %	35.6 %
SD Samferdselsdepartementet	136 991	136 991	140 026	3 035	3 035	2.2 %	2.2 %
KMD Kommunal- og moderniseringsdepartementet	146 265	146 265	140 902	-5 363	-5 363	-3.7 %	-3.7 %
ASD Arbeids- og sosialdepartementet	137 850	137 716	136 724	-1 126	-992	-0.8 %	-0.7 %
JD Justis- og beredskapsdepartementet	21 885	21 863	22 341	456	478	2.1 %	2.2 %
BLD Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	22 029	22 126	22 599	570	473	2.6 %	2.1 %
FIN Finansdepartementet	21 800	22 000	22 400	600	400	2.8 %	1.8 %
KUD Kulturdepartementet	24 388	24 297	25 003	615	706	2.5 %	2.9 %
FD Forsvarsdepartementet	1 000	5 000	5 000	4 000	-	400.0 %	0.0 %
Sum departementene	8 321 096	8 273 033	9 178 963	857 868	905 930	10.3 %	11.0 %
DIVERSE Diverse	185 858	209 903	166 294	-19 564	-43 609	-10.5 %	-20.8 %
Total sum	8 506 953	8 482 936	9 345 257	838 303	862 321	9.9 %	10.2 %

2.2 Inntekter til intern administrasjon

Forskningsrådets administrasjonsbudsjett er delt i et internt og et eksternt administrasjonsbudsjett. Det interne administrasjonsbudsjettet dekker Forskningsrådets interne administrative virksomhet, dvs. lønn og øvrige personalkostnader, IT, leie av lokaler og andre driftskostnader. Det eksterne administrasjonsbudsjettet dekker utgifter til drift av programstyret og programmenes kommunikasjonsarbeid og arbeid med kunnskapsgrunnet. Det interne administrasjonsbudsjettet dekkes av en egen administrasjonsbevilgning fra KD og en administrasjonsdel fra departementenes bevilgninger. I tillegg mottar Forskningsrådet midler til administrasjon knyttet til personale som bidrar inn i ERAnet-prosjekter og CSA-prosjekter. Kunnskapsdepartementet har bevilget 278 mill. kroner over kap. 285.55 til Forskningsrådets interne administrasjon. Dette innebærer en økning på 3,5 mill. kroner fra 2015. KD har i tillegg satt et øvre tak for hvor stor administrasjonsdelen fra departementene kan være, gjennom å sette et samlet tak for det interne administrasjonsbudsjettet på 643 mill. kroner. Administrasjonsdelen fra departementene utgjør 363 mill. kroner i 2016, en vekst på 44 mill. kroner fra 2015.

Tabell 2.2. Inntekter Forskningsrådets administrasjonsbudsjett 2016. 1000 kroner

	Årets	Årets	Økning	Endring pst
	budsjett	budsjett	Årets 2014	Årets 2014
	2015	2016	Bud 2015	Bud 2015
KDs administrasjonsbevilgning	276 153	279 676	3 523	1 %
Adm. del fra departementsbevilgningene	319 247	363 324	44 077	14 %
Fra fond	14 100	0	-14 100	-100 %
Andre inntekter & avsetninger	5 000	0	-5 000	-100 %
Totalt	614 500	643 000	28 500	5 %

3 Fordeling på virkemidler og områder

3.1 Virkemidler og hovedaktiviteter

Forskningsrådets aktiviteter og programmer er inndelt i ulike hovedaktiviteter som igjen samles i ulike virkemidler. Tabellen under viser hvordan Forskningsrådets FoU-inntekter fordeler seg på virkemidler og hovedaktiviteter. Nedenfor følger en kort gjennomgang av de viktigste endringene fra 2015 til 2016.

Tabell 3.1. Budsjett 2016 fordelt på virkemidler og hovedaktiviteter, 1000 kroner.

	Årets budsjett	Revidert budsjett	Årets budsjett	Økning Årets 2015 Bud 20165	Økning Rev 2015 Bud 2016
	2015	2015	2016		
Programmer	3 933 269	3 846 091	4 309 559	376 291	463 468
Brukerstyrte innovasjonsprogr	1 169 779	1 179 051	1 410 017	240 238	230 966
Grunnforskningsprogrammer	186 310	185 623	186 033	-277	410
Handlingsrettede programmer	1 051 630	954 441	1 077 924	26 295	123 483
Store programmer	1 525 550	1 526 976	1 635 585	110 035	108 609
Frittstående prosjekter	987 257	995 311	1 079 932	92 675	84 621
Fri prosjektstøtte	800 452	801 767	887 570	87 118	85 803
Andre grunnforskningsprosjekt	16 680	16 695	1 500	-15 180	-15 195
Internasjonal prosjektstøtte	50 799	57 523	55 175	4 376	-2 348
Andre frittstående prosjekter	119 326	119 326	135 687	16 361	16 361
Infrastruktur og inst. tiltak	2 590 671	2 584 776	2 726 458	135 787	141 682
Basisbevilgninger	1 216 993	1 220 393	1 273 164	56 171	52 771
Strategisk institusjonsstøtte	210 403	201 108	225 987	15 584	24 879
SFF/SFI/FME	614 896	614 896	654 896	40 000	40 000
Vitensk, utstyr, datab., saml	455 364	455 364	491 317	35 953	35 953
Andre infrastrukturtiltak	93 015	93 015	81 094	-11 921	-11 921
Nettverkstiltak	598 163	646 854	833 207	235 044	186 353
Systemtiltak	271 999	297 199	351 199	79 200	54 000
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	51 450	51 450	51 950	500	500
Internasjonale nettverkstiltak	274 714	298 205	430 058	155 344	131 853
Diverse FoU-rel. aktiviteter	134 485	143 372	157 708	23 223	14 336
Inform./formdl./ publisering	87 468	95 863	98 687	11 219	2 824
Planlegging/utredn./evaluering	47 017	47 509	59 021	12 004	11 512
Disposisjonsfond	21 414	9 304	7 864	-13 550	-1 440
Disposisjonsfond	21 414	9 304	7 864	-13 550	-1 440
Felleskostnader	34 200	42 040	46 719	12 519	4 679
Sekretariater	34 200	42 040	46 719	12 519	4 679
Forvaltning	207 495	215 188	183 810	-23 685	-31 379
Særskilte forvaltningsoppdrag	207 495	215 188	183 810	-23 685	-31 379
Total sum	8 506 953	8 482 936	9 345 257	838 303	862 321

Brukerstyrte programmer får en samlet vekst på 240 mill. kroner. Økningen er særlig knyttet til BIA og DEMO2000 som får en vekst på henholdsvis 100 og 115 mill. kroner. Det er en viss vekst til MAROFF og Transport 2025, mens GASSMAKS får en svak reduksjon. *Grunnforskningsprogrammene* videreføres på samme budsjettnivå som i fjor. Innenfor de *handlingsrettede programmene* er det noe vekst til helseprogrammene, MILJØFORSK,

DEMOS og SAMRISK2. Det er reduksjon i programmer knyttet til UD's ansvarsområde. *Store programmer* øker med 110 mill. kroner, først og fremst til IKTPLUSS, men også noe til NANO2021, HAVBRUK2, KLIMAFORSK, PETROMAKS2 og HELSEVEL.

Fri prosjektstøtte får en vekst på 87 mill. kroner. Samtidig som det inngås et nytt fellesløft med forskningsmiljøene på 50 mill. kroner. *Andre frittstående prosjekter* øker med 16 mill. kroner, som følge av blant annet 40 nye Nærings-Ph.d. og Offentlig sektor -Ph.d. *Internasjonal prosjektstøtte* øker med 5 mill. kroner som følge av oppfølgingen av stimuleringsordningen for mobilitet under Marie Skłodowska Curie Actions (MSCA). *Andre grunnforskningsprosjekter* fremstår med en reduksjon på 15 mill. kroner som følge av at Nevronor nå inngår i blant annet i HELSEVEL.

Basisbevilgningene øker med 56 mill. kroner. Først og fremst som en følge av at Uni Research er innlemmet blant institutter som mottar basisbevilgning. I økningen inngår også en tredjedels effekt av 20 stipendiatstillinger øremerket instituttsektoren og midler til strukturtiltak blant instituttene. Det er også en økning på grunn av en prisjustering av grunnbevilgningen til instituttene. *Strategisk institusjonsstøtte* øker med 15 mill. kroner. I all hovedsak knyttet til bevilgingen til SIMULA-senteret. Økningen på SFF/SFI/FME er knyttet til at det ble bevilget 40 mill. kroner til en ny runde med Sentre for miljøvennlig energi (FME). *Vitenskapelig utstyr* øker med 37 mill. kroner som en del av Langtidsplanens opptrapping på vitenskapelig utstyr.

Innenfor *Systemtiltak* er det en vekst til FORNY2020 på 90 mill. kroner, mens VRI og NORDSATS har fått en viss reduksjon. *Nasjonale stimulerings tiltak* i form av forskerskoler og regionale representanter videreføres på samme nivå som i fjor. *Internasjonale nettverkstiltak* øker med 155 mill. kroner. Først og fremst til EU-mobilisering, herunder PES/POS og ulike former for nettverkstiltak. Det er også en økning til INTPART - ordningen for institusjonelt samarbeid. *Diverse FoU* øker med 23 mill. kroner, dels til økt satsing på nasjonal statistikk, mer brukerrettet formidling, men også til gjennomføring av evalueringer av reformer innenfor helseområdet.

3.2 Langtidsplanens prioriteringer

Oppfølgingen av *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2015 – 2024* er en særlig viktig oppgave for Forskningsrådet. Året 2016 er andre år i langtidsplanperioden. Nedenfor følger en kort gjennomgang av hvordan Budsjett 2016 følger opp de seks prioriterte områdene i Langtidsplanen. Langtidsplanen prioriterte områder er til en viss grad overlappende. Dette gjelder særlig mellom de strukturelle og de tematiske prioriteringene i Langtidsplanen. I tallene nedenfor har Forskningsrådet unngått overlappende opptelling og talt relevant innsats en gang. Dette oppfattes å være mest hensiktsmessig budsjettssammenheng.

Området *Hav* kan i budsjettssammenheng inndeles i tre områder. Ett område som dekker de marine ressurser og forvaltningsmessige utfordringene, ett som dekker ambisjonene tilknyttet maritim industri og offshorenæringen, og ett område tilknyttet petroleumsvirksomheten. Den målrettede aktiviteten innenfor *Hav* anslås i 2015 til omtrent 1025 mill. kroner, i hovedsak gjennom de store programmene HAVBRUK2 og PETROMAKS2, programmene MARINFORSK, DEMO2000, MAROFF2, Polarprogrammet og to forskningssentre for petroleum. Økning på 137 mill. kroner i 2016 er i særlig grad rettet mot petroleumsområdet, og i betydelig mindre grad mot marin-forskning og maritimnæringsutvikling.

Tabell 3.2. Bevilgninger 2016 fordelt på Langtidsplanens prioriterte områder og underområder. 1000 kroner.

	Revidert budsjett 2015	Revidert budsjett 2016
Hav	888 670	1 025 508
Marint	347 458	363 908
Maritimt	139 072	153 300
Petroleum	402 140	508 300
Klima, miljø og miljøvennlig energi	1 000 919	1 078 347
Miljøvennlig energi	216 345	227 608
Klimasystem og tilpasning	124 999	137 633
Miljø og samfunn	659 574	713 107
Bedre offentlige tjenester	721 782	765 914
Fornyelse i offentlig sektor	67 504	86 300
Velferd-, helse- og omsorgstjenester	540 274	554 847
Utdanning og læring	114 004	124 767
Muliggjørende teknologier	564 475	615 848
IKT	273 500	316 988
Bioteknologi	158 800	159 400
Nanoteknologi	132 175	139 460
Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv	1 324 081	1 501 777
Næringsliv i bredden	924 523	1 029 625
Kommersialisering	196 999	261 999
Næring & samfunnsutf.	202 559	210 153
Verdensledende fagmiljøer	2 071 036	2 349 333
Fagmiljøer og talenter	1 307 636	1 397 417
Forskningsinfrastruktur	451 364	497 517
Internasjonalisering	312 036	454 399
Annet	1 912 008	2 008 530
Totalt	8 482 972	9 345 257

Det prioriterte området *Klima, miljø og miljøvennlig energi* utgjøres også av tre områder. Ett område som dekker klimasystem og tilpasning, ett som dekker ambisjonene knyttet til utvikling av miljøvennlig energi, og ett område knyttet til miljø og samfunn. Den målrettede aktiviteten innenfor områdene anslås i 2016 til omtrent 1,08 mrd. kroner, i hovedsak gjennom de store programmene KLIMAFORSK og ENERGIX, og programmene Polarprogrammet, MILJØFORSK, Climit, BIONÆR, DEMOS, TRANSPORT 2025 og Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME). Økningen på 78 mill. kroner i 2016 er i særlig grad rettet mot miljøvennlig energi som er prioritert gjennom økt tildeling til ny runde FME. Det er svak vekst på klima og miljøområdet.

Det prioriterte området *Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester* (Bedre offentlige tjenester) kan inndeles i tre områder. Ett område som dekker forskning og innovasjon i og for offentlig sektor, ett område som dekker velferds-, helse- og omsorgsrelatert forskning, og ett område som dekker forskning knyttet til utdanning og læring. Den målrettede aktiviteten knyttet til hele satsingsområdet er på omtrent 766 mill. kroner. Sentrale målrettede aktiviteter er Program for demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS), Offentlig sektor-Ph.d. og Stort program Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester og programmet (HELSEVEL), i tillegg til helseprogrammene God og treffsikker

diagnostikk (BEHANDLING) og Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE). På utdanningsområdet utgjør Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT) det sentrale programmet. Det prioriterte området Bedre offentlige tjenester har en økning på 45 mill. kroner i 2016, fordelt omtrent likt mellom de tre underområdene.

Det prioriterte området *Muliggjørende teknologier* kan også inndeles i tre områder eller, ett for hvert av de tre teknologiområdene informasjons- og kommunikasjonsteknologi, bioteknologi og nanoteknologi. Avansert produksjonsprosesser følges foreløpig opp gjennom enkeltprosjekter i flere programmer og satsinger, slik at det ikke enkelt lar seg skille ut som en entydig budsjettstørrelse. Tyngdepunktet i Rådets innsats ligger innenfor den nye, brede IKT-satsingen IKTPLUSS og de Store programmene NANO2021 og BIOTEK2021, men også eVITA-II, SYNKNOYT, Teknologirådet, ROBUST, ansvarlig innovasjon i SAMANSVAR, Joint Technology Initiatives og TEKSAM bidrar direkte inn mot *Muliggjørende teknologier*. Anslått nullvekstnivå i 2016 for disse aktivitetene er på omtrent 616 mill. kroner. Økningen på 51 mill. kroner i 2016 har først og fremst kommet mot IKT-området.

Det prioriterte området *Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv* kan inndeles i tre områder. Ett område som dekker ambisjonen om forskningsbasert innovasjon i bredden av norsk næringsliv, ett område som dekker behovet for økt kommersialisering basert på forskning, og ett område som dekker næringsutvikling for å møte samfunnsutfordringer. Forskningsrådet har et bredt spekter av ikke-tematiske virkemidler som utgjør kjernen i oppfølgingen av dette området, - fra rettighetsbaserte SkatteFUNN til næringsrettede FoU-programmer og kompetansebygging regionalt, nasjonalt og internasjonalt samt virkemidler for kommersialisering av forskningsresultater. Den målrettede aktiviteten knyttet til hele satsingsområdet er på omtrent 1029 mill. kroner og inkluderer hele BIA/EUROSTARS 2, Nærings-ph.d., FORNY2020, VRI, Forskningsløft i Nord, SFI og FoU-innsats mot næringsklyngene samt deler av BIONÆR, TRANSPORT2025 og SAMANSVAR. Økningen på 178 mill. kroner i 2016 er særlig rettet mot FORNY2020 og BIA, men også Nærings-Ph.d.

Forskningsrådet oppfatter at det prioriterte området *Verdensledende fagmiljøer* kan inndeles i tre områder. Ett område som dekker ambisjonen om utvikling av topp fagmiljøer og de beste talene, ett område som synliggjør oppbygging av nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur, og ett område som dekker satsingen på EU-mobilisering. Tiltak for å utvikle topp fagmiljøer og de beste talentene skjer i all hovedsak innenfor den samme type virkemidler, slik at disse bør sees i sammenheng. De mest sentrale virkemidlene er satsingen på Fri prosjektstøtte, Senter for fremragende forskning (SFF), Forskningsinfrastruktur og stimuleringsordningene for å øke deltakelsen i Horisont 2020. I tillegg er Forskningsrådets grunnforskningsprogrammer viktige bidrag til at fagmiljøer kan utvikle seg til å bli verdensledende. Øvrige virkemidler som bygger opp under satsingsområdet er satsingen på Kjønnbalanse i faglige toppstillinger og forskningsledelse (BALANSE). Den målrettede aktiviteten knyttet til hele satsingsområdet er på omtrent 2314 mill. kroner. Økningen på 243 mill. kroner i 2016 er særlig rettet mot Fri prosjektstøtte og mobiliseringstiltak til Horisont 2020.

3.3 Fordeling på divisjoner og enheter

Tabellen nedenfor viser økningen i Budsjett 2016 fordelt på divisjoner og enheter. Økningen på *Adm. dir. stab* er knyttet til at deler av økning på EU-mobilisering administreres gjennom denne enheten. Dette er først og fremst støttefunksjoner for EU-mobilisering. Over halvparten av økning til *Energi ressurser og miljø* er knyttet til engangsmidlene til DEMO2000 med 100 mil. kroner.

Øvrig økning kommer først og fremst mot klima og miljøvennlig energi og i særlig grad FME-ordningen. Økningen til *Vitenskap* er først og fremst knyttet til FRIPRO, basisbevilgningsordningen, herunder nytt institutt, nye instituttstipendiater og midler til strukturendringer, og til videre oppfølging av opptrappingsplanen på forskningsinfrastruktur. Innenfor *Samfunn og helse* øker handlingsrettede programmer og Store program, særlig mot programmer rettet mot velferd, helse og omsorg. Veksten kommer også gjennom satsingen knyttet til internasjonalt institusjonelt samarbeid og til ulike evalueringsoppdrag. Økningen i *Innovasjon* er først og fremst knyttet til BIA og FORNY, men også muliggjørende teknologier, basisfinansiering av de teknisk-industrielle instituttene og EU-mobilisering.

Tabell 3.3. Bevilgninger 2016 fordelt på divisjoner og enheter. 1000 kroner

	Årets	Årets	Økning	Endring pst
	budsjett	budsjett	Årets 2015	Årets 2015
	2015	2016	Bud 2016	Bud 2016
Administrasjon	150	150	-	0.0 %
Administrerende direktør	85 590	147 390	61 800	72.2 %
Energi, ressurser og miljø	2 033 766	2 208 206	174 440	8.6 %
Vitenskap	3 438 141	3 635 756	197 615	5.7 %
Samfunn og helse	1 015 403	1 125 039	109 636	10.8 %
Innovasjon	1 933 904	2 228 716	294 812	15.2 %
Total sum	8 506 953	9 345 257	838 303	9.9 %

4 Departementene

4.1 Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementets bevilgning til Forskningsrådet i 2016 er på om lag 3 881 mill. kroner. Dette er en økning på 432 mill. kroner, eller 12,5 prosent, sett i forhold til årets budsjett 2015.

Tabell 4.1. Inntekter fra KD fordelt på kapittel og post. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Forskning og utdanning			
KD Kap.226.63			15 750
KD Kap.231.21	13 869	13 869	9 243
KD Kap.258.21	19 272	19 192	19 250
KD Kap.287.21	34 000	34 000	9 000
KD Kap.231.51	8 517	8 517	8 694
KD Kap.281.50	135 731	135 731	167 574
KD Kap.285.52	1 523 564	1 525 064	1 600 972
KD Kap.226.21	32 776	32 776	33 727
KD Kap.287.57	163 094	163 094	178 759
KD Kap.288.21		20 000	33 000
KD Kap.226.71	48 920	48 920	53 339
KD Kap.258.01		2 000	
Sum	1 979 743	2 003 163	2 129 308
Sektorovergrepene forskning			
KD Kap.285.53	1 004 814	1 017 814	1 256 047
KD Kap.285.54	455 364	455 364	486 317
KD Kap.287.60	8 900	8 900	9 100
Sum	1 469 078	1 482 078	1 751 464
Totat	3 448 821	3 485 241	3 880 772

Som en del av KDs gjennomgang av sine roller i forskningspolitikken har det de siste to årene blitt ryddet i budsjettpostene slik at de bedre skal samsvare med formålet med bevilgningene. Kap. 285 post 52 skal finansiere langsiktig, grunnleggende forskning. Bevilgningen over kap. 285 post 53 skal finansiere strategiske satsinger knyttet til KDs koordinerende rolle i forskningspolitikken og ansvaret for forskningssystemet og bevilgningen over kap. 285 post 54 skal finansiere forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse. Flyttingen mellom poster gjør det vanskelig å sammenligne Årets budsjett 2016 med Årets budsjett 2015 post for post. Men i hovedtrekk er endringene som følger:

Posten for langsiktig grunnleggende forskning (kap 285, post 52) er i 2016 på 1 601 mill. kroner, en økning på 93,6 mill. kroner. Av økningen skal 50 mill. kroner gå til FRIPRO for å oppfylle KDs del av Fellesløft III og etableringen av det nye virkemiddelet FRIPRO Toppforsk. 10,3 mill. kroner skal gå til Simula til en videreføring av samarbeidet fra 2015 mellom Simula, UiO og University of California. Frihetsgraden over posten i 2016 er på 33,3 mill. kroner, noe høyere enn vekstforslaget til KD.

Posten for strategiske satsinger (kap 285, post 53) er i 2016 på 1 256,0 mill. kroner, en økning på 231 mill. kroner. Av økningen skal 131,3 mill. kroner gå til tiltak for EU-stimulering, 7,8 mill.

kroner til å styrke instituttene rolle i dr. gradsutdanningen (20 stillinger), 30 mill. kroner til muliggjørende teknologier, 10 mill. kroner til Senter for forskning på høyreekstremisme og relaterte fagfelt og 30 mill. kroner til klimaforskning. Veksten til senteret og 10 mill. kroner av veksten til klimaforskning er en videreføring av vekst fra 2015. Frihetsgraden over posten i 2016 er på 21,9 mill. kroner.

Posten for forskningsinfrastruktur (kap 285, post 54) er i 2016 på 486,3 mill. kroner, en økning på 35,0 mill. kroner fra 2015.

Det er videre bevilget 7,8 mill. kroner til 40 nye stillinger for Nærings-ph.d. og Offentlig sektor ph.d., 10 mill. kroner til en ordning der forskningsinstituttene kan søke om midler til fusjoner og tettere samarbeid mellom institusjoner i institutt-, universitets- og høyskolesektoren og innenfor instituttsektoren, 15 mill. kroner til Kommersialisering av FoU-resultater (FORNY2020), 15,75 mill. kroner til en satsing på læreeffekt, 13 mill. kroner til Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning og forskning (INTPART), 4,4 mill. kroner til vitensentrene og en vekst på om lag 2 prosent til basisbevilgningene til de samfunnsvitenskapelige instituttene når det tas hensyn til at deler av veksten skyldes at Uni Research innlemmes i basisfinansieringsordningen fom 2016.

Prinsipper for fordeling av frihetsgraden over KDs budsjett

På post 52 Langsiktig grunnleggende forskning og post 53 er det som nevnt over en frihetsgrad på henholdsvis 33 og 22 mill. kroner. Frihetsgraden er fordelt i samsvar med følgende prinsipper:

- Forskningsrådets vekstforslag for 2016 legges til grunn.
- Det tas hensyn til på hvilke kapiteler og poster forslagene er fremmet. Det betyr at bare forslag fremmet på posten er aktuelle for å ta del i frihetsgraden knyttet til posten.
- Tildelinger spesifisert i Statsbudsjett 2016 som er i samsvar med Forskningsrådets eget Budsjettforslag 2016 ansees som innfridd. Det gjelder også tildelinger i Revidert statsbudsjett 2015, siden regjeringen innregner tillegg i RNB som en del av økningen for 2016.
- Det tas hensyn til om vekstforslagene var fremmet som hovedprioritering eller ikke. Dersom frihetsgraden ikke dekker eller overskrider forslagene, foreslås det at hovedprioriteringer innfris med 80 prosent av vekstforlaget og andre prioriteringer med 55 prosent.
- På post 52 er frihetsgraden større enn Forskningsrådets vekstforslag. I slike tilfeller benytter en prinsippene knyttet til priskompensasjon, slik disse tidligere ble anvendt på KD-postene. Dette betyr at det i særlig grad gis økning til aktiviteter hvor en hvert år må kunne innfri krav knyttet til lønn og prisstigning, og til aktiviteter med stort innslag av stipendiater.
- Det tas hensyn til den relevansvurdering av programmer og aktiviteter som er blitt gjort i forbindelse anvendelse av KDs post 53 Strategiske satsinger.
- Det tas hensyn til om det foreligger endrede planer for satsingen, enn det som lå til grunn for budsjettforlaget.

Anvendelsen av disse prinsippene betyr at frihetsgraden ble benyttet til å innfri alle forslagene fremmet på post 52 Langsiktig grunnleggende forskning. Det betyr først og fremst en ytterligere styring av Fri prosjektstøtte, men også at forslagene knyttet til en forsterket satsing på forskningskommunikasjon og en videre utbygging av nasjonal statistikk, kunne innfris. På post 53 Strategiske satsinger betyr dette at i tillegg til den øremerkede veksten knyttet til Langtidsplanens områder EU-mobilisering, Klima, miljø og miljøvennlig energi og Muliggjørende teknologier, så kunne frihetsgraden benyttes til satsinger innenfor området Bedre offentlig tjenester.

Fordeling av KDs budsjett for 2015

Tildelingen til *muliggjørende teknologier* er fordelt med 20 mill. kroner til IKTPLUSS, 7 mill. kroner til NANO2021 og 3 mill. kroner til SAMANSVAR, et program som skal fremme ansvarlig teknologitviking innenfor alle de tre muliggjørende teknologiene.

Tildelingen til *klimaforskning* er fordelt med 13,75 til KLIMAFORSK, 8,75 til Polarforskning og 7,5 mill. kroner til MILJØFORSK.

Budsjettet til *stimuleringstiltak for god norsk deltakelse i EUs rammeprogram* er fordelt iht tildelingsbrevet fra KD, dvs med 68,3 mill. kroner til prosjektetableringsstøtte PES/POS (61,1 mill. kroner til PES2020, 5 mill. kroner i støtte til ERC søkere som oppnår god evaluering og 2,2 til en særskilt satsing om helseforskning), 10 mill. kroner til særskilt satsing om helseforskning (dvs totalt 12,2), 23,0 mill. kroner til styrket rådgivning og kvalitetssikring av prosjektsøknader og 5 mill. kroner til styrket tilstedeværelse i Brussel.

Av økningen til fri prosjektstøtte som ikke er øremerket Fellesløft III og Toppforsk er 5 mill. kroner satt av til den nye ordningen for ERC søkere (dvs totalt 10 mill. kroner) og for øvrig er økningen fordelt på fagkomiteene etter fagområdenes størrelse i UH-sektoren målt etter sektorens totale FoU-utgifter til drift og vitenskapelig utstyr.

Tabell 4.2. Bevilgninger fra KD til *forskning og utdanning* fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	236 093	238 763	228 219
Grunnforskningsprogrammer	137 380	137 380	137 980
CERN - Kjerne- og partikkelforskning	23 500	23 500	23 500
EUROPA - Europa i endring	7 000	7 000	7 000
EVITA - eVitenskap	18 000	18 000	18 000
P-SAMISK - Program for samisk forskning	11 700	11 700	11 700
ROMFORSK - Program for romforskning	27 660	27 660	27 660
SAMKUL - Samfunnsutviklingens kulturell	40 000	40 000	40 000
SYKNØYT - Progr.f.synkrotron- og nøytron	9 520	9 520	10 120
Handlingsrettede programmer	88 939	91 609	81 022
FINNUT - Forskning og innovasjon i utdanningssektoren	83 939	86 609	81 022
SAMANSVAR - Ansvarlig innovasjon og bedriftenes samfunnsansvar	5 000	5 000	0
Store programmer	9 774	9 774	9 217
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstiltak	9 774	9 774	9 217
Frittstående prosjekter	882 983	884 483	956 479
Fri prosjektstøtte	792 452	792 452	868 570
FRIHUMSAM - Fri prosj.st. hum og sam	206 309	206 309	212 788
FRIMEDBIO - Fri prosj.st. med.,helse,biol	343 935	343 935	354 708
FRINATEK - Fri prosj.st. mat.,naturv.,tek	212 208	212 208	216 074
FRIPRO - Mobilitetsstipend/ Fellesløft III	30 000	30 000	80 000
POS-ERC - Støtte til ERC søkere som oppnår god evaluering			5 000
Andre grunnforskningsprosjekt	16 680	16 680	1 500
NEVRONOR - Nasj.satsing på nevrovitensk.f	15 180	15 180	0
UNIKARD - Nasjonal satsing hjerte- karforskning	1 500	1 500	1 500

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Internasjonal prosjektstøtte	11 525	13 025	16 175
IS-AUR - Samarb.progr. Norge Frankrike	500	500	500
IS-DAAD - Forskerutveksl. Norge-Tyskland	800	800	800
IS-NORDIC - Nordic Pilot Programme for NSF	750	750	0
IS-TOPP - Toppfinans. av M.Curie-stipend	9 475	10 975	14 875
Andre frittstående prosjekter	62 326	62 326	70 234
FLINSTUD - Forskerlinjen/Studentstipend	12 876	12 876	12 984
FORINNPOL - Forskning for forsknings- og innovasjonspoli	11 000	11 000	11 000
NAERINGSPH - Nærings-phd	26 725	26 725	29 325
OFFPHD - Offentlig sektor-ph.d.	11 725	11 725	16 925
Infrastruktur og inst. tiltak	617 893	617 893	632 970
Basisbevilgninger	166 026	166 026	178 759
RBGRUNSAMF - Res.bas.grunnbev.samf.v.inst	164 237	164 237	178 759
RBGRUNMILJ - Res.bas.grunnbev.miljøinst	1 291	1 291	
RBGRUNTEKN - Res.bas.grunnbev.tekn-ind.inst	498	498	
Strategisk institusjonsstøtte	149 403	149 403	168 815
GENINST - Gen. andre institusjoner	100	100	100
INSTFUS - Instituttfusjon og -samarbeid			10 000
ISP - Institusjonsforankrede strategiske prosjekt	36 115	36 115	34 515
NSDBASIS - Norsk samf.vit.datatjen.basis	10 930	10 930	11 200
SARS - SARS Intenational Center	19 500	19 500	19 500
SHP - Strategiske høgskoleprogram	40 000	40 000	39 500
SIMULA - SIMULA-senteret ()	37 000	37 000	48 300
UNI-MUSEER - Strat.satsing univ.museer	5 758	5 758	5 700
SFF/SFI/FME	280 396	280 396	280 396
SFF - Sentre for fremragende forskn	280 396	280 396	280 396
Vitensk, utstyr, datab., saml	0	0	5 000
ESSURVEY - European Social Survey			5 000
Andre infrastrukturtiltak	22 068	22 068	0
SOKERINST - Søkerinstitusjoner	22 068	22 068	
Nettverkstiltak	126 139	145 300	169 239
Systemtiltak	22 249	22 249	37 249
FORNY20 - FORNY2020	16 249	16 249	31 249
VRI3 - Virkemidl f reg.innov.2014-16	6 000	6 000	6 000
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	36 650	36 650	37 250
FORSKSKOLE - Forskerskoler	35 000	35 000	35 000
GENSTIM - Priser og gen.stim.tiltak	1 650	1 650	2 250
Internasjonale nettverkstiltak	67 240	86 401	94 740
EMBLNODE - Nord EMBLSenter i molekylærmed	9 400	9 400	10 000
INTPART - International Partnerships for Excellent Educati	10 000	30 000	43 750
JPIOCEANS - Healthy and productive seas and oceans		7 000	
SSF - Svalbard Science Forum	8 500	8 500	8 500
EURAXESS - Euraxess - mobilitetsportalen	1 000	1 000	1 800
INT-BILAT - BILAT-ordningen	800	800	800
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	37 540	29 701	29 890

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Diverse FoU-rel. aktiviteter	99 645	99 770	125 831
Inform./formdl./ publisering	76 630	76 630	84 049
Diverse kommunikasjonsaktiviteter	21 850	21 850	24 850
PUBL - Publisering/prosjektinform	5 860	5 860	5 860
VITEN - Vitensentre	48 920	48 920	53 339
Planlegging/utredn./evaluering	23 015	23 140	41 782
STAB - Statistikk og kunnsk.grunnlag	14 576	14 576	19 576
TEKSAM - Teknologi og samfunn	1 000	1 000	1 000
LÆREEFFEKT - Lærertetthet og læringseffekt			15 750
GENPLAN - Gen. planlegging/utredn./eval	7 439	7 564	5 456
Disposisjonsfond	1 295	2 009	1 170
Disposisjonsfond	1 295	2 009	1 170
DISPFON - Disposisjonsfond	1 295	2 009	1 170
Felleskostnader	4 700	4 700	4 850
Sekretariater	4 700	4 700	4 850
KILDEN - Oppstart, lønn, randsone etc	4 700	4 700	4 850
Forvaltning	10 995	10 245	10 550
Særskilte forvaltningsoppdrag	10 995	10 245	10 550
K-SENTER - Kunnskapscenter for utdanning	10 995	10 245	10 550
Total sum	1 979 743	2 003 163	2 129 308

Tabell 4.3. Bevilgninger fra KD til *sektorovergripende forskning* fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	549 460	562 460	657 140
Brukerstyrte innovasjonsprogr	55 000	53 000	55 000
BIA - Brukerstyrt innovasjonsarena	20 000	18 000	20 000
BIONÆR - Bionæringsprogram	10 000	10 000	10 000
GASSMAKS - Økt verdiskaping fra naturgass	25 000	25 000	25 000
Handlingsrettede programmer	120 080	125 080	179 010
BEDREHELSE - Bedre helse og livskvalitet			6 375
BEHANDLING - God og treffsikker diagnostikk, behand			19 055
MILPAAHEL - Miljøpåvirkning og helse	1 500	1 500	0
FOLKEHELSE - Folkehelse	1 000	1 000	0
PSYKISK - Psykisk helse	1 000	1 000	0
BIOBANK - Humane biobanker og helsedata	20 000	20 000	21 650
SYKEFRAVÆR - Forskn.om årsaker til sykefrav	10 000	10 000	10 000
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	4 000	4 000	4 000
FINNUT - Forskning og innovasjon i utdanningssektorer	5 600	5 600	5 600
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko	4 500	9 500	15 600
HAVKYST - Havet og kysten	7 850	7 850	0
MARINFORSK - Forskning for marine ressurser, miljø o			7 850
MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	12 000	12 000	0
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samfunnsor			19 500
NORGLOBAL - Norge - Global partner	1 130	1 130	1 130
POLARPROG - Polarforskningsprogram	51 500	51 500	60 250
SAMANSVAR - Ansvarlig innovasjon og bedriftenes sar	0	0	8 000

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Store programmer	374 380	384 380	423 130
BIOTEK2021 - Bioteknologi for verdiskaping	89 000	89 000	89 000
ENERGIX - Stort program energi	30 000	30 000	30 000
HAVBRUK2 - Stort program for havbruksforskning			19 000
HAVBRUKS - Havbruk - en næring i vekst	19 000	19 000	0
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og vel	9 000	9 000	17 000
IKTPLUSS - IKT og digital innovasjon	50 700	50 700	70 700
KLIMAFORSK - Stort program klima	61 530	71 530	75 280
NANO2021 - Nanoteknologi og nye materiale	64 150	64 150	71 150
PETROMAKS2 - Stort program petroleum	51 000	51 000	51 000
Frittstående prosjekter	14 500	14 500	23 953
Fri prosjektstøtte	0	0	5 000
POS-ERC - Støtte til ERC søkere som oppnår god eval			5 000
Internasjonal prosjektstøtte	500	500	500
SAM-EU - Samfinansiering EU-kontoret	500	500	500
Andre frittstående prosjekter	14 000	14 000	18 453
BALANSE - Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskning	12 000	12 000	16 453
FORINNPOL - Forskning for forsknings- og innovasjons	2 000	2 000	2 000
Infrastruktur og inst. tiltak	774 864	774 864	813 617
Basisbevilgninger	140 000	140 000	147 800
STIM-EU - Strat.Instituttsats.EU-prosj	140 000	140 000	140 000
STIPINST - Stipendiatstillinger i instituttsektoren			7 800
SFF/SFI/FME	179 500	179 500	179 500
FMESAMFUNN - FME - samfunn	5 000	5 000	5 000
SFI - Sentre for forskn.drevet innov	174 500	174 500	174 500
Vitensk, utstyr, datab., saml	455 364	455 364	486 317
ESSURVEY - European Social Survey	4 000	4 000	0
FORINFRA - Nasj.sats. forskn.infrastrukt	451 364	451 364	486 317
Nettverkstiltak	76 654	76 654	202 954
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	5 300	5 300	5 300
REGREP - Regionale representanter	5 300	5 300	5 300
Internasjonale nettverkstiltak	71 354	71 354	197 654
COSTINF - COST Infrastruktur	400	400	400
EU-MOB - EU-mobilisering	14 176	14 176	37 426
HELSE-EU - Helse EU posisjoneringsmidler			12 200
IN-EU2016 - Stimuleringstiltak EU i regi av Innovasjon N			25 000
INT-BILAT - BILAT-ordningen	11 150	11 150	11 150
INTSTAB-PR - Internasjonale prosjekter	12 454	12 454	9 380
PES2020 - Prosj.etabl.støtte H2020	30 000	30 000	91 100
STILL-UTL - Stillinger i utlandet	3 174	3 174	10 998
Forvaltning	53 600	53 600	53 800
Særskilte forvaltningsoppdrag	53 600	53 600	53 800
GAVEFORST - Gaveforsterkningsordningen	50 000	50 000	50 000
RFFALLE - Sentral RFF-pott til adm.og st	3 600	3 600	3 800
Total sum	1 469 078	1 482 078	1 751 464

4.2 Nærings- og fiskeridepartementet

Samlet bevilgning til Forskningsrådet fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) i 2016 er på 2 308 mill. kroner. Den nominelle økningen er på 252 mill. kroner, som tilsvarer en økning på 12 prosent sammenlignet med Årets budsjett 2015. 100 mill. kroner av økningen er ettårige bevilgninger knyttet til regjeringens sysselsettingspakke.

Tabell 4.4. Inntekter fra NFD fordelt på kapittel og post. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kap. 900.21			10 000
Kap. 920.50	2 055 913	2 064 913	2 298 036
Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	1 265 943	1 260 943	1 419 505
Institutter og annen infrastruktur	577 620	566 620	589 537
Kommersialisering og nettverkstiltak	169 850	194 850	243 753
Andre tiltak	42 500	42 500	45 241
Sum	2 055 913	2 064 913	2 308 036

7,9 mill. kroner under Institutter og annen infrastruktur skal i henhold til NFDs tildelingsbrev 2016 flyttes til Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid.

NFDs bevilgning er fordelt i tråd med Prop. 1 S (2015-2016), Stortingets budsjettvedtak, dialog med departementet og Forskningsrådets budsjettforslag for 2016. Bevilgningen på kap. 900 post 21 er øremerket undersøkelser av brukt brensel på Kjeller. Økningen på kap. 920 post 50 fra årets budsjett 2015 er fordelt som følger:

Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid styrkes med ca. 154 mill. kroner, inkludert et foreløpig ufordelt effektiviseringskutt på 7,5 mill. kroner, som skal fordeles pro rata på de største, relevante aktiviteter. I tildelingsbrevet fra NFD for 2016 er det lagt inn ytterligere 7,9 mill. kroner til *Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid*, flyttet fra *Institutter og annen infrastruktur*. 40 mill. kroner som budsjettet ble styrket med i budsjettforhandlingene i Stortinget, er foreløpig fordelt med 15 mill. kroner til HAVBRUK2, 15 mill. kroner til MAROFF og 10 mill. kroner til Nærings-ph.d. BIA får en vekst i 2016 på 100 mill. kroner, hvorav halvparten er ettårige midler og 10 mill. kroner er forbeholdt Idélab. IKTPLUSS øker med 9 mill. kroner, HAVBRUK2 med 9 mill. kroner, MARINFORSK med 4,6 mill. kroner, BIONÆR med 1,45 mill. kroner og SAMANSVAR med 1 mill. kroner. Bevilgningen til GASSMAKS er redusert med 4 mill. kroner og NFD bevilger dermed ikke lenger midler til programmet.

Institutter og annen infrastruktur styrkes med om lag 11,9 mill. kroner, inkludert et ufordelt effektiviseringskutt på 0,5 mill. kroner. Økningen skyldes prisjusteringer og flytting av basisfinansieringsansvaret for Uni Research fra KD til NFD. 3 mill. kroner er overført til Andre tiltak. I henhold til tildelingsbrevet for 2016 skal 7,9 mill. kroner overføres til *Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid*.

Kommersialisering og nettverkstiltak styrkes med 73,9 mill. kroner, inkludert et ufordelt effektiviseringskutt på 1,1 mill. kroner. FORNY2020 øker med 75 mill. kroner, hvorav 25 mill. kroner til studententreprenørskap og 50 mill. kroner som ettårig bevilgning.

Andre tiltak øker med ca. 2,7 mill. kroner, inkl. et ufordelt effektiviseringskutt på 0,3 mill. kroner. Bevilgningen til administrasjon av SkatteFUNN øker med 3 mill. kroner.

Tabell 4.5. Bevilgninger fra NFD fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

		2015		2016
		Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kap. 900.21	INFRA - Infrastrukturtiltak			10 000
Kap. 920.50	Forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	1 265 943	1 260 943	1 419 505
	AAL - Active Assisted Living Research and Dev Prog	1 000	1 000	1 000
	BIA - Brukerstyrt innovasjonsarena	534 600	529 600	634 600
	BILAT-ordningen	6 400	6 400	6 400
	BIONÆR - Bionæringsprogram	43 850	43 850	45 300
	BIOTEK2021 - Bioteknologi for verdiskaping	60 400	60 400	60 400
	ENERGIX - Stort program energi	23 700	23 700	23 700
	EUROSTARS	31 000	31 000	31 000
	EVITA - eVitenskap	7 400	7 400	7 400
	FNS - Fransk-norsk stiftelse	3 000	3 000	3 000
	GASSMAKS - Økt verdiskaping fra naturgass	4 000	4 000	
	HAVBRUK2 - Stort program for havbruksforskning			153 730
	HAVBRUKS - Havbruk - en næring i vekst	129 730	129 730	
	HAVKYST - Havet og kysten	55 600	55 600	
	IKTPLUSS - IKT og digital innovasjon	64 800	64 800	73 800
	JPIOCEANS - Healthy and productive seas and oceans	3 500	3 500	3 500
	JTI - Joint Technology Initiatives	5 800	5 800	5 800
	KLIMAFORSK - Stort program klima	2 000	2 000	2 000
	Klynge program - GCE	4 000	4 000	4 000
	MABIT - Marin bioteknologi i Tromsø	6 000	6 000	6 000
	MARINFORSK - Forskning for marine ress., miljø og forvalt.			60 200
	MAROFF-2 - Maritim virksomhet og offshore	137 500	137 500	152 500
	MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	2 000	2 000	
	MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samf. omstilling			2 000
	Nærings-phd	25 000	25 000	35 000
	NANO2021 - Nanoteknologi og nye materialer	56 900	56 900	56 900
	PES2020 - PES/POS H2020	21 500	21 500	21 500
	REGREP - Regionansvarlige	600	600	600
	SAM-EU - Samfinansiering EU-kontoret	1 500	1 500	1 500
	SAMANSVAR - Ansvarlig inno. og bedriftenes samf. ansvar	2 000	2 000	3 000
	TRANSIKK - Transportsikkerhet	500	500	
	TRANSPORT - Transport 2025			500
	Diverse info., analyse, komm., plan., utredning	4 927	4 927	4 927
	Diverse midler til internasjonalt samarbeid og prosjekter	26 736	26 736	26 736
	Effektivisering og avbyråkratisering			-7 488
Kap. 920.50	Institutter og annen infrastruktur	577 620	566 620	589 537
	EU-STRÅ - Strålevern	1 000	1 000	1 000
	GENINST - Gen. andre institusjoner	1 000	1 000	1 200
	HIMDALEN - KLDRA Himdalen - Avfallslager	8 000	8 000	8 000
	IFEHANUK - Halden-prosjektet og andre nuk	50 000	50 000	50 000
	RBGRUNPRIM - Res.bas.grunnbev.prim.nær.inst	107 250	107 250	109 750
	RBGRUNTEKN - Res.bas.grunnbev.tekn-ind.inst	340 750	343 350	355 537
	SFI - Sentre for forskn.drevet innov	10 000	10 000	10 000
	SIMULA-senteret	11 000	11 000	11 000
	SIPHINIFES - SIP v HI og NIFES	26 020	26 020	26 620
	SUP-NFD - Strategiske univ.progr (NFD)	13 600		7 900
	TEKNRÅD - Teknologirådet	9 000	9 000	9 000
	Effektivisering og avbyråkratisering			-470
Kap. 920.50	Kommersialisering og nettverkstiltak	169 850	194 850	243 753
	FORNY2020	155 750	180 750	230 750
	REGREP - Regionansvarlige	6 400	6 400	6 400
	VRI - Virkemidl for reg. FoUol 2014-16	7 700	7 700	7 700
	Effektivisering og avbyråkratisering			-1 097

		2015		2016
		Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kap. 920.50	Andre tiltak	42 500	42 500	45 241
	DISP-NFD - Disp.konto NFD-midler	7 300	1 335	7 300
	FORINNPOL - Forskning for forsknings- og inn. politikk	4 000	4 000	
	SkatteFUNN - Adm.av skatteinsentiv-ordningen	17 000	17 000	20 000
	REISEPOL - Reiselivspolitik	4 000	4 000	4 000
	VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	1 500	1 500	1 500
	Diverse analyse, kunnskapsgrunnlag, kommunikasjon	8 700	14 665	12 700
	Effektivisering og avbyråkratisering			-259
Totalsum		2 055 913	2 064 913	2 308 036

4.3 Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet (OED) foreslår en bevilgning til Forskningsrådet for 2016 på 953,6 mill. kroner. Dette er en økning i bevilgningen sammenlignet med Årets budsjett 2014 på 154,5 mill. kroner. Av den totale veksten er 100 mill. kroner en ettårig økning til DEMO2000. Økningen kommer over kap. 1830.50. Forskningsrådets vekstforslag for 2016 var på 85 mill. kroner.

Tabell 4.6. Inntekter fra OED fordelt på kapittel og post. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Disponibelt	Årets budsjett
OED Kap.1830.50	694 326	694 326	848 612
OED Kap.1840.50	104 800	104 800	105 000
Sum	799 126	799 126	953 612

OEDs midler for 2016 er fordelt i.h.t. Prop. 1 S (2015-2016) og Forskningsrådets vekstforslag for 2016. Bevilgningen fra OED er marginalt redusert i *Prop. 1 S tillegg*, dette er ikke hensyntatt i tabellene.

OEDs forslag for 2016 i forhold til Revidert budsjett 2015 og Forskningsrådets vekstforslag 2016 innebærer følgende endringer.

- DEMO2000 får en ettårig økning i bevilgningen på 100 mill. kroner.
- PETROMAKS2 får en økning på 15,3 mill. kroner.
- ENERGIX får en økning på 14,5 mill. kroner.¹
- FME-ordningen får en økning på 40 mill. kroner.
- Petrosam2 får en reduksjon i bevilgningen på 4 mill. kroner.

Nedenfor følger en spesifisert oversikt over bevilgningen fordelt på sektor, program/aktivitet sammenlignet med 2015.

¹ Dette inkluderer en omdisponering av 1,5 mill. kroner fra aktiviteten GENINST. Disse midlene skal settes av til forskning og undervisning ved Norsk institutt for sjørett ved UiO jfr. Tildelingsbrevet fra OED.

Tabell 4.7. Bevilgning fra OED fordelt på programmer og aktiviteter. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
OED Kap.1830.50	694 326	684 326	848 612
DEMO2000 - Prosj.ret tekn.utv. petro.virk	55 500	55 500	155 500
DISP-OED - Disposisjonskonto OED-midler	9 000	3 000	9 000
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	3 000	3 000	3 000
ENERGI21 - Energi21-sekretariatet	0	2 500	0
ENERGIX - Stort program energi	243 000	238 000	252 500
FMESAMFUNN - FME - samfunn	20 000	20 000	20 000
FMETEKN - FME - teknologi	125 000	125 000	165 000
FRINATEK - Fri prosj.st. mat.,naturv.,tek	1 000	1 000	1 000
GENINST - Gen. andre institusjoner	1 500	1 500	0
HAVKYST - Havet og kysten	8 500	8 500	0
MARINFORSK - Forskning for marine ressurser, miljø og forvaltning			8 500
OG-21 - OG21-sekretariatet		3 500	
PES2020 - Prosj.etabl.støtte H2020	6 500	6 500	6 500
PETROMAKS2 - Stort program petroleum	196 026	192 026	207 312
PETROSAM2 - Samfunnsvitenskapelig petroleumforskning	10 000	9 000	5 000
PETROSENTR - Forskningscentre for petroleum	15 300	15 300	15 300
OED Kap.1840.50	104 800	104 800	105 000
CLIMIT - Forskn. utv. og demo av CO2-hå	104 800	104 800	105 000
Sum	799 126	789 126	953 612

4.4 Landbruks- og matdepartementet

Over kap 1137.50 og 1137.51 foreslår Landbruks- og matdepartementet (LMD) en bevilgning til Forskningsrådet for 2016 på 439,3 mill. kroner. Dette er en reduksjon i bevilgningen sammenlignet med Årets budsjett 2015 på om lag 2 mill. kroner. Forskningsrådets vekstforslag for 2016 var på 46 mill. kroner. I *Prop. 1 S tillegg* er veksten omgjort til en reduksjon på om lag 3 mill. kroner. Dette er ikke hensyntatt nedenfor.

Bevilgningen over post 1150.77 (jordbruksavtalen) er estimert.

LMDs forslag over kap. 1137.50 og 51 for 2015 i forhold til Revidert budsjett 2015 og Forskningsrådets vekstforslag 2016 har følgende utvikling:

- Bevilgningen til programmer og aktiviteter får et kutt på om lag 1,6 mill. kroner.
- Grunnbevilgningen til primærnæringsinstituttene reduseres med 0,2 mill. kroner.

Tabell 4.8. Inntekter fra LMD fordelt på kapittel og post. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
LMD Kap. 1137.50	258 662	257 662	256 065
LMD Kap. 1137.51	183 133	183 433	183 193
LMD Kap. 1150.77	44 500	47 777	40 000
Sum	486 295	488 872	479 258

LMDs midler for 2016 er fordelt i.h.t. Prop. 1 S (2015-2016) samt Forskningsrådets budsjettforslag for 2016.

Tabell 4.9. Bevilgning fra LMD fordelt på programmer og aktiviteter.² 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
LMD Kap.1137.50	258 662	257 662	256 065
BIONÆR - Bionæringsprogram	188 729	187 729	192 079
DISP-LMD - Disposisjonskonto LMD-midler	2 902	2 702	-4 523
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	1 250	1 250	1 250
ENERGIX - Stort program energi	38 695	38 695	38 695
EU-STRA - Strålevern	1 000	1 000	1 000
GENPLAN - Gen. Planlegging/utredn./eval			250
INFRA - Infrastrukturtiltak	1 886	1 886	1 914
INT-BILAT - BILAT-ordningen	2 000	2 000	2 000
JPIFACCE - Agriculture, Food Security and Climate Change	1 750	1 750	3 500
JPIHDHL - JPI Mat og helse		200	
KLIMAFORSK - Stort program klima	7 000	7 000	7 000
MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	5 550	5 550	
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling		0	5 250
NETTARBEID - Nettarbeid interne og eksterne nettsider	900	900	900
PES2020 - Prosj.etabl.støtte H2020	2 500	2 500	2 500
PLAN - Planlegging	250	250	
REGREP - Regionale representanter	600	600	600
SAM-EU - Samfinansiering EU-kontoret	500	500	500
SAMANSVAR - Ansvarlig innovasjon og bedriftenes samfunnsansvar	1 000	1 000	1 000
STAB - Statistikk og kunnsk.grunnlag	150	150	150
VR13 - Virkemidl f reg.innov.2014-16	2 000	2 000	2 000
LMD Kap. 1137.51	183 133	183 433	183 193
INFRA - Infrastrukturtiltak	8 061	8 061	8 061
RBGRUNPRIM - Res.bas.grunnbev.prim.nær.inst	170 072	170 372	173 498
STRAT-MAT - Strategisk satsing på mat	5 000	5 000	5 000
LMD Kap. 1150.77	44 500	47 777	40 000
BIONÆR - Bionæringsprogram	500	2 500	
MAT-SLF - Matprogr.:Prosj.fullfin.av SLF	42 000	43 277	38 000
MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	2 000	2 000	
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling			2 000
Sum	486 295	488 872	479 258

4.5 Klima- og miljødepartementet

Klima og miljødepartementet (KLD) foreslår en bevilgning til Forskningsrådet for 2016 på 389,5 mill. kroner. Dette er en økning i bevilgningen sammenlignet med Årets budsjett 2015 på 16 mill. kroner. Forskningsrådets vekstforslag for 2016 var på 65 mill. kroner.

KLDs midler for 2016 er fordelt i.h.t. Prop. 1 S (2015-2016) samt Forskningsrådets budsjettforslag for 2016.

² Fordelingen på aktiviteter følger foreløpig tildelingsbrev som tilsa vekst fra LMD til Forskningsrådet. Reduksjonen kom etter dette brevet og i sin helhet lagt til aktiviteten DISP-LMD som en midlertidig fordeling.

Tabell 4.10. Inntekter fra KLD fordelt på kapittel og post. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
KLD Kap. 1400.76	1 000	1 000	1 000
KLD Kap.1410.50	167 647	167 484	184 844
KLD Kap1410.51	198 576	198 375	196 973
KLD Kap.1410.53	6 760	6 753	6 705
Sum	373 983	373 612	389 522

KLDs forslag for 2016 gir en økning i grunnbevilgningen til miljøinstituttene på 17,4 mill. kroner. Til forskningsprogrammer er bevilgningen redusert med 1,4 mill. kroner. Kuttet er foreslått spredd på følgende aktivitetene ENERGIX, MILJØFORSK og KLIMAFORSK

Tabell 4.11. Bevilgning fra KLD fordelt på programmer og aktiviteter. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
KLD Kap. 1400.76	1 000	1 000	1 000
EU-STRA - Strålevern	1 000	1 000	1 000
KLD Kap.1410.50	167 647	167 484	184 844
INT-BILAT - BILAT-ordningen	500	337	500
PES2020 - Prosj.etabl.støtte H2020	2 500	2 500	2 500
RBGRUNMILJ - Res.bas.grunnbev.miljøinst	127 062	139 202	181 344
SAM-EU - Samfinansiering EU-kontoret	500	500	500
SIS-MILJO - Strategiske instituttsatsninge	37 085	24 945	0
KLD Kap1410.51	198 576	198 375	196 973
BEDREHELSE - Bedre helse og livskvalitet gjennom hele			4 000
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	2 700	2 700	
ENERGIX - Stort program energi	23 058	23 057	22 855
GENPLAN - Gen. Planlegging/utredn./eval			500
HAVKYST - Havet og kysten	16 300	16 300	
INF-GEN - Informasjon generelt			688
JPICULTURE - Cultural heritage and global change	4 450	4 450	4 450
JPIKLIMA - Connecting climate knowledge for Europe	750	750	750
JPIWATER - Water challenges for a changing world	4 450	4 450	4 450
KLIMAFORSK - Stort program klima	83 800	83 600	82 800
KONT - Kontingenter	300	300	300
MARINFORSK - Forskning for marine ressurser, miljø og f			16 300
MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	52 000	52 000	0
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samfunnsomst			51 600
MILPAAHEL - Miljøpåvirkning og helse	4 000	4 000	0
MILUTARENA - Formidlings- og koordineringstiltak knyttet til miljø- og utviklingsforskning			2 700
NETTARBEID - Nettarbeid interne og eksterne nettsider	580	580	580
PLAN - Planlegging	500	500	
POLARPROG - Polarforskningsprogram	3 200	3 200	3 200
PUBL - Publisering/prosjektinform	688	688	
ROMFORSK - Program for romforskning	1 500	1 500	1 500
STAB - Statistikk og kunnsk.grunnlag	300	300	300
KLD Kap.1410.53	6 760	6 753	6 705
KONT - Kontingenter	6 760	6 753	6 705
Sum	373 983	373 612	389 522

4.6 Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementets tildeling til Forskningsrådet øker fra 333,7 mill. kroner i Årets budsjett 2015 til 358,1 mill. kroner i 2016, d.v.s. en nominell økning på 6 prosent, eller en økning på 20,5 mill. kroner.

Tabell 4.12. Inntekter fra HOD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
HOD Kap. 732.21	540	540	540
HOD Kap. 780.50	337 182	337 182	357 551
Totalt	337 722	337 722	358 091

Midlene er fordelt i henhold til HODs tildelingsbrev for 2016:

- *Følgeevaluering av fritt behandlingsvalg* med 10 mill. kroner
- *Følgeevaluering av pakkeforløp for kreft* med 3 mill. kroner
- De 10 mill. kronene som i 2015 var bevilget *Evalueringen av Samhandlingsreformen* er fra 2016 omdisponert til *Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL)*
- *Mobiliseringsordning* for økt EU-deltakelse med 1 mill. kroner
- De 3 mill. kronene som er øremerket til forskning på antibiotikaresistens er foreløpig lagt til *Bedre helse og livskvalitet*

Midlene som tidligere har vært øremerket *Offentlige kliniske studier på kreftområdet (KREFT)* i Forskningsrådet skal inngå i Felles forskningsprogram for klinisk behandlingsforskning i spesialisthelsetjenesten. Programmet eies av de regionale helseforetakene og får et samlet budsjett i 2016 på 130 mill. kroner inklusive de 21 mill. kronene som er bevilget over kap. 780 post 50 "Norges forskningsråd m.v.". Forskningsrådet skal gjennomføre utlysningen og administrere programmet på vegne av de regionale helseforetakene.

I tillegg er det en føring i tildelingsbrevet om at det finansieres forskning på demens med inntil 20 mill. kroner i 2016. Det vises i den forbindelse til Demensplan 2020.

Tabell 4.13. Bevilgninger fra HOD fordelt på programmer og aktiviteter (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer			
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester	99 043	99 043	109 043
BEDREHELSE - Bedre helse og livskvalitet 1)	0	0	79 485
BEHANDLING - God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering	0	0	66 575
GLOBVAC - Global helse- og vaksin.forskn	9 800	9 800	9 800
STAMCELLER - Stamcelleforskning	20 000	20 000	20 000
Klinisk behandlingsforskning i RHFene 2)	0	0	21 044
FOLKEHELSE - Folkehelse	26 200	26 200	0
KLINISK - Klinisk forskning	28 290	28 290	0
KREFT - Offentlig kreftprogram	21 044	21 044	0
MILPAAHEL - Miljøpåvirkning og helse	17 200	17 200	0
PSYKISK - Psykisk helse	35 720	35 720	0
RUSMIDDEL - Rusmiddelforskning	30 450	30 450	0
Strategiske og andre satsinger			
KVINNEHELSE - Kvinners helse	10 497	10 497	10 497
EU-STRÅ - Strålevern	1 000	1 000	1 000
TRANSCAN - ERA-NET Translational Cancer R	3 500	3 500	3 500
JPIAMR - JPI Antimikrobiell resistens	6 588	6 588	6 588
JPND - EU Joint Programme - Neurodege	9 150	9 150	9 150
HO21 - HelseOmsorg21	3 500	3 500	6 869
EVAFRIVALG - Evaluering av fritt behandlingsvalg	0	0	10 000
EVAFORLØP - Evaluering av pakkeforløp for kreft	0	0	3 000
HELSE-EU - Helse EU posisjoneringsmidler	0	0	1 000
EVASAM - Evaluering av samhandl.reform	10 000	10 000	0
BARN - Barn som pårørende	5 200	5 200	0
STAB - Statistikk og kunnsk.grunnlag	540	540	540
Totalt	337 722	337 722	358 091

1. Inkl. 3 mill. kroner øremerket til antibiotikaresistens
2. Midlene eies av de regionale helseforetakene

4.7 Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementets tildeling til Forskningsrådet reduseres fra 307 mill. kroner i Årets budsjett 2015 til 294,7 mill. kroner i 2016, d.v.s. en nominell nedgang på 4 prosent, eller en nedgang på 12 mill. kroner. Den store reduksjonen fra Årets budsjett 2015 til Revidert 2015 skyldes i hovedsak kutt som følge av Syriaforliket i juni, men også et vesentlig kutt i den samlede bevilgningen til *Global helse og vaksinasjonsforskning (GLOBVAC)*.

Tabell 4.14. Inntekter fra UD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
UD Utenriksdept.	1 000	1 000	1 000
UD Kap.165.70	104 400	60 900	96 400
UD Kap.100.71	5 715	5 715	5 715
UD Kap.118.70	38 379	48 800	45 050
UD Kap.150.78	10 550	10 068	7 733
UD Kap.169.70	78 600	53 905	122 772
UD Kap.165.71	29 600	29 600	14 807
UD Kap.118.01	1 483	0	0
UD Kap.169.71	30 000	0	0
UD Kap.163.71	7 300	7 300	1 200
Totalt	307 028	217 288	294 677

Det er ingen signaler i Prop. 1 S (2015-2016) for UD om Forskningsrådets bevilgning. Anslaget for bevilgningen er meget usikre. Spesielt usikker er bevilgningen til *Norge – Global partner (NORGLOBAL)*. Programmet er avhengig av bevilgningen for å kunne starte opp neste fase av programmet.

Endringene i bevilgningene fra Utenriksdepartementet (UD) skyldes følgende:

- Bevilgningene til programmet *Global helse og vaksinasjonsforskning (GLOBVAC)* økes med 8 mill. kroner. Programmet har i brev fra NORAD fått et kutt på 364 mill. kroner totalt gjennom programperioden (2011-2020) i påvente av midtveiseevalueringen. Hvis ikke programmets budsjett øker er det ikke midler til utlysning i resten av programperioden.
- *Russland og nordområdene (NORRUSS)* har fått en økning på 2,4 mill. kroner.
- Faseforskyvning av midler til "*INDEMB Research Programme*" (*INDEMBPROG*) med 12 mill. kroner (disse midlene er lovet i 2017)
- Omfanget av forvaltningsavtalen med Ambassaden i India (*INDEMB*) reduseres med 3,4 mill. kroner.
- Tildelingene til *India-programmet (INDNOR)* og *Kina-programmet (CHINOR)* reduseres begge med 5 mill. kroner. Det forutsettes at kuttene i revidert budsjett 2015 og bevilgningen for 2016 kompenseres senere i programperiodene.

Tabell 4.15. Bevilgninger fra UD fordelt på programmer og aktiviteter (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer			
GLOBVAC - Global helse- og vaksin.forskn	112 000	50 000	120 000
NORGLOBAL - Norge - Global partner	31 300	30 300	31 200
NORRUSS - Nordområdene og Russland	14 375	18 500	16 750
INDEMBPROG - INDEMB Research Programme	25 000	25 000	13 000
INDNOR - India-programmet	20 000	5 000	15 000
KINA - Kina-programmet	20 000	5 000	15 000
LATIN-AM - Latin-Amerika-programmet	20 000	15 000	20 000
SANCOOP - South Africa - Norway research co-operation on climate, the environment og clean energy	7 550	7 068	7 733
EUROPA - Europa i endring	5 715	5 715	5 715
DEMO2000 - Prosj.ret tekn.utv. petro.virk		15 000	15 000
MARINFORSK - Forskning for marine ressurser, miljø og forvaltning			4 000
HAVKYST - Havet og kysten	6 000	6 000	0
PETROSAM2 - Samfunnsvitenskapelig petroleumforskning	2 500	2 500	2 500
POLARPROG - Polarforskningsprogram	11 988	1 800	1 800
Strategiske og andre satsinger			
RBGRUNSAMF - Res.bas.grunnbev.samf.v.inst	15 400	15 900	16 400
EU-STRÅ - Strålevern	1 000	1 000	1 000
HEALTHPRIO - Priority Setting in Global Hea	3 600	3 905	2 772
PETROSENTR - Forskningsentre for petroleum	5 000	5 000	5 000
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	1 000	0	0
INDEMB - Indo-Norwegian research and de	4 600	4 600	1 807
Totalt	307 028	217 288	294 677

4.8 Samferdselsdepartementet

Forskningsrådet får i 2016 en bevilgning fra Samferdselsdepartementet (SD) på 140 mill. kroner. Dette er en økning på 3 mill. kroner i forhold til Årets budsjett 2015, hvorav 1,8 mill. kroner er til transportforskning og 1,2 mill. kroner til ekomforskning.

Tabell 4.16. Inntekter fra SD. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
SD - Kap. 1301.50 Transportforskning	81 191	81 191	83 038
SD - Kap. 1301.50 Ekomforskning	55 800	55 800	56 988
Sum	136 991	136 991	140 026

I tråd med SDs tildelingsbrev øker bevilgningen til Transport 2025 med 1,7 mill. kroner og bevilgningen til IKTPLUSS med 1,2 mill. kroner. I bevilgningen til IKTPLUSS inngår 5 mill. kroner til Simula@UiB.

Tabell 4.17. Bevilgninger fra SD fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Transportforskning	81 191	81 191	83 038
ENERGIX - Stort program energi	30 391	30 391	30 400
RBGRUNMILJ - Res.bas.grunnbev.miljøinst			5 900
SIS-MILJO - Strategiske instituttsatsninge	5 800	5 800	
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko	1 000	1 000	1 000
TRANSIKK - Transportsikkerhet - 2010	8 000	8 000	
TRANSPORT - Transport 2025	36 000	36 000	45 738
Ekomforskning	55 800	55 800	56 988
IKTPLUSS - IKT og digital innovasjon	36 800	36 800	37 988
ROBUST - Robuste nett. Kjernekompetanse og verdiskaping IKT.	8 000	8 000	8 000
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko	1 000	1 000	1 000
SIMULA - SIMULA-senteret	10 000	10 000	10 000
Sum	136 991	136 991	140 026

4.9 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Forskningsrådet får i 2016 en samlet bevilgning fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) på 140,9 mill. kroner i 2016, en reduksjon på 5,4 mill. kroner sammenlignet med Årets budsjett 2015.

Tabell 4.18. Inntekter fra KMD fordelt på kapittel og post. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
KMD Kap.500.50	58 765	58 765	66 202
KMD Kap.552.72	87 500	87 500	74 700
Sum	146 265	146 265	140 902

I tråd med Prop. 1 S (2015-2016) og dialog med departementet øker bevilgningen til DEMOS med 7,2 millioner kroner, bevilgningen til VAM øker med 2,5 millioner kroner og bevilgningen til JPI Urban øker med ca. 0,5 mill. kroner. Bevilgningene til FORINNPOL og REGMODELL, på henholdsvis 2 og 2,8 mill. kroner, blir ikke videreført i 2016. VRI reduseres med 7,3 mill. kroner og Forskningsløft i nord (NORSATS) med 3,5 mill. kroner, i tillegg til at det blir en liten reduksjon i NIBRs strategiske instituttsatsing.

Tabell 4.19. Bevilgninger fra KMD fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
KMD Kap.500.50	58 765	58 765	66 202
DEMOS - Demokratisk og eff. styring, planl. og forvaltning	20 700	20 700	27 900
IKTPLUSS - IKT og digital innovasjon	10 000	10 000	10 000
JPIURBAN - Urban Europe	2 300	2 300	2 866
MILJØ2015 - Norsk miljøforskning mot 2015	6 000	6 000	
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samf. omstilling			6 000
P-SAMISK - Program for samisk forskning	3 850	3 850	3 850
RBGRUNMILJ - Res.bas.grunnbev.miljøinst			6 536
REGMODELL - Regionaløk.modeller & bostedsv	2 800	2 800	
SAMKUL - Samfunnsutviklingens kulturell	1 550	1 550	1 550
SIS-MILJO - Strategiske instituttsatsninge	6 565	6 565	
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	5 000	5 000	7 500
KMD Kap.552.72	87 500	87 500	74 700
FORINNPOL - Forskning for forsknings- og innovasjonspol.	2 000	2 000	
NORDSATS - Forskningsløft i Nord	40 000	40 000	36 500
REGREP - Regionale representanter	1 200	1 200	1 200
VRI3 - Virkemid f reg.innov.2014-16	44 300	44 300	37 000
Sum	146 265	146 265	140 902

4.10 Arbeids- og sosialdepartementet

Arbeids- og sosialdepartementets tildeling til Forskningsrådet reduseres fra 137,9 mill. kroner i 2015 til 136,7 mill. kroner i 2016, d.v.s. en nominell nedgang på 0,8 prosent, eller 1,1 mill. kroner.

Tabell 4.20. Inntekter fra ASD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
ASD - Kap. 601.50	137 850	137 716	136 724
Totalt	137 850	137 716	136 724

Det er ingen signaler i Prop. 1 S (2015-2016) for ASD om hvordan Forskningsrådets bevilgning for 2016 skal fordeles på programmer. Reduksjonen i bevilgningen er foreløpig fordelt proratarisk på programmer og aktiviteter.

Tabell 4.21. Bevilgninger fra ASD fordelt på programmer og aktiviteter (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett 1)
SYKEFRAVÆR - Forskn.om årsaker til sykefrav	29 370	29 342	29 192
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	68 370	68 298	67 941
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester	10 490	10 484	10 430
PETROMAKS2 - Stort program petroleum	21 298	21 278	21 188
PUBL - Publisering/prosjektinform	300	300	0
EVA-PEN - Evaluering av pensjonsreformen	8 022	8 014	7 973
Totalt	137 850	137 716	136 724

- 1) Det er noe mindre avvik mellom departementets tildeling til enkelt aktiviteter i 2016 og tabellen over. Dette skyldes at Forskningsrådet måtte legge inn budsjett 2016 i sitt budsjettssystem før tildelingsbrevet forelå.

4.11 Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementets tildeling til Forskningsrådet økes fra 21,9 mill. kroner i 2015 til 22,3 mill. kroner i 2016, d.v.s. en nominell økning på 2,1 prosent, eller 0,478 mill. kroner.

Tabell 4.22. Inntekter fra JD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
JD Kap.400.50	21 885	21 863	22 341
Totalt	21 885	21 863	22 341

Midlene er fordelt basert på at den nominelle veksten fordeles proratarisk på programmene.

Tabell 4.23. Bevilgninger fra JD fordelt på programmer (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
EUROPA - Europa i endring	1 000	1 000	1 022
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko	13 395	13 579	13 875
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	7 490	7 284	7 444
Totalt	21 885	21 863	22 341

4.12 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets tildeling til Forskningsrådet økes fra 22,1 mill. kroner i 2015 til 22,6 mill. kroner i 2016, d.v.s. en nominell økning på 2,1 prosent, eller 0,473 mill. kroner.

Tabell 4.24. Inntekter fra BLD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
BLD - Kap. 846.50	3 109	3 106	3 180
BLD - Kap. 854.50	12 122	12 229	12 480
BLD - Kap. 821.50	6 798	6 791	6 939
Totalt	22 029	22 126	22 599

Midlene er fordelt basert på at den nominelle veksten fordeles proratarisk på programmene.

Tabell 4.25. Bevilgninger fra BLD fordelt på programmer (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	19 734	19 801	20 229
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester	2 295	2 325	2 370
Totalt sum	22 029	22 126	22 599

4.13 Finansdepartementet

Forskningsrådet får i 2016 en bevilgning fra Finansdepartementet (FIN) på 22,4 mill. kroner, en nominell økning på 0,6 mill. kroner fra Årets budsjett 2015.

Tabell 4.26. Inntekter fra FIN fordelt på kapittel og post. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
FIN Kap.1600.21	9 000	9 000	9 000
FIN Kap.1600.70	12 800	13 000	13 400
Sum	21 800	22 000	22 400

Veksten i FINs bevilgning er knyttet til forvaltningsoppdraget Finansmarkedsfondet.

Tabell 4.27. Bevilgninger fra FIN fordelt på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
SKATT - Skatteøkonomi	9 000	9 000	9 000
FINANSMARK - Finansmarkedet	12 800	13 000	13 400
Sum	21 800	22 000	22 400

4.14 Kulturdepartementet

Kulturdepartementets (KUD) bevilgning til Forskningsrådet i 2016 er på 25,0 mill. kroner. Fom 2016 inngår satsingen på spilleavhengighet i programmene Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE) og God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING). Tildelingen fra departementet dekker også bevilgningen til programmene Kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) og Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger (SAMKUL).

Tabell 4.27. Inntekter fra KUD. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
KUD - Kulturdepartementet	3 234	3 143	3 609
KUD - Kap.320.52	12 654	12 654	12 894
KUD - Kap. 335.73	8 500	8 500	8 500
Total sum	24 388	24 297	25 003

Tabell 4.28. Bevilgninger fra KUD. Fordeling på programmer og aktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	24 388	24 297	25 003
Grunnforskningsprogrammer	5 400	5 423	5 526
SAMKUL - Samfunnsutviklingens kulturell	5 400	5 423	5 526
Handlingsrettede programmer	18 988	18 874	19 477
BEDREHELSE - Bedre helse og livskvalitet			2 682
BEHANDLING - God og treffsikker diagnostik			927
KULMEDIA - Kultur- og mediesektoren	15 754	15 731	15 868
PENGESPILL - Kunnsk.gr.lag pengespill-prot	3 234	3 143	0
Total sum	24 388	24 297	25 003

4.15 Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementets (FDs) tildeling til Forskningsrådet er uendret fra Revidert budsjett 2015 til 2016, d.v.s. 5 mill. kroner.

Tabell 4.29. Inntekter fra FD fordelt på kapittel og post (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
FD Kap.1719.01		4 000	4 000
FD Kap.1760.45	1 000	1 000	1 000
Totalt	1 000	5 000	5 000

For perioden 2015-2019 bidrar FD med fire mill. kroner per år til et prosjekt som skal forske på og formidle bredden av de norske krigserfaringene, herunder krigen i Nord-Norge.

Tabell 4.30. Bevilgning fra FD fordelt på programmer og aktiviteter (1 000 kroner)

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko	1 000	1 000	1 000
ISPHUM - ISP - Humaniora		4 000	4 000
Totalt	1 000	5 000	5 000

5 Virkemidler, programmer og aktiviteter

Forskningsrådets gjennomfører sin virksomhet gjennom en rekke ulike virkemidler. På øverste nivå består disse virkemidlene av programmer, frittstående prosjekter, infrastruktur og institusjonelle tiltak, system og nettverkstiltak. På et mer detaljert nivå er dette utformet som ulike programtyper, fri prosjektstøtte, rettede internasjonale tiltak, basisbevilgninger, strategisk institusjonsstøtte, senterordninger, forskningsinfrastruktur, nettverkstiltak og formidlings- og kommersialiseringstiltak.

Disse virkemidlene har ulike tyngdepunkt. Programmene har et tyngdepunkt mot temaene, fri prosjektstøtte mot fagene og kvalitet, senter-ordningene mot konsentrasjon, ledelse og lang-siktighet, nettverkstiltak mot samarbeid og internasjonalisering, formidlings- og kommersialiseringstiltak mot nytte og anvendelse. Samtidig er det slik at hvert enkelt virkemiddel ofte støtter opp om flere dimensjoner, men alle er rettet mot fornyelse og endring. Nedenfor følger en gjennomgang av de enkelte virkemidler, programmer og aktiviteter Forskningsrådet finansierer i 2016.

5.1 Programmer

5.1.1 Brukerstyrte innovasjonsprogrammer

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) (2006–) støtter opp om regjeringens satsing på et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv. BIA finansierer forskning som faller utenfor de tematiske prioriteringene til de Store programmene og til andre Brukerstyrte innovasjonsprogrammer. Den åpne innretningen skal sikre god konkurranse om midlene og legge til rette for læring på tvers av bransjer og temaer. Det er omfattende grenseflater mot de tematiske programmene, noe som fordrer et tett samspill. Hovedtyngden av prosjektene i BIA er innovasjonsprosjekter initiert av næringslivet selv, og der drivkraften ligger i bedriftenes egne strategier og behov. Programmet støtter også kompetanseutvikling i norske forskningsmiljøer, på områder der næringslivet selv har identifisert behov for å komme videre med sin forskningsbaserte innovasjonsvirksomhet. Gjennom en balansert portefølje av kompetanseprosjekter og innovasjonsprosjekter bidrar programmet til at det legges et grunnlag for fremtidig verdiskaping i Norge på kortere og lengre sikt. I 2016 vil BIA ha en budsjetttramme på 654,6 mill. kroner, hvorav 634,6 mill. kroner fra NFD og 20 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler (KD-SO). www.forskningsradet.no/bia

Maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF) (2010–) støtter forskning som fremmer innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i de maritime næringer i Norge. Programmets hovedprioriteringer er basert på strategien *Stø kurs 2020* og på forslagene fra Maritim21 om en helhetlig maritim forsknings- og innovasjonssatsing. MAROFF skal bidra til at maritime bedrifter og forskningsmiljøer videreutvikler sine kunnskapsmessige fortrinn, og programmet støtter særlig prosjekter innrettet mot miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende miljøvennlig maritime operasjoner, avansert logistikk og transport. MAROFF har et totalt budsjett i 2016 på 153,3 mill. kroner, hvorav 152,5 mill. kroner fra NFD og 0,8 mill. kroner i diverse inntekter fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF). www.forskningsradet.no/maroff

Transport 2025 (TRANSPORT) (2015–) har et systemisk perspektiv på helheten i transportsystemet og skal være en pådriver for endring. Programmet omhandler transport på vei, jernbane, sjø og i luften, og inkluderer både sikkerhet, persontransport og næringstransport. I tillegg adresseres utfordringene de enkelte transportformene står overfor og samspillet mellom

dem. Programmet skal bidra til ny kunnskap og innovasjon for utviklingen av fremtidens transportsystemer, og bidra til et mer bærekraftig transportsystem innenfor økonomiske, sosiale og miljømessige rammer. Kunnskap generert gjennom programmet skal bidra til å utvikle et konkurransedyktig næringsliv og et pålitelig, sikkert og universelt transportsystem. Programmets budsjett for 2016 er på 46,238 mill. kroner, hvorav 45,738 mill. kroner fra SD og 0,5 mill. kroner fra NFD. www.forskningsradet.no/transport

Bærekraftig verdiskaping i mat- og biobaserte næringer (BIONÆR)(2012 -) sitt ansvarsområde er jordbruks-, skogbruks- og naturbaserte verdikjeder, samt sjømat fra råstoffet tas opp av havet og fram til konsument. BIONÆRs hovedmål er å utløse forskning og innovasjon for verdiskaping i de biobaserte næringene som faller inn under programmet. Programmet legger betydelig vekt på å øke næringenes og forvaltningens utbytte av kunnskap og kompetanse gjennom samspill og formidling. Det legges vekt på kunnskapsbygging for bærekraftig produksjon og forbruk, utslippsreduksjoner og tilpasning til klimaendringer. Bionær prioriterer internasjonalt forsknings-samarbeid. I 2016 har BIONÆR et budsjett på 249 mill. kroner med 192 mill. kroner fra LMD, 45 mill. kroner fra NFD og 10 mill. kroner fra KD. I tillegg er det anslått 2 mill. kroner over jordbruksavtalen. Nettadresse: www.forskningsradet.no/bionaer

Kraftproduksjon med CO₂-håndtering (CLIMIT)(2005-) er et nasjonalt forsknings-, utviklings- og demonstrasjonsprogram som gjennomføres i samarbeid med Gassnova. Hovedmålet er å bidra til utvikling av bedre og mindre kostnadskrevenende teknologi for fangst av CO₂ samt bygge opp kunnskap slik at lagring av CO₂ kan gjøres på en sikker måte. Programplan gjeldende fra 2013 fokuser på følgende tema:

- Nye og innovative løsninger for CO₂-håndtering som kan gi betydelig kostnadsreduksjon kombinert med trygg håndtering av CO₂.
- Satsing på områder innen CO₂-håndtering hvor norske aktører har et fortrinn.
- Løsninger som kan lede til CO₂-håndtering anvendt i alle typer norsk industri.

CLIMIT prioriterer internasjonalt samarbeid og vil vektlegge dette enda sterkere i nye prosjekter. Programmet finansieres i sin helhet med midler fra OED. FoU budsjettet til CLIMIT for 2016 er på 105 mill. kroner. Nettadresse: www.forskningsradet.no/climit

Prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumssektoren (DEMO 2000)(1999-) har som hovedmål å fremme langsiktig konkurransedyktighet i petroleumsnæringen og fortsatt lønnsom utvikling av ressursene på norsk sokkel. DEMO2000 fokuser på å kvalifisere ny teknologi og systemer i nært samarbeid med leverandørindustrien, forskningsinstitutter og oljeselskaper ved å støtte utvikling og testing av prototyper og pilotinstallasjoner offshore. De teknologiske løsningene skal kunne anvendes på konkrete felt. Teknologien og systemene som utvikles gir konkrete bidrag til økt utvinning, effektiv ressurs- og energiutnyttelse og viktige miljøaspekt som redusert utslipp til luft og vann. Et viktig mål er å bringe frem nye norske industriprodukter, systemer og prosesser for salg i det globale offshoremarkedet og utvikle samarbeid med tilsvarende internasjonale aktører med sikte på felles aktiviteter og kunnskapsdeling samt å sikre kompetanse og sysselsetting i norsk leverandørindustri. Programmet finansieres i sin helhet fra OED og budsjett for 2016 er 170 mill. kroner, med 155 mill. kroner fra OED og 15 mill. kroner fra UD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/demo2000

Økt verdiskaping i naturgasskjeden (GASSMAKS)(2007-2016) skal gjennom styrket kunnskaps-utvikling, næringsutvikling og internasjonal konkurransekraft bidra til økt verdiskaping for samfunnet gjennom industriell foredling av naturgass. Hovedprinsippene som er lagt til grunn for valg av tema i programmet er at det skal føre til en realistisk mulighet for industriutvikling i

Norge. De siste årene synes mulighetene for økt industriell virksomhet innenfor petrokjemi å ha blitt vesentlig mindre enn ved programstart. Dette har medført en dreining av aktivitetene mot produksjon av andre materialer enn bulk-polymere og spesielt anvendelser av naturgass i forbindelse med mineralproduksjon. Tematiske satsingsområdene er:

- Gass til plastråstoff og plast.
- Gass til materialer.
- Mikronerobiologisk eller enzymatisk konvertering av gas.
- Gass til syntetiske drivstoff.

Budsjettrammen i 2016 er på 25 mill. kroner og finansieres i sin helhet fra KD. Programmet avsluttes i 2016. Nettsadresse: www.forskningsradet.no/gassmaks

Marin bioteknologi i Tromsø (MABIT) er et næringsrettet forsknings- og industriutviklings program. Programmet bidrar til økt verdiskaping i fiskeri- og havbruksnæringen og bioteknisk industri ved å virke som aktiv pådriver og koordinator for styrking av FoU og industrielle aktiviteter innenfor marin bioteknologi i Tromsø-regionen. Programmet finansierer næringsrelevante FoU-prosjekter som kan føre til kommersiell utnyttelse. Samtidig er det fokus på utvikling av fagkompetanse som er relevant for bioteknologisk næringsvirksomhet. NFD bidrar finansielt med 6 mill. kroner for 2016. Midlene kanaliseres gjennom Forskningsrådet, men bevilges av MABITs styre.

5.1.2 Grunnforskningsprogrammer

Program for CERN-relevant forskning (CERN) (2012-). Aktivitetene relatert til utnyttelse av det norske medlemskapet i CERN ved Genève er organisert som et program. Forskere ved UiO og UiB er hovedaktører. Programmet støtter norske forskningsgruppers deltagelse i oppbygging, drift og vedlikehold av eksperimentene ATLAS og ALICE på CERNs partikkelakselerator LHC, analyse av data fra eksperimentene, samt Norges bidrag til et felles nordisk datasenter. I aktivitetene inngår mulighet for opphold ved CERN for teknologistudenter, doktorgradsstudenter og postdoktorstipendiater. De norske CERN-aktivitetene evalueres jevnlig av et internasjonalt ekspertpanel i forbindelse med et seminar for aktørene innenfor virksomheten. For 2016 er budsjettet på 23,5 mill. kroner. Programmet finansieres med midler fra KD. www.cern.ch/norway.

Europa i endring (EUROPA) (2007-2017) er Forskningsrådets satsing på forskning om endringsprosesser i Europa og Norges forhold til disse. Satsingen skal stimulere til europarelatert forskning av høy kvalitet. Forskningen skal gi ny innsikt i europeiske endringsprosesser, og den skal gi kunnskapsgrunnlag for utforming av norsk europapolitikk. Gjennom satsingen belyses følgende fire temaer: Rett og demokrati i Europa, økonomisk utvikling og integrasjon, kulturelle endringsprosesser, og utenriks- og sikkerhetspolitikk i Europa. I satsingens andre fase (2013-2017/18) er det bevilget midler til tre store tverrfaglige forskerprosjekter. Forskningsrådet arrangerer årlig møteplass for forskere og andre brukere av forskningen med formål diskusjon og formidling. Foreløpig budsjett for 2016 til Europa i endring er på 13,737 mill. kroner, hvorav 7,0 mill. kroner fra KD, 5,737 mill. kroner fra UD og 1 mill. kroner fra JD. www.forskningsradet.no/europa

IKT og digital innovasjon (IKTPLUS). Det er satt av 25,4 mill. kroner til e-vitenskapelig forskning innenfor IKTPLUS per år over KDs budsjett i perioden 2016 – 2018 som en videreføring av fagområdet e-vitenskap etter at programmet eVitenskap avsluttes i 2015. E-vitenskap ligger i skjæringsfeltet mellom informatikk og matematikk og anvendelser innenfor fag

som livsvitenskap, økonomi, realfag, teknologi og klima/miljø. Fagområdet inngår i Forskningsrådets IKT-portefølje. Satsingen på e-vitenskap innenfor IKTPLUS skal bidra til metodeutvikling innen beregningsteknologi og analyse av store mengder vitenskapelige data og anvendelser av e-vitenskap innen sentrale fagområder. Målsettingen bør være rekruttering til internasjonalt konkurransedyktige miljøer og etablering av et fyrtårnprosjekt innen et nasjonalt prioritert område som anvender e-vitenskap. www.forskningsradet.no/iktpluss

Program for Romforskning (ROMFORSK) (2011–) skal sikre den forskningsmessige utnyttelsen av norsk romaktivitet knyttet til medlemskap i organisasjonene European Space Agency (ESA), European Incoherent Scatter Scientific Association (EISCAT) og Nordic Optical Telescope (NOT). Målet er å støtte og videreutvikle forskningsfelt der Norge og norske forskere har satset målbevisst og bygget opp høy kompetanse på internasjonalt nivå. Programmet ønsker også å sikre muligheter for støtte og utvikling innenfor nye relevante forskningsområder. Det er tre prioriterte forskningsområder innenfor programmet: 1) Sol-jord fysikk med vekt på forståelse av grunnleggende prosesser i solen og dens atmosfære og hvordan solvind og solaktivitet påvirker jordas øvre atmosfære og det globale miljøet; 2) Universets utvikling med vekt på forståelsen av fundamentale astrofysiske prosesser og 3) Jordobservasjon fra satellitter med vekt på klimaovervåking, ressurskartlegging, forurensning ved petroleumsvirksomhet, overvåking og forvaltning av polarområdene. Program for Romforskning har et budsjett i 2016 på 29,36 mill. kroner inkl. medlemsavgift til EISCAT og NOT. Programmet finansieres med 27,66 mill. kroner fra KD, 1,5 mill. kroner fra KLD og 0,2 mill. kroner fra Universitet i Oslo. www.forskningsradet.no/romforsk

Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger (SAMKUL) (2011–) skal bidra med kunnskap om de kulturelle forutsetningene for samfunnsutviklingen. Programmet er begrunnet i Forskningsrådets strategi og vil være et sentralt virkemiddel for å styrke samfunnsvitenskapelig og ikke minst humanistisk forskningsinnsats på områder med store samfunnsutfordringer, med mål om å styrke kunnskapsgrunnlaget for politiske veivalg. Tematisk skal programmet i perioden 2016 til 2020 i hovedsak studere de kulturelle forutsetningene for samfunnsutvikling på tre brede områder: Natur og menneske, Teknologi og materielle omgivelser, og Velferd, kunnskap og økonomi. I forskningen vil tverrgående dimensjoner av historisk, språklig, kommunikativ, religiøs, etisk, normativ og estetisk karakter være sentrale. SAMKUL har et budsjett i 2016 på 47,076 mill. kroner. KD bidrar med 40 mill. kroner, 5,526 mill. kroner kommer fra KUD og 1,55 mill. kroner fra KMD til forskning om nasjonale minoriteter. www.forskningsradet.no/samkul

Program for samisk forskning II (SAMISK) (2007–) skal styrke samisk forskning, både når det gjelder kvantitet og vitenskapelig kvalitet. Programmet vil derfor fremme langsiktig forskning av høy kvalitet om samiske forhold, bidra til rekruttering til samisk forskning på alle nivåer, rekruttering av samer til forskning og til å utvikle samisk som vitenskapsspråk. Programmet bidrar til å belyse mangfoldet og variasjonen i de samiske samfunnene gjennom forskning innenfor disse temaene: språk, tradisjonell kunnskap, muntlige tradisjoner og litteratur, kulturuttrykk, demografi og befolkningsutvikling, levekår og livskvalitet, barn og ungdoms oppvekstvilkår og selvtutvikling, ressurser, rettsforhold og den moderne samiske samfunnsbyggingen. Programmet legger økende vekt på internasjonalisering og komparative perspektiver. Program for samisk forskning har i 2016 et budsjett på 15,55 mill. kroner, hvorav 11,7 mill. kroner fra KD og 3,85 mill. kroner fra KMD. www.forskningsradet.no/samisk

Program for stamcelleforskning (STAMCELLER) (2013-2017) har som mål å utvikle og styrke kompetansen innenfor grunnforskning og klinisk forskning på stamceller med sikte på behandling av alvorlig og kronisk syke pasienter. Programmet omfatter både åpen, konkurransebasert utlysning av forskningsmidler og finansiering av Nasjonalt senter for stamcelleforskning.

Programmet har fire prioriterte tematiske områder: forskning for bedre forståelse av basale prosesser knyttet til vekst og differensiering av stamceller, karakterisering og validering av stamceller for bruk i klinikken, utvikling og implementering av prosedyrer og protokoller for reparasjon av skadet vev eller organ, og bruk og videreutvikling av induserte pluripotente stamceller (iPS-celler). Å stimulere til økt translasjonsforskning gjennom samarbeid mellom basalforskere og kliniske forskere er en viktig prioritering. Program for stamcelleforskning finansieres i sin helhet med midler fra HOD og programmets budsjett for 2016 er på 20 mill. kroner. www.forskningsradet.no/STAMCELLER/

Synkrotron- og nøytronforskning (SYNKNØYT) (2011-). Hovedmålsettingen i programmet er å stimulere fagmiljøene til å benytte de faglige mulighetene som medlemskap i European Synchrotron Radiation Facility (ESRF), Sveitsisk-norsk strålelinje (SNBL) og European Spallation Source (ESS) gir og styrke den nasjonale metodekompetansen innen synkrotronbasert forskning. Innen nøytronbasert forskning skal det prioriteres å bidra til både økt nasjonal kapasitet og metodekompetanse. Totalt budsjett i 2016 er 16,91 mill. kroner, inkl. medlemsavgift til SNBL. Programmet finansieres med 10,12 mill. kroner fra KD, 1,29 mill. kroner som bidrag fra brukerinstusjonene til SNBL-medlemsavgiften og i tillegg bidrar Nanoteknologi og avanserte materialer (NANO2021) og FRIMEDBIO med til sammen 5,5 mill. kroner. www.forskningsradet.no/synkrotron.

5.1.3 Handlingsrettede programmer

Ansvarlig innovasjon og bedriftenes samfunnsansvar (SAMANSVAR) (2015–2024) har to prioriterte forskningsområder; forskning om ansvarlig innovasjon, og CSR-forskning (Corporate Social Responsibility). Programmet skal bygge og styrke forskerutdanningen og rekrutteringen av unge forskere innenfor de to forskningsfeltene. Videre har programmet en utviklingskomponent som skal bidra til å utvikle Forskningsrådet som en samfunnsansvarlig aktør og styrke arbeidet med å fremme Forskningsrådets samfunnsansvar i forsknings- og innovasjonssystemet. Budsjett for 2016 er på 12 mill. kroner, hvorav 8 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler (KD-SO), 3 mill. kroner fra NFD og 1 mill. kroner fra LMD. www.forskningsradet.no/samansvar

Program for bedre helse og livskvalitet gjennom livsløpet (BEDREHELSE) (2016) har som hovedmål å fremme forskning og forskningsbasert innovasjon av høy kvalitet og nytteverdi, som kan bidra til bedre folkehelse, økt livskvalitet og redusert sosial ulikhet i helse. Utvikling og styrking av tiltaksforskning er det høyest prioriterte området i programmet, som også skal fremme ny kunnskap gjennom sykdomsbyrdeanalyser, analyse av livskvalitet og årsaksforskning. Budsjett 2016: 79,5 mill. kroner fra HOD (inkl. 3 mill. kroner til forskning på antibiotikaresistens), 6,4 mill. kroner fra KD, 4,0 mill. kroner fra KLD og 2,7 mill. kroner fra KUD (totalt 92,5 mill. kroner). Nettdress: www.forskningsradet.no/bedrehelse

God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING) (2016) skal gjennom klinisk forskning bidra til god og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering for å bedre klinisk praksis gjennom hele sykdomsforløpet. Endepunktene for forskningen som programmet understøtter, skal være pasient- og tjenesterelevante, og brukermedvirkning skal ivaretas. Sykdommer som representerer store samfunnsmessige utfordringer vil være sentrale. Tematisk vil programmet særlig rette seg mot nasjonale satsingsområder som psykiske lidelser, muskel- og skjelettsykdommer, rusmiddelavhengighet, kreft, hjerte- og karsykdommer og

sykdommer i hjernen og nervesystemet. Programmet skal bidra til å bygge opp forskningskompetanse og forskningskapasitet på områder som er relevante for programmets mål. Forskningsbehov hos den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten inkludert tannhelsetjenesten skal ivaretas. Både høy kvalitet i forskningen og nytte for sluttbrukeren/pasienten skal fremmes. Budsjett 2016: 66,6 mill. kroner fra HOD og 19,1 mill. kroner fra KD-SO og 0,9 fra KUD (totalt 86,6 mill. kroner). Nettadresse: www.forskningsradet.no/behandling

Humane biobanker og helsedata (BIOBANK) (2012-2016) har som mål å utnytte potensialet for forskning på humant biologisk materiale i forskningsbiobanker, ved at analyseresultater koples til andre helsedata. Programmet finansierer store forskerprosjekter av høy kvalitet og store analyser (big data) av et stort antall individer i de nasjonale biobankene og prosjekter som parallelt med å utføre forskning av høy internasjonal kvalitet utfordrer datakildens mekanisme for åpen tilgang til data og bygger ekspertise innenfor biostatistikk/-informatikk. Budsjett 2016: 21,65 mill. kroner fra KD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/biobank

Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS) (2015–2024). DEMOS skal bidra til å utvikle kunnskapsgrunnlaget for en demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning. Programmet skal fremme nivå- og sektorovergripende forskning som grunnlag for en kunnskapsbasert offentlig sektor. Forskningstemaene i DEMOS er gruppert i fire områder: 1) Internasjonalisering, stat og lokaldemokrati; 2) Helhet og sektorisering; 3) Regioner og urbanisering; og 4) Velferdsstatens tjenester og tjenesteytere. Under DEMOS finansieres også et forskningsprosjekt om Kommunereformen, over fire år fra 2016, og Stortingsvalgundersøkelsen som skal dekke valgene i 2017 og 2021. En stor åpen utlysning i programmet ble gjennomført i 2015, og prosjektene som er innvilget som følge av denne vil starte i 2016. Budsjett 2016: 27,9 mill. kroner fra KMD. Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/prognett-demos/>

Program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT) (2014) er et langsiktig løpende program som skal styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming, forvaltning og praksisfelt, bidra til fornyelse av forskningsfeltet og medvirke til innovasjon i utdanningssektoren. Programmet dekker barnehager, grunnopplæringen, fagskoler, høyere utdanning og voksenopplæring og vil finansiere forskning og innovasjon innenfor følgende temaområder (A) Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte; (B) Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling; (C) Styring, ledelse og resultatoppnåelse og (D) Utdanning, samfunn og arbeidsliv. Programmet finansierer 53 forskerprosjekter, åtte kompetanseprosjekter og to innovasjonsprosjekter innenfor temaområdene og utdanningsnivåene nevnt ovenfor. I løpet av 2016 vil programmet fordele inntil 40 mill. kroner til kompetanseprosjekter og inntil 65 innovasjonsprosjekter i offentlig sektor. Budsjett 2016: 86,6 mill. kroner fra KD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/finnut

Program for global helse- og vaksinasjonsforskning (GLOBVAC) (2012) har som overordnet målsetting å støtte forskning som kan bidra til vedvarende bedringer i helsetilstanden og utjevning av helseulikheter for fattige mennesker i lav- og mellominntektsland. Programmet har fem tematisk prioriterte områder i) Forebygging, behandling og diagnose av smittsomme sykdommer, spesielt vaksine- og vaksinasjonsforskning, ii) Familieplanlegging, reproduktiv- mødre-barne- og ungdomshelse iii) Helseystem- og helsepolitikkforskning, iv) Innovasjon i teknologi- og metodeutvikling, og v) Implementeringsforskning.

En midtveiseevaluering av GLOBVAC ble satt i gang i 2015, og forventes ferdigstilt i februar 2016. Budsjett 2016: 120 mill. kroner fra UD og 9,8 mill. kroner fra HOD (totalt 129,8 mill. kroner) Nettdress: www.rcn.no/globvac

INDEMB Research Programme (INDEMBPROG) (2012-2017). Den norske ambassaden i New Delhi og Forskningsrådet inngikk i 2012 en avtale om forskningssamarbeid mellom India og Norge. Avtaleperioden er fra 2012 til og med 2016, og budsjetttrammen er 25 mill. kroner pr. år (totalt 125 mill. kroner). Det ble i 2015 besluttet å trekke avtaleperioden ut til 2017 med samme totale budsjetttramme som avtalt. For 2016 er det allerede inngått prosjektforkpliktelse for 1,5 mill. kroner til KLIMAFORSK, og 3,94 mill. kroner til NORGLOBAL. I 2016 planlegges det felles norsk-indiske utlysninger av forskningsmidler til prosjekter om antibiotikaresistens i samarbeid med Indian Council for Medical Research på 30 mill. kroner, og det planlegges en utlysning innen IKT på 6,7 mill. kroner. I 2015 ble det tildelt 15 mill. kroner til prosjekter innen Polarforskning i samfinansiering med Polarprogrammet, samt 8,84 mill. kroner i en ERA-nett utlysning innen Ikke-smittsomme sykdommer. Budsjett 2016: 13 mill. kroner fra ambassaden i New Delhi.

India-programmet (INDNOR) (2010–2019) er etablert for å styrke indisk-norsk forskningssamarbeid og indisk-norsk samarbeid om forskningsfinansiering. Midlene fordeles mellom Forskningsrådets programmer og andre aktiviteter av divisjonsstyret for Samfunn og Helse bl.a. etter råd fra et rådgivende utvalg. Programmets midler fordeles til tematiske programmer. For 2016 tildeles til tidligere bevilgete prosjekter; 6,28 mill. kroner til ENERGIX, 5,59 mill. kroner til KLIMAFORSK, 0,86 mill. kroner til GLOBVAC, samt 0,3 mill. kroner til ERA-nett utlysning via ENERGIX. Det ble i 2015 gjennomført en fellesutlysning av forskerprosjekter i samarbeid med indiske myndigheter ved Ministry of Earth Sciences innen temaet Geofarar, og 15,47 mill. kroner er bevilget til prosjektene. Indiaprogrammet kan tildele posisjoneringsmidler og nettverksmidler og ta strategiske initiativer, og det legges opp til fortsatt støtte for å etablere og følge opp viktige forskningspolitiske føringer og initiativ. For 2016 planlegges det planlegges to strategiske workshops innen Bioøkonomi og IKT til totalt 1 mill. kroner. Det er dialog rundt etablering av bilateralt næringsrettet samarbeid og 5 mill. kroner settes av til oppfølging av dette i 2016. Reduksjonen i budsjettene for 2015 med 15 mill. kroner og 2016 med 5 mill. kroner i forhold til avtalen med UD forventes kompensert i løpet av programperioden. Budsjett 2016: 15 mill. kroner fra UD.

Kina-programmet (CHINOR) (2009–2017) er etablert for å styrke kinesisk-norsk forskningssamarbeid og kinesisk-norsk samarbeid om forskningsfinansiering. Programmet har ikke eget programstyre, men en rådgivende ekspertgruppe er oppnevnt, som kan gi råd om Kinasamarbeid også ut over temaene i CHINOR. Programmets midler for perioden er i hovedsak disponert til avtalte tematiske programmer. Mye av innsatsen i 2016 vil være konsentrert om å følge opp allerede igangsatte initiativ knyttet til klima-, klimateknologi- og miljøforskning. Det var planlagt en ny utlysning i 2015 som ble kansellert etter Syra-forliket og kutt i bevilgningen fra UD. Det planlegges en ny utlysning i 2016 som er ventet å være den siste for hele programperioden. Det er knyttet usikkerhet til beløpets størrelse. Involverte tema vil være miljø, energi og klima. I 2016 avsettes 2,1 mill. kroner, til mobilitetsstipend med Kina (samarbeidsavtale med China Scholarship Council). Bevilgningene dekkes opp fra årets tildeling fra UD og framtidige års bevilgninger fra UD. Reduksjonen i budsjettene for 2015 med 15 mill. kroner og 2016 med 5 mill. kroner i forhold til avtalen med UD forventes kompensert i løpet av programperioden. Budsjett 2016: 15 mill. kroner fra UD.

Klinisk behandlingforskning i de regionale helseforetakene er en felles satsing på kliniske multisenterstudier i helseforetakene (RHFene) fra 2016. Midlene disponeres av RHFene.

Forskningsrådet er bedt om å gjennomføre utlysningen og administrere programmet på oppdrag fra RHFene. Budsjett 2016 inkluderer 21 mill. kroner fra HOD som tidligere var øremerket *Offentlige kliniske studier på kreftområdet (KREFT)* i Forskningsrådet.

Kvinnens helse (KVINNEHELSE). Problemstillinger knyttet til kjønn og kjønnsforskjeller skal drøftes og analyseres i alle relevante forskningsprosjekter. HOD har siden 2004 bevilget særskilte midler til forskning på kvinners helse. De finansierte prosjektene har bl.a. vært innenfor anoreksi, osteoporose, brystkreft, svangerskapsrelaterte plager, sosial ulikhet i helse, fibromyalgi, minoritetskvinner og helse, samt kjønnspektiver ved psykiske lidelser. Forskningstemaene framover vil være ulike aspekter ved unge kvinners psykiske helse, eldre kvinners helse og forskning på minoritetskvinnens helse dvs. områder som løftes fram fra regjeringen på likestillingsområdet. Satsingen har tidligere ikke hatt egne utlysninger, men i neste programperiode planlegges det en utlysning på tvers av de tre helseprogrammene BEDREHELSE, BEHANDLING og HELSEVEL. Bevilgningsfullmakt er lagt til *Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE)*. Budsjett 2016: 10,5 mill. kroner fra HOD. Nettsadresse: <http://www.forskningsradet.no/kvinnehelse>

Latin-Amerika-programmet (LATIN-AM) (2008–2017) skal generere kunnskap om Latin-Amerika i Norge ved å finansiere forskning av høy kvalitet om samfunn, kultur, miljø og næringsliv og skal styrke Norges evne til å samarbeide med Latin-Amerika på disse områdene. Programmet startet i 2008 og finansieres i sin helhet av UD. Med oppstart av nye prosjekter i 2014 har programmet i hovedsak fordelt alle tilgjengelige midler. Prosjekter fra programmets første fase er nå avsluttet eller under avslutning, og programmet vil i 2016 ta initiativ til særskilte formidlingstiltak overfor sentrale brukergrupper. De pågående prosjektene dekker et bredt spekter av tema og land, og følges også opp med hensyn til formidling. Programmet finansierer et nettverk for norsk Latin-Amerika-forskning (Norwegian Latin America Research Network, NorLARNet). Nettverket startet opp 1. august 2008 med et sekretariat som etter en utlysning ble lagt til SUM (UiO), og er videreført ut 2017. Reduksjonen i budsjettet for 2015 med 5 mill. kroner i forhold til avtalen med UD forventes kompensert i løpet av programperioden. Budsjett 2016: 20 mill. kroner fra UD. Nettsadresse: www.forskningsradet.no/latinamerika

Norge – Global partner (NORGLOBAL-2) (2015-2022) skal bidra til å styrke de globale perspektivene innenfor flere viktige tematiske og teknologiske felt i Forskningsrådet. Programmet er en videreføring av NORGLOBAL-1 har som overordna mål å få fram forskningsbasert kunnskap som vil bidra til å redusere fattigdom og som stimulerer til inkluderende og bærekraftig utvikling. Programmet skal bidra til en kunnskapsbasert utviklingspolitikk, og til å styrke kunnskapsbasen i Norge om utvikling, øke forskningsinnsatsen for utvikling i samarbeid med relevante programmer i Forskningsrådet. Gjennom forskningssamarbeid mellom norske forskere og forskere ved institusjoner i utviklingsland bidrar programmet til å styrke forskningskapasiteten i utviklingsland.

Programmet følger opp de pågående aktivitetene: Globalisering av miljø-, energi- og klimaforskningen (Globmek), Kvinne- og kjønnsforskning i utvikling, Forskning på humanitær politikk (HUMPOL), Forskning på skatteparadiser, kapitalflyt og utviklingslandene (TaxCapDev) og Forskning om effekt av bistand (AidEffect) og forskning om Malawi. NORGLOBALs prosjekter fra fellesutlysninger med INDNOR programmet, under hhv Globmek og Kvinner og utvikling vil også bli fulgt opp av det nye programstyret. Prosjektene som går over 3 år ble startet i 2012. Tre nye prosjekter under Kvinner og utvikling startes opp i 2015/2016 med varighet på tre.

NORGLOBAL har stimulert til samarbeid med andre relevante programmer, blant annet gjennom felles utlysninger. I 2012 foretok NORGLOBAL en utlysning av 40 mill. kroner på vegne av INDNOR, og det ble tildelt midler til ni prosjekter over 4 år (2013 – 2016) til en samlet sum på 40 mill. kroner. I samarbeid med Miljø2015 og Klimaprogrammet støttes partnere fra Sør i deres prosjekter. Når det gjelder budsjett 2016 for NORGLOBAL er dette usikkert. Foreløpig er det lagt inn et budsjett med 31,2 mill. kroner fra UD for 2016 (inngåtte avtaler med UD er 1,2 mill. kroner) og 1,1 mill. kroner fra KD-SO. Nettadresse: www.rcn.no/norglobal

Russland og nordområdene (NORRUSS) (2012–2018), har som mål å utvikle den langsiktige og strategiske kompetanse i Norge innen humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning knyttet til Russland og nordområdene. Programmet skal også bidra til å styrke det bilaterale forsknings-samarbeidet med Russland. Det opprinnelige programmet avsluttes i 2016, men på grunn av ekstra bevilgning fra Utenriksdepartementet på 20 mill. kroner høsten 2015, er det lyst ut midler for perioden 2016-2019 som skal følges opp av NORRUSS. I 2016 vil man ha dialog med UD om mulig videreføring av programmet i et NORRUSS2. I 2016 vil man i samarbeid med PETROMAKS2 følge opp den siste fellesutlysning med det russiske grunnforskningsfondet RFBR – 12 prosjekter er til vurdering. Budsjett 2016 er 16,75 mill. kroner fra UD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/norruss

Program for samfunnssikkerhet (SAMRISK) (2013-2018) skal bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget og forståelsen for hvordan samfunnets evne til å opprettholde viktige funksjoner, og ivareta befolkningens liv, helse og grunnleggende verdier, under og umiddelbart etter store påkjenninger. SAMRISK skal gi kunnskap som bidrar til forebygging, beredskap, redningsarbeid, krisehåndtering og læring uansett hvem eller hva som forårsaker en kritisk hendelse. Forskningen skal ha et internasjonalt perspektiv, og bl.a. forholde seg til forskningssamarbeid i Norden og EU. Programmet har hatt to utlysninger og har tildelt 80 prosent av midlene som er tilgjengelig i programperioden. SAMRISK har nå 9 forskerprosjekter som samlet vil kunne belyse en stor del av de store overordnede spørsmål som stilles i programplanen. Programmet fikk i 2015 midler fra Kunnskapsdepartementet til et Senter for forskning på høyreekstremitisme. 50 mill. kroner ble tildelt i 2015 til et senter med varighet på 5 år. Budsjett 2016: 13,9 mill. kroner JD, 15,6 mill. kroner KD, 2 mill. kroner SD og 1 mill. kroner FD. Totalt 32,5 mill. kroner. Nettadresse: www.forskningsradet.no/samrisk

Forskningssamarbeidsprogram mellom Norge og Sør-Afrika (SANCOOP) (2013-2017) kom i gang i løpet av 2013. Programperioden er 2013 -2017. Tematisk fokus er på klima, miljø og energi. Programmet er finansiert av både Sør-Afrika og Norge med henholdsvis ZAR 10 mill. (ca. 6 mill. kroner) og 40 mill. kroner) Den delen som vil bli forvaltet av Forskningsrådet forventes å være ca. 25 mill. kroner. 19 prosjekter har fått tilsagn. Alle prosjektene startet i 2014. Hele programmet er basert på likeverdig partnerskap, noe som bl. a. innebærer at hvert prosjekt har én prosjektleder i Norge og én i Sør-Afrika. Hvert prosjekt kunne få tildelt maksimalt 3 mill. kroner. Budsjett 2016 disponert av Forskningsrådet: 7,7 mill. kroner fra UD via ambassaden i Pretoria. Nettadresse: www.forskningsradet.no/southafrica

Skatteøkonomisk forskningsprogram (SKATT) (2011–2016) har som mål å bidra til at det er et sterkt faglig miljø for skatteøkonomisk forskning i Norge, både gjennom å stimulere til forskning på området og ved å bidra til økt interesse for og rekruttering til skatteøkonomisk forskning. Programmet skal innrettes slik at den skatteøkonomiske forskningen er relevant for myndigheter og andre brukere av slik forskning. Dette skal skje i nært samarbeid mellom lærestedene, forskningsinstitusjonene og brukermiljøene. Programmet skal også skape møteplasser for forskere og brukere av skatteøkonomisk forskning. Programmet vil i 2016 prioritere å følge opp

midtveisevalueringen av de to sentre for offentlig økonomi som ble etablert i 2012. Programmet vil også arrangere Skatteforum 2016. Budsjett 2016: 9 mill. kroner fra FIN. Nettadresse: www.forskningsradet.no/skatt

Sykefravær, arbeid og helse (SYKEFRAVÆR) (2007–2016) Det overordnede målet for programmet er å skape forutsetninger for godt arbeidsmiljø og – helse og høy arbeidsmarkedsdeltakelse ved å framskaffe forskningsbasert kunnskap om: sykefravær, uførhet, frafall og utstøting fra arbeidslivet, samspillet mellom arbeid, arbeidsmiljø og-helse og effektive virkemidler for å forebygge og redusere sykefravær, uførhet og arbeidsrelatert sykdom og fremme godt arbeidsmiljø og-helse. Programmet har totalt 43 forskerprosjekter og to postdoktorprosjekter i porteføljen og det meste av midlene er lyst ut. Programmet blir evaluert og rapporten fra evalueringskomiteen vil foreligge i 2016. Fremover vil styret følge opp prosjekter og formidle forskningsresultater. Budsjett 2015: 29,2 mill. kroner fra ASD og 10 mill. kroner fra KD-SO. Totalt 39,2 mill. kroner. Nettadresse: www.forskningsradet.no/sykefravaer

Program for velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM) (2009) har som ambisjon å gi ny innsikt om forutsetningene for et bærekraftig velferdssamfunn. Befolkningssammensetningen endrer seg. Demografiske endringer og høy geografisk mobilitet og migrasjon over landegrensene bidrar til større sosial og kulturell heterogenitet. En vesentlig større andel av befolkningen blir eldre samtidig som andelen yngre blir færre. Programmet skal bidra med kunnskap om samfunnsendringer og virkninger av tiltak og således gjøre samfunnet bedre i stand til å møte utfordringene. Programmet belyser problemstillinger om verdiskaping og arbeidsliv, familie og sivilsamfunn, migrasjon, sosial ulikhet, velferdens og tjenesteytingens organisering og kvalitet – for å nevne noe. Programmet har 76 forskningsprosjekter i porteføljen. I 2016 videreføres forskningsinnsatsen på trygdeområdet med 30 mill. kroner for tre år. Forskning om *Vanskeligstilte på boligmarkedet* lyses ut med 10 mill. kroner for perioden 2016-2020. Budsjett 2016: 67,9 mill. kroner fra ASD, 20,2 mill. kroner fra BLD, 7,4 mill. kroner fra JD, 7,5 mill. kroner fra KMD, 4 mill. kroner fra KD-SO og 1,5 mill. kroner fra NFD. Totalt 108,6 mill. kroner. I tillegg kommer 1,8 mill. kroner fra Kina-programmet (UD). Nettadresse: www.forskningsradet.no/vam

Marine ressurser og miljø (MARINFORSK)(2016-) skal øke kunnskapen om marine økosystemer og konsekvensene av menneskelige påvirkninger, og bidra til gode og effektive forvaltningsprosesser. Programmet skal styrke grunnlaget for bærekraftig verdiskaping basert på marine ressurser og andre økosystemtjenester. MARINFORSK er et nytt program som overtar de fleste ansvarsområdene som lå i programmet Havet og kysten (HAVKYST) som løper ut 2016. MARINFORSK har ansvar for forskning knyttet til hav- og kystområder og er Forskningsrådets viktigste tematiske satsing på marin forskning. Programmet skal gi kunnskapsgrunnlag for forvaltning og bidra til økt marin verdiskaping, med bærekraft som gjennomgående prinsipp. MARINFORSK er delt inn i fire temaområder som representerer de faglige hovedprioriteringene i programmet:

- Marine økosystemer skal øke forståelsen av økosystemenes struktur, funksjon og endring for å kunne forvalte norske havområder på en langsiktig og bærekraftig måte.
- Forurensning og annen økosystempåvirkning skal øke kunnskapen om forekomst og effekter av forurensning og andre menneskeskapt faktorer i det marine miljøet.
- Bærekraftig høsting og verdiskaping skal videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for økosystembasert fiskeriforvaltning og bærekraftig verdiskaping basert på høsting av marine ressurser.
- Forvaltning og samfunnspektiver retter seg mot utfordringene nasjonal og internasjonal kyst- og havforvaltning møter som følge av klimatiske og befolkningsmessige endringsprosesser.

Budsjettet for 2016 er anslått til 101 mill. kroner finansiert slik: NFD 60 mill. kroner, KD 8 mill. kroner, KLD 16 mill. kroner, OED 8,5 mill. kroner, UD 4 mill. kroner og Norsk olje og gass (Norog) 4 mill. kroner. Nettadresse: www.forskningsradet.no/marinforsk

Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling (MILJØFORSK) (2016-) er Forskningsrådets hovedsatsing på miljøforskning. Det er et landbasert miljøprogram. Programmet skal gi økt kunnskap om sentrale miljøutfordringer, og gi forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig et bedre grunnlag for å treffe beslutninger for en grønn omstilling. Programmet omfatter et bredt spekter av faglige problemstillinger som samfunnsmessige drivkrefter for miljøendringer, miljøpolitikk, økosystemprosesser og miljøpåvirkninger i ferskvann og på land, forurensningsspørsmål, biologisk mangfold, natur- og kulturmiljøforvaltning, samt forskning og utvikling av virkemidler og tiltak for å begrense miljøskade og for å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling. MILJØFORSK tar opp de viktigste nasjonale og globale miljøutfordringene gjennom tre hovedtemaer som bygger på hverandre: ressurstilstand/bruk av ressursene, endringsprosesser og løsninger for en grønn omstilling. Det er et mål at mye av forskningen i MILJØFORSK skal knytte sammen elementer fra de tre temaene i fler- og tverrfaglige analyser. Programmet vil i stor grad samarbeide med andre programmer og virkemidler i Forskningsrådet. MILJØFORSK har omfattende internasjonalt samarbeid og følger opp JPI-ene innenfor kulturarv, vannforvaltning og bærekraftig byutvikling. Budsjettet for 2016 er på 89 mill. kroner, finansiert slik: KLD 52 mill. kroner, LMD 7 mill. kroner, KD-SO 20 mill. kroner, NFD 2 mill. kroner, KMD 6 mill. kroner og Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri 2 mill. kroner. Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/miljoforsk>

Samfunnsvitenskapelig petroleumsforskningsprogram (PETROSAM2)(2013-2018) etterfølger PETROSAM. Overordnet mål er å utvikle videre kompetanse om samfunnsmessige forhold som del av grunnlag for strategi- og politikktutforming hos norske myndigheter og i næringslivet innenfor petroleumssektoren. Kompetansebyggingen skal skje gjennom tett brukerinvolvering, dvs. at forskningens nytteverdi skal knyttes til brukerne, både forvaltning og industriaktører. Det utlyses både forskerprosjekter og kompetanseprosjekter for næringslivet. Faglige hovedprioriteringer er:

- Forvaltningen av petroleumssressursene på norsk sokkel.
- Utviklingen i sentrale petroleumregioner: Russland og Arktisk/nordområdene.

Programmet skal stimulere til tverrfaglighet. I 2015 ble det gjennomført en felles utlysning med PETROMAKS2. Dette avdekket behov for tverrfaglighet som også omfatter forskning relatert til teknologiområder i petroleumssektoren. Budsjett for 2016 er 9,5 mill. kroner, fordelt slik: 5 mill. kroner fra OED, 2,5 mill. kroner fra UD og 2 mill. kroner fra Statoil. Nettadresse: www.forskningsradet.no/petrosam2

Polarforskningsprogrammet (POLARPROG)(2011-) skal bidra til ivaretagelse av Norges særlige ansvar for å få fremskaffe forskningsbasert kunnskap som grunnlag for politikk, forvaltning og næringsvirksomhet i Arktis og Antarktis. Forskning knyttet til Svalbard er prioritert, herunder videreutvikling av Svalbard som norsk plattform for internasjonal forskning. Internasjonale nettverkstiltak knyttet til polarforskning ligger også under programmet. Dette inkluderer oppfølging av forskningsavtalen mellom USA (National Science Foundation) og Norge (Forskningsrådet) om felles forskningsaktiviteter mellom norske og amerikanske forskere om arktiske problemstillinger og nettverkstiltak for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske forskere på Svalbard. Budsjettet til Polarprogrammet er i 2016 på 65 mill. kroner. Finansieringen er fordelt slik: 60 mill. kroner fra KD, 3 mill. kroner fra KLD, og 2 mill. kroner fra UD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/polarforskning

Forskningsprogram om kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) (2014-2018). Programmet skal gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet bidra med økt kunnskap om sammenhengene mellom kulturlivets og medienes samfunnsrolle og deres endrede teknologiske og økonomiske betingelser. Særlig viktig er de dyptgående og til dels dramatiske endringene som digitaliseringen medfører. Endringsprosessene både påvirker og påvirkes av kultur- og mediepolitikken, som dermed også er gjenstand for forskningen i programmet. Programmet vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling, forvaltning og andre aktører i kultur- og mediesektoren. Programmet finansieres med 15,868 mill. kroner fra KUD i 2016.

5.1.4 Store programmer

Bioteknologi for verdiskaping (BIOTEK2021) (2012-) er et strategisk og langsiktig program som skal videreutvikle og dreie forskningsfundamentet i norsk bioteknologi mot mer innovasjon. BIOTEK2021 forutsettes å spille sammen med andre programmer og aktiviteter i Forskningsrådet der vi finner tungt innslag av bioteknologi. Programmet bidrar til implementering av den nasjonale strategien for bioteknologi, som peker på bioteknologi som avgjørende for videre utvikling av de fire sektorene landbruk, marin, industri og helse. Programmets mål er å utvikle nyskapende bioteknologi i tett samspill mellom forskningsmiljøene og et forskningsaktivt næringsliv. Programmet skal ha oppmerksomhet på anvendelse av forskningsresultater for å fremme verdiskaping og næringsutvikling knyttet til å løse store samfunnsutfordringer på en ansvarlig måte. Budsjettet for 2016 er på 149,4 mill. kroner, hvorav 89 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler (KD-SO) og 60,4 mill. kroner fra NFD.
www.forskningsradet.no/biotek2021

IKT og digital innovasjon (IKTPLUSS) (2015-) er en samlende og helhetlig satsing på IKT-forskning. Satsingen skal realisere det samfunnsmessige gevinstpotensialet som ligger i det å ta i bruk nye innovative IKT-løsninger og skal sikre en bedre utnyttelse av forskningsresultater ved å heve kvaliteten og øke produktiviteten til norsk IKT-forskning gjennom tettere samarbeid, bedre koordinering og en mer målrettet styring av de nasjonale FoU-investeringene. De faglige tematiske prioriteringene er knyttet til "kompleksitet og robusthet", "data og tjenester overalt" og "et trygt informasjonssamfunn". Det skal også være fokus på dristighet og nyskaping i satsingen. Andre viktige elementer er internasjonalisering, samspill og samfunnsansvarlig innovasjon. Satsingen har fire investeringsområder; grenseland, front, vekst og fyrtårn. Budsjett for 2016 er på 192,488 mill. kroner, hvorav 73,8 mill. kroner fra NFD, 70,7 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler (KD-SO), 37,988 mill. kroner fra SD og 10 mill. kroner fra KMD.
www.forskningsradet.no/IKTPLUSS

Nanoteknologi og avanserte materialer (NANO2021) (2012-) er Forskningsrådets strategiske satsing innenfor nanovitenskap, nanoteknologi, mikroteknologi og avanserte materialer, og den primære aktiviteten for oppfølging av den nasjonale FoU-strategien for nanoteknologi. Gjennom en konsentrert og helhetlig innsats skal NANO2021 bidra til langsiktig og vedvarende forskning innenfor teknologiområdet og samtidig videreutvikle kompetansen, kvaliteten og kapasiteten som er bygget opp de senere år. Ny kunnskap og nye løsninger som ellers ikke lar seg realisere så lett, skal etableres ved å kople langsiktig grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon på tvers av FoU-aktører, interessenter, disipliner og faggrenser. Grunnleggende kunnskapsutvikling og innovative løsninger skal legge grunnlag for næringsutvikling og bidra til å møte de store samfunnsutfordringene. Budsjettet for 2016 er på 128,05 mill. kroner, hvorav 71,15 mill. kroner

fra KDs sektorovergripende midler og 56,9 mill. kroner fra NFD.

www.forskningsradet.no/nano2021

Stort program for havbruksforskning – HAVBRUK2 (2016-) har som hovedmål å levere kunnskap og løsninger for sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig vekst i norsk havbruksnæring. Kunnskapen skal bidra til å sikre og videreutvikle Norges posisjon som verdens ledende sjømatnasjon. Programmet legger vekt på grunnleggende forskning på sentrale temaer, fokuserer på forskerrekruttering og skal samtidig sikre næringsrelevans og være en åpen arena for innovasjonsprosjekter i havbruksnæringen. Programmet retter seg mot hele forskningssystemet, fra universiteter, høyskoler og offentlig finansierte forskningsinstitutter, til private bedrifter både i produsent- og leverandørleddet. Forskningen dekker hele spekteret fra grunnleggende kunnskapsutvikling til problemløsning og innovasjon. Samlet skal dette sikre et solid kunnskapsgrunnlag for havbruksnæring og -forvaltning. Budsjettet for 2016 er på 173 mill. kroner, finansiert slik: NFD 154 mill. kroner og KD 19 mill. kroner. Programmet har bevilgningsfullmakt for MABIT med 6 mill. kroner (NFD). Nettadresse: www.forskningsradet.no/havbruk

Stort program for klima – KLIMAFORSK (2014 –) skal gi viktig kunnskap om klima til nytte for samfunnet. KLIMAFORSK skal støtte grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon som kan bidra til:

- Økt kunnskap om naturlige og menneskeskapt klimaendringer.
- Økt kunnskap om effekter av klimaendringer på natur og samfunn.
- Økt kunnskap om hvordan samfunnet kan og bør omstilles for å møte klimautfordringene.

Den neste tematiske utlysningen med søknadsfrist høsten 2016 blir på klimasystemforskning. Budsjettet for KLIMAFORSK er for 2016 på 167 mill. kroner og finansieres slik: 75 mill. kroner fra KD, 2 mill. kroner fra NFD, 7 mill. kroner fra LMD og 83 mill. kroner fra KLD. Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/klimaforsk/>

Stort program for petroleumsforskning (PETROMAKS 2)(2013–) sitt hovedmål er å bidra til økt verdiskapning for samfunnet ved at norske petroleumsressurser utvikles og utnyttes optimalt innenfor miljømessig forsvarlige rammer. Gjennom grunnleggende og anvendt forskning skal programmet bidra til ny kompetanse og innovasjoner som vil føre til:

- Reduksjon av miljøpåvirkning og risikonivå tilknyttet petroleumsaktiviteter på norsk sokkel.
- Økt utvinning fra eksisterende og nye felt.
- Flere funn av olje og gass.
- Mer miljøvennlig og kostnadseffektiv boring og brønnteknologi.
- Kostnads- og energieffektive produksjonsløsninger for norsk sokkel.
- Forbedrete løsninger for helse-, arbeidsmiljø og sikkerhet.
- Styrket petroleumsrelatert næringsutvikling nasjonalt og internasjonalt.
- Kompetanseutvikling og rekruttering tilpasset samfunnets og næringslivets behov.

Programmet er sentral i oppfølgingen av OG21. Internasjonalt samarbeid vil fokusere på Russland, Nord-Amerika og Brasil. PETROMAKS 2 vil for 2016 få et budsjett på 280 mill. kroner. 51 mill. kroner fra KD og 21 mill. kroner er øremerkede midler fra ASD til Helse, Miljø og Sikkerhet i petroleumsindustrien. Det største bidraget er 207 mill. kroner fra OED.

Nettadresse: www.forskningsradet.no/PETROMAKS2

Stort program for energi (ENERGIX)(2013–). ENERGIX omfatter både strategisk, grunnleggende forskning og kompetanseutvikling, anvendt forskning og teknologiutvikling, og samfunnsvitenskapelig forskning som underlag for politikktutforming. ENERGIX skal støtte en langsiktig og bærekraftig omstilling av energisystemet for å kunne møte økt tilgang av ny

fornybar energi, økt effektivisering og fleksibilitet og tettere integrasjon mot Europa.

Programmets fem hovedmål er:

- Å sikre nasjonal forsyningsikkerhet i lys av økende integrasjon og internasjonalisering av energisystemet gjennom å utvikle ny kunnskap, teknologi og løsninger for god forvaltning, sikker produksjon og riktig bruk og fremføring av energi, i tillegg til økt robusthet og fleksibilitet i energisystemet.
- Bærekraftig utnyttelse og bruk av nasjonale fornybare energiresurser på kort og lang sikt gjennom å utvikle ny kunnskap, teknologi og løsninger for å bruke energi riktig, å bruke riktig energi og å utnytte særnorske muligheter for verdiskaping.
- Reduksjon av norske og globale klimagassutslipp gjennom bedre kunnskap om virkemidler, markeder og energibruk, gjennom teknologiutvikling på områder med sterk norsk kompetanse og gjennom å styrke kunnskapsgrunnlaget for rammebetingelser og virkemiddelbruk.
- Utvikling av norsk næringsliv gjennom kunnskapsutvikling som bidrar til å styrke virksomhetenes konkurransevne nasjonalt og internasjonalt og ved å bidra til at norske aktører har tilgang til internasjonal kunnskapsproduksjon.
- Å utvikle norske forskningsmiljøer på områder som er viktige for langsiktig omstilling av det norske energisystemet og samtidig legge til rette for forskning om fremtidige forhold og utviklingstrekk som vi ennå ikke kjenner og svare på spørsmål vi ennå ikke har.

ENERGIX står sentralt i oppfølgingen av Energi21 og av Klimaforliket. ENERGIX har i 2016 et budsjett på 398 mill. kroner finansiert av følgende departementer: OED 253 mill. kroner, SD 30 mill. kroner, KLD 23 mill. kroner, NFD 24 mill. kroner, KD 30 mill. kroner og LMD 39 mill. kroner. Nettadresse: www.forskningsradet.no/energix

Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL) (2015) dreier seg om tjenesteforskning og tjenesteinnovasjoner. Tjenestene som inngår i programmet er helse- og omsorgstjenester, arbeids- og velferdstjenester og barnevernet. Gjennom forskning og innovasjon skal programmet bidra til god kvalitet, kompetanse og effektivitet i helse-, omsorgs- og velferdstjenestene. Programmet skal gjennom de fire delmålene (i) heve kvaliteten og den internasjonale orienteringen i helse-, omsorgs- og velferdstjenesteforskningen, (ii) styrke grunnlaget for kunnskapsbasert utdanning og yrkesutøvelse, både for den enkelte sektor og på tvers av sektorer, gjennom satsing på praksisnær og praksisrettet tjenesteforskning, spesielt på de forskningssvake områdene, (iii) utvikle ny kunnskap av nytte for brukere/pasienter og tjenestene og skape synergier og større helhet i tjenesteforskning og innovasjon for helse-, omsorgs- og velferdstjenestene, og (iv) skape nye samarbeidsarenaer ved å bringe sammen forskere, tjenesteutøvere og brukere fra ulike tjenesteområder på tvers av helse- og velferdssektorene. Av HOD midlene er 2 mill. kroner øremerket til "Evalueringen av Omsorg 2020". Budsjett 2016: 109,0 mill. kroner fra HOD, 10,4 mill. kroner fra ASD, 9,2 mill. kroner fra KD, 17 mill. kroner fra KD-SO og 2,4 mill. kroner fra BLD (totalt 148,1 mill. kroner).

5.2 Frittstående prosjekter

5.2.1 Fri prosjektstøtte

Forskningsrådet har én årlig utlysning av midler til fri prosjektstøtte (FRIPRO). FRIPRO er en åpen, nasjonal konkurransearena som favner alle fag. Den skal fremme vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriere for unge forskertalenter.

Til søknadsfristen i mai 2015 ble det lyst ut midler til søknadstypene FRIPRO Toppforsk, forskerprosjekter, unge forskertalenter, FRIPRO mobilitetsstipend og arrangementsstøtte. Utenlandsstipend finansieres i tillegg og har løpende søknadsfrist. Søknader kommer fra universitets- og høyskolesektoren, forskningsinstitutter og andre forskningsmiljøer med offentlig finansiering.

Søknadstypen *FRIPRO Toppforsk* er ny i år og har som formål å gi gode forskningsmiljøer muligheten til å utvikle seg til å bli blant de internasjonalt ledende innenfor sine fagområder. Denne retter seg mot godt etablerte forskere. Søknadstypen ble lyst ut i tilknytning til et såkalt fellesløft – en samfinansiering mellom forskningsinstitusjonene og Forskningsrådet. *FRIPRO mobilitetsstipend* var ny i fjor og er rettet mot forskere som nylig har disputert. Disse mobilitetsstipendene er for forskere som skal tilbringe to år ved en utenlandsk forskningsinstitusjon og ett år etterpå ved en norsk forskningsinstitusjon. Mobilitetsstipendene er delvis finansiert av Forskningsrådet og delvis av Marie Curie Actions' COFUND-ordning. Søknadstypen *unge forskertalenter* er beregnet på forskere som er på et tidlig stadium i karrieren og som har demonstrert evne til å drive selvstendig forskning av høy vitenskapelig kvalitet. *Forskerprosjektene* skal særlig stimulere til rekruttering og samarbeid innenfor en langsiktig finansieringsramme. Det gis også støtte til større internasjonale forskerkonferanser der et norsk fagmiljø er forpliktet til å være arrangør. Det lyses ikke lengre ut *personlige postdoktorstipend*. www.forskningsradet.no/fripro

For 2016 mottok fagkomitéene 1275 søknader til et samlet søknadsbeløp på om lag 11 mrd. kroner for hele søknadsperioden. For 2015 mottok fagkomitéene 1029 søknader og for 2014 1219 søknader. Personlig utenlandsstipend gis til doktorgrads- og postdoktorstipendiater som mottar lønnsmidler fra et prosjekt finansiert av FRIPRO. Det kan søkes om utenlandsstipend gjennom hele året og søknadene behandles fortløpende. Utenlandsstipend er derfor ikke tatt med i søknadstallene. Søknader som er trukket eller avvist er heller ikke tatt med. Tre fagkomitéer behandlet søknadene som kom inn til fristen i mai 2015: Medisin, helse og biologi (FRIMEDBIO), Matematikk, naturvitenskap og teknologi (FRINATEK), Humaniora og Samfunnsvitenskap (FRIHUMSAM).

Samlet budsjett i 2016 til fri prosjektstøtte er på 887,57 mill. kroner. Universitetenes bidrag til "Fellesløft 2" og "Fellesløft 3" kommer i tillegg og er på 100 mill. kroner i 2016. Budsjettet til fri prosjektstøtte er økt med om lag 80 mill. kroner over KDs budsjett fra 2015 til 2016. Av økningen går 50 mill. kroner til å realisere Fellesløft III og FRIPRO Toppforsk. 10 mill. kroner er avsatt til en ny støtteordning for søkere til ERC som oppnår god evaluering (POS-ERC). Økningen for øvrig er fordelt på fagkomitéene og går til unge forskertalenter og mobilitetsstipend. Økningen er fordelt på fagkomitéene i forhold til fagområdenes størrelse i UoH-sektoren. Som mål på fagområdenes størrelse er UoH-sektorens totale FoU-utgifter til drift og vitenskapelig utstyr lagt til grunn. Fri prosjektstøtte er i tillegg økt med 6 mill. kroner til 13 mill. kroner i midler fra EU til mobilitetsstipendene. Fagkomitéenes budsjetter skal også dekke forpliktelser til igangværende prosjekter knyttet til ERCs Starting og Consolidator Grant – ordninger rettet mot yngre, lovende forskere – og ERCs Advanced Grant – en ordning rettet mot ledende etablerte forskere i verdensklasse.

5.2.2 Andre grunnforskningsprosjekter

Midlene som før er bevilget til UNIKARD vil bli benyttet til *ERA-nettet CVD* og skal brukes til å styrke internasjonalisering av norsk hjerte- og karforskning. Budsjett 2016: 1,5 mill. kroner fra KD. Nettsider: <http://www.2020-horizon.com/ERA-NET-Cardiovascular-disease-i1706.html>

BALANSE - *kjønnsbalanse i faglige toppstillinger og forskningsledelse (2013-2020)*. BALANSE er et handlingsrettet program der det overordnede målet er å fremme kjønnsbalanse på seniornivå i norsk forskning samt å styrke den strukturelle og kulturelle fornyelsen i forskningssystemet som gjør dette mulig. Satsingen skal bygge opp om forskningsinstitusjonenes og miljøenes egen innsats og forsterke denne. Programmet er bygd opp om tre pilarer: BALANSE-prosjekter, en nasjonal læringsarena og kunnskapsutvikling og ny forskning om hva som fremmer og hemmer kjønnsbalanse. BALANSE-prosjektene skal støtte planmessig karriereutvikling for forskere opp mot toppnivå. Programmet skal bidra til kunnskapsdeling mellom deltagerne i programmet og ledere i sektoren om hvordan forskningsmiljøer kan etableres og bygges opp med god kjønnsbalanse. Budsjett 2016: 16,5 mill. kroner fra KD. Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/balanse>

Ordningen med *Offentlig sektor-ph.d.* ble startet opp i 2014. Målsettingen er økt langsiktig og relevant kompetansebygging i offentlig sektor, økt forskningsinnsats i offentlige virksomheter, økt forskerrekuttering og økt samspill mellom academia og offentlig sektor. 24 doktorgrads-prosjekter som ble bevilget i 2014, er nå startet opp. I Statsbudsjettet for 2016 foreslås det 40 nye rekrutteringsstillinger til Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. ordningene. Det er angitt en vekst på 7,8 mill. og som er oppstartmidler i 2016. Helårsvirkning av de 40 rekrutteringsstillingene vil dekkes med en vekst i 2017 budsjettet (ca. 23 mill. kroner). Dette innebærer at Forskningsrådet kan lyse i overkant av 20 nye doktorgradsprosjekter innenfor Offentlig sektor-ph.d. ordningen i 2016. Administrasjonen la ut en utlysning som planlagt i november 2015 og som ble åpnet for søknader 27. januar 2016. Budsjett for 2016 er på 16,9 mill. kroner fra KD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/offphd

5.2.3 Andre frittstående prosjekter

Forskning for forsknings- og innovasjonspolitik (FORINNPOL) (2015-2022) er en åtteårig satsing for å bidra til et styrket og relevant kunnskapsgrunnlag for utforming og gjennomføring av forsknings- og innovasjonspolitik. FORINNPOL skal bidra til å frembringe kunnskap som kan supplere, binde sammen og løfte den forskningen som allerede skjer på feltet, og frembringe forskning av høy kvalitet som er nyskapende og nyttig på tvers av ulike brukergrupper. For å motvirke fragmentering, bidra til miljøbygging og legge til rette for samarbeid og interaksjon, legges hovedvekten av innsatsen i å etablere et begrenset antall sentre, som skal arbeide med temaområdene Forskningskvalitet, Effekter av forskning og forskningsbasert innovasjon og Forskning og innovasjon for omstilling. FORINNPOL har et budsjett i 2016 på 13 mill. kroner, hvorav 11 mill. kroner fra KD og 2 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler (KD-SO).

Nærings-ph.d. (2008–) er en ordinær doktorgradsutdanning som gjennomføres mens kandidaten er ansatt i en bedrift. Doktorgradsarbeidet skal være relevant for bedriftens kjernevirksomhet og ordningen er åpen for alle fagområder. En Nærings-ph.d.-kandidat er en viktig brobygger mellom academia og bedriften; gjennom samarbeid om Nærings-ph.d.-prosjekter blir akademisk forskning mer næringsrelevant, og forskningsresultatene og kompetansen som utvikles bidrar til et mer forskningsintensivt og innovasjonsdyktig næringsliv. Budsjetttrammen for 2016 er på 64,325 mill. kroner, fordelt med 35 mill. kroner fra NFD og 29,325 mill. kroner fra KD. www.forskningsradet.no/naeringsphd

Kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken (REISEPOL) (2007-2016) er en satsing på næringsrettet reiselivsforskning med øremerkede midler fra NFD. Budsjettet for 2016 er på 4 mill. kroner. <http://www.forskningsradet.no/prognett-reisepol/Forside>

Robuste Nett (ROBUST) (2011-2015) er et forskningsprosjekt på SIMULA-senteret som Forskningsrådet administrerer tildelingen til og følger opp på vegne av SD. Budsjettet for 2016 er på 8 mill. kroner.'

Forskerlinje/studentstipend. Forskningsrådet har ansvar for finansiering av studentstipend innenfor profesjonsfagene medisin, odontologi og psykologi. Det er satt av 12,984 mill. kroner i 2016 over KDs budsjett

5.2.4 Internasjonal prosjektstøtte

EU-strålevern (EU-STRA) er en finansieringsordning som muliggjør norske forskningsmiljøers deltagelse i EUs strålevernprogram - EURATOM. Da EURATOM ikke omfattes av EØS-avtalen, kan ikke norske miljøer som deltar i EURATOM-prosjekter motta midler direkte fra EU. Under 3. rammeprogram ble det imidlertid forhandlet fram en avtale om norsk deltagelse som ble iverksatt mot slutten av perioden, og som ble reforhandlet og videreført for alle de etterfølgende rammeprogram. Avtalen åpner for norsk deltagelse, etter søknader på prosjekt til prosjekt basis. Fra og med 5. rammeprogram har Norge blitt betraktet som tredjeland, og gis derved anledning til å delta på prosjekt til prosjekt basis under forutsetning av at aktiviteten ikke dekkes av EU-midler. Midler til norsk deltagelse søkes Norges forskningsråd og er begrenset til aktiviteter innenfor strålevern og håndtering av radioaktivt avfall. Finansiering skjer gjennom særskilt bevilgning på 1 mill. kroner fra hvert av de ansvarlige departementer LMD, KLD, HOD, UD og NFD. Totalbudsjett for 2016 er på 5 mill. kroner.

Nettadresse: www.forskningsradet.no/stralevern

EUROSTARS 2 er et viktig bidrag til Horisont 2020s orientering mot innovasjon. EUROSTARS er rettet mot FoU-utførende små og mellomstore bedrifter (SMB) som ønsker å løse sine forsknings- og innovasjonsutfordringer gjennom et forpliktende samarbeid med tilsvarende bedrifter i Europa. Prosjektene i EUROSTARS skal være direkte rettet mot bedriftenes FoU-utfordringer og ha som mål å utvikle et nytt produkt, prosess eller tjeneste. EUROSTARS inngår som en integrert del i BIA, men har ingen begrensninger i forhold til bransjer, sektorer eller teknologiske områder. Støtten som gis til prosjekter som vinner frem i den internasjonale konkurransen, består av nasjonale EUROSTARS-midler og midler fra Horisont 2020. I 2016 har EUROSTARS en bevilgning fra NFD på 31 mill. kroner, i tillegg til midler fra BIA.

www.forskningsradet.no/eurostars

Auroraprogrammet (IS-AUR) er en bilateral ordning som bidrar til å etablere nytt samarbeid mellom franske og norske forskergrupper ved å gi støtte til korttidsopphold i begge land. Ordningen dekker alle fagområder og tildeling av stipend avgjøres av et felles fransk-norsk innstillingsråd. Aurora har et årlig budsjett på 0,5 mill. kroner fra KD og fra fransk side ytes tilsvarende støtte.

Marie Sklodowska-Curie Actions (MSCA). Internasjonal forskermobilitet skal bidra til internasjonalisering av forskning i Norge gjennom å tilby mobilitetsstipend til institusjoner og enkeltpersoner for mobilitet mellom Norge og utlandet. Det er budsjettert med 14,875 mill. kroner til tilleggsfinansiering av Marie Curie stipendiater under EUs 7. rammeprogram, samt til nye

stimuleringsordninger for å øke norske forskeres deltakelse i Marie Sklodowska-Curie Actions (MSCA) i Horisont 2020, som Forskningsrådet arbeider med å utvikle for å fremme utgående mobilitet.

DAAD-programmet (Deutscher Akademischer Austauschdienst) er en bilateral ordning som skal bidra til å etablere og utvide kontakten mellom norske og tyske utdannings- og forskningsinstitusjoner. Norske vitenskapelige ansatte/ forskergrupper inviteres til å søke om støtte til kortvarige opphold i Tyskland for å starte opp og utvikle felles nye forskningsprosjekter. Programmet har et årlig budsjett på 0,8 mill. kroner fra KD.

5.3 Infrastruktur og institusjonstiltak

5.3.1 Basisbevilgninger

Forskningsrådet har ansvar for basisbevilgningen til 44 institutter (49 enheter) i 2016 som er tilordnet de statlige retningslinjene for finansiering av forskningsinstitutter. Basisbevilgningen, som består av grunnbevilgning og strategiske instituttsatsinger, skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging i instituttene. Grunnbevilgningen består av en fast del og en resultatbasert del som fordeles ut fra instituttene skår på indikatorer for kvalitet og relevans. De strategiske instituttbevilgningene skal bidra til at instituttene utvikler kunnskap og kompetanse på forskningsfelt av spesiell interesse for sektoren, og som ikke lar seg realisere gjennom andre finansieringsordninger.

Forskningsrådets basisbevilgninger til forskningsinstituttene utgjør 1029,3 mill. kroner i 2016. Dette er en økning på 44,8 mill. kroner fra 2015, hvorav 31,1 mill. kroner er knyttet til innlemmelse av Uni Research i basisfinansieringsordningen og 13,7 mill. kroner er pris-kompensasjon. I tillegg er det avsatt midler til oppstart av 20 nye rekrutteringsstillinger for å styrke instituttene rolle i doktorgradsutdanningen innenfor matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske (MNT) fag.

Instituttene deles inn i fire instituttarenaer:

Samfunnsvitenskapelige institutter, miljøinstitutter, primærnæringsinstitutter og teknisk-industrielle institutter. <http://www.forskningsradet.no/no/Instituttsektoren/1182736860722>

Tabell 5.1. Basisbevilgning og øvrige satsinger til instituttsektoren

	2015	2016	Endring 2015-2016		
	Rev.bud	Budsjett	Kroner	Prosent	Prosent 2)
Instituttarenaene					
Primærnæringsinstitutter 1)	282 622	284 763	2 141	0.8 %	0.8 %
Teknisk-industrielle institutter	343 848	355 537	11 689	3.4 %	1.9 %
Miljøinstitutter	177 803	193 780	15 977	9.0 %	1.3 %
Samfunnsvitenskapelige institutter	180 137	195 159	15 022	10.2 %	1.6 %
Sum	984 410	1 029 239	44 829	4.7 %	1.4 %
Øvrige					
Rekrutteringsstillinger til forskningsinstituttene (STIPINST)		7 800	7 800		
Havforskningsinstituttet (HI) og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES)	26 020	26 620	600	2.3 %	
Nofimas strategiske programmer	67 163	69 505	2 342	3.5 %	
Regionaløkonomiske modeller og årsaker til bostedsvalg	2 800		-2 800	-100.0 %	
Stimuleringsordning for økt deltakelse i EU forskning	140 000	140 000	0	0.0 %	
Totalt	1 220 393	1 273 164	52 771	4.4 %	
1) Endringen over NFDs budsjett er 2,3 % og over LMDs budsjett 0 %					
2) Prosentvis endring 2015-2016 når det tas hensyn til at Uni Research er inkludert i arenaene.					

Som det fremgår av tabellen over har de teknisk-industrielle instituttene fått en økning på 1,9 prosent fra 2015 til 2016. Miljøinstituttene og de samfunnsvitenskapelige instituttene har fått en økning på hhv 1,3 og 1,6 prosent. Primærnæringsinstituttene finansieres både med midler fra NFD og LMD. Disse instituttene har fått en økning over NFDs budsjett på 2,3 prosent, men har ikke fått økning fra LMD i 2016, hvilket i praksis innebærer en realnedgang.

Primærnæringsinstituttene. Budsjett 2016 til primærnæringsinstituttene er på 284,8 mill. kroner, hvorav 109,8 mill. kroner fra NFD og 175,0 mill. kroner fra LMD. Midlene dekker både grunnbevilgning og strategiske instituttsatsinger. Av grunnbevilgningen vil 2,5 prosent av midlene fordeles mellom instituttene etter oppnådde resultater. Budsjettet fra LMD inkluderer en strategisk instituttsatsing på matområdet på 5 mill. kroner som også skal styrke det faglige samarbeidet mellom forskningsinstituttene.

Det er budsjettert med 26,6 mill. kroner i 2016 fra NFD til videreføring av tre femårige strategiske instituttsatsinger ved Havforskningsinstituttet og to femårige strategiske instituttsatsinger ved Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES).

Det er videre budsjettert med 69,5 mill. kroner i 2016 fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter til strategiske programmer ved Nofima. Programmene løper i perioden 2013-2016.

Miljøinstitutter. Basisbevilgningen til miljøinstituttene finansieres i hovedsak med midler fra KLD, men også fra SD og KMD. Budsjett 2016 til disse instituttene er på 193,8 mill. kroner, hvorav 181,4 mill. kroner fra KLD, 5,9 mill. kroner fra SD og 6,5 mill. kroner fra KMD. Midlene dekker både grunnbevilgning og strategiske instituttsatsinger. Av økningen over KLDs budsjett er 13,7 mill. kroner knyttet til at Uni Research er innlemmet i basisfinansieringsordningen. Av grunnbevilgningen fordeles 10 prosent av midlene mellom instituttene etter oppnådde resultater. De strategiske instituttsatsingene skal bidra til at miljøinstituttene utvikler langsiktig kompetanse på forskningsfelt av spesiell interesse for miljø- og samferdselssektoren. Bevilgningen fra SD går til å finansiere strategiske instituttsatsinger innenfor transportforskning, mens bevilgningen fra KMD går til å finansiere en strategisk instituttsatsing innenfor by- og regionsforskning.

Samfunnsvitenskapelig institutter. Basisbevilgningen til samfunnsvitenskapelige instituttene finansieres i hovedsak med midler fra KD. I tillegg bidrar UD med midler til Chr. Michelsens Institutt (CMI). Budsjettet i 2016 er på 195,2 mill. kroner, hvorav 178,8 mill. kroner fra KD og 16,4 mill. kroner fra UD. Av økningen over KDs budsjett er 12,1 mill. kroner knyttet til at Uni Research er innlemmet i basisfinansieringsordningen. Av grunnbevilgningen fordeles 10 prosent av midlene mellom instituttene etter oppnådde resultater.

Teknisk-industrielle institutter. Basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene finansieres med midler fra NFD. Budsjettet fra NFD til instituttene i 2016 er på 355,5 mill. kroner. Av økningen er 5,3 mill. kroner knyttet til at Uni Research er innlemmet i basisfinansieringsordningen. Av grunnbevilgningen fordeles 10 prosent av midlene mellom instituttene etter oppnådde resultater.

Det er i tillegg budsjettert med 20 nye rekrutteringsstillinger til forskningsinstituttene for å styrke instituttene rolle i doktorgradsutdanningen. I samsvar med langtidsplanen skal matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske (MNT) fag styrkes. Rekrutteringsstillingene skal fordeles slik at de største og mest solide instituttene innenfor den teknisk-industrielle arenaen prioriteres, men også FoU-kompetanse, forskningskvalitet og erfaring med doktorgradsutdanning skal telle. Det er budsjettert med 7,8 mill. kroner i 2016, et beløp som tilsvarer 1/3 års virkning.

Tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram (STIM-EU)

Forskningsinstituttene bidrar vesentlig til norsk deltakelse i EUs rammeprogram. STIM-EU-ordningen skal stimulere til ytterligere deltakelse ved å gi instituttene sikkerhet for forutsigbare rammebetingelser ved deltakelse i Horisont 2020 og bidra til at instituttene i større grad samarbeider med norsk næringsliv og offentlig sektor, og søker rollen som koordinator i EU-prosjektene. STIM-EU-ordningen er i tråd med tildelingsbrevet for 2015 lagt om slik at instituttene mottar STIM-EU-midler tilsvarende 1/3 av det de mottar i EU-finansiering i Horisont 2020. Det er også innført et ekstra incentiv for institutter som samarbeider med norsk næringsliv eller offentlig sektor, og som påtar seg koordinatoransvar i EU-prosjektene. Instituttene ERC Grants og deltagelse i Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) er også omfattet av ordningen. Det er budsjettert med 140 mill. kroner i 2016.

5.3.2 Strategisk institusjonsstøtte

Institusjonsforankrede strategiske prosjekter (ISP) er en støtteordning for å følge opp fag-evalueringene, forskningsmiljøenes strategiske behov og institusjonenes langsiktige utviklingsmuligheter. Formålet med virkemidlet er å bidra til at forskningsmiljøer holder høy kvalitet innenfor sine ansvarsområder eller bygge opp nye miljøer på områder av strategisk betydning, gjennom grunnleggende forskning, anvendt forskning eller kompetanseoppbygging. Budsjettet for 2016 er 38,515 mill. kroner. ISP' ene finansieres i hovedsak av KD, men for perioden 2015-2019 bidrar Forsvarsdepartementet med fire mill. kroner per år til et prosjekt som skal forske på og formidle bredden av de norske krigserfaringene.

Instituttfusjon og – samarbeid (INSTFUS)

Det er satt av 10 mill. kroner i 2016 til en ny ordning der forskningsinstituttene kan søke om midler i Norges forskingsråd til fusjoner og tettere samarbeid mellom institusjoner i institutt-, universitets- og høgskolesektoren og innenfor instituttsektoren.

Norges Tekniske Vitenskapsakademi (NTVA) støttes i 2016 med 1,3 mill. kroner hvorav 1,2 mill. kroner fra NFD og 0,1 mill. kroner fra KD.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) arbeider for å sikre forskerne tilgang til empiriske data som kan brukes i forskning uten store praktiske, juridiske og økonomiske kostnader. NSD lagrer og forvalter i hovedsak samfunnsvitenskapelige data, men også data fra fag som humaniora, medisin og helse, miljø og utvikling. Forskningsrådet har inngått avtaler med NSD om langsiktig finansiering av forskningsinfrastruktur, senest for perioden 2016 – 2017. Basisbevilgningen til NSD for 2016 settes til 11,2 mill. kroner. Midlene skal brukes til sentrale kjerneoppgaver i NSDs hovedformål, dvs. å samle inn, bearbeide, legge til rette, arkivere, vedlikeholde og formidle relevante data til forskningsmiljøene, samt gi forskningsmiljøene service og veiledning om datainnsamling, forskningsdesign og analyse. www.nsd.uib.no

Sars International Center for Marine Molecular Biology (SARS) (2013-2017) ved Universitetet i Bergen har vitenskapelig fokus på komplekse marine organismer og økosystemer, der en ny modellorganisme i overgangen mellom virvelløse dyr og virveldyr har gitt banebrytende vitenskapelige resultater og ny forståelse innenfor utvikling av genomet. Senteret har i dag ti forskergrupper som utfører forskning på flere felt og er tilknyttet europeisk infrastrukturetsatsing. En avtale om partnerskap med EMBL, Europas fremste forskningsinstitusjon innenfor biovitenskap, ble inngått i 2003. Partnerskapet er sentralt for å opprettholde en høy internasjonal kvalitetsprofil og rekruttering. Sarscenterets nasjonale betydning som sentralt kompetansemiljø innenfor utviklingsbiologi og som vårt viktigste grunnforskningsmiljø innenfor marin molekylær biologi understrekes. Budsjettet for 2016 er på 19,5 mill. kroner.

Simulasenteret på Fornebu driver langsiktig og grunnleggende forskning innen områder av IKT som er viktig for samfunnet. Forskningen er konsentrert rundt prosjekter innen kommunikasjonsnettverk, distribuerte programsystemer, programvareutvikling og vitenskapelig databehandling. Budsjettet for 2016 er 69,3 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner fra SD, 11 mill. kroner fra NFD og 48,3 mill. kroner fra KD. Budsjettet inkluderer 5 mill. kroner til forskerskolen ved senteret. www.simula.no

Strategiske universitetsprogrammer (SUP) (2009-2014) er under utfasing som eget virkemiddel, og det er ikke lagt opp til nye utlysninger i 2016.

Strategisk forskningssatsing for universitetsmuseene (UNI-MUSEER) (2015-2019) omfatter videreføring av to forskerskoler i henholdsvis biosystematikk og arkeologi, som ble etablert og finansiert under satsingen i perioden 2009-2014. Midlene til satsingen vil bli videreført i en femårsperiode, og er knytte til de to forskerskolene. Budsjett for 2016 er på 5,7 mill. kroner med midler over KDs budsjett.

Strategiske høgskoleprosjekter (SHP) (2012-2017) er en satsing rettet mot høgskolene som har pågått siden 2002. SHP ble evaluert i 2010 og evalueringens funn og anbefalinger var et viktig grunnlag for at satsingen blir videreført for perioden 2012 til 2017 med 40 mill. kroner per år. SHP bygger videre på de positive resultatene satsingen har hatt for forskning og kompetanseheving i høgskolene. SHP er en institusjonsstrategisk satsing, noe som innebærer at alle prosjekter det søkes støtte til skal ha en klar forankring i institusjonenes strategiske planer. Satsingen er åpen for alle fagområder på høgskolene. Det primære kriterium for tildeling av midler er vitenskapelig kvalitet. SHP skal stimulere til tverrinstitusjonelt samarbeid, både mellom høyskoler og mellom

høgskoler og universiteter og/ eller instituttsektor, og til regionalt samarbeid. Budsjett for 2016 er 39,5 mill. kroner med midler over KDs budsjett. www.forskningsradet.no/shp

Aktiviteten *Priority Setting in Global Health – 2020* er et norsk-amerikansk institusjons- og prosjektsamarbeid bestående av en uavhengig forskningsgruppe samt en ekspertgruppe som skal evaluere prioritetssetting i global helse fram mot 2020. Det finnes i dag ingen enighet om hva som er beste metode for å evaluere helseintervensjoner og politikktutformingsverktøy for å bedre global helse. Målsettingene er å utvikle metoder som i tillegg til kost-effekt-betraktninger også tar hensyn til urettferdige ulikheter i helse for å understøtte prioritering mellom helseintervensjoner og helsetjenestelevering. En midtveisevaluering av aktiviteten ble ferdigstilt i august 2015, og pekte på positive resultater av prosjektet. En svakhet ved prosjektet var manglende overføring av resultater til policy. Norad bevilger derfor 400 000 NOK i friske midler til prosjektet for 2016. Budsjett 2016: 2,8 mill. kroner fra UD.

Forskningssentre for petroleum

To forskningssentre ble opprettet i 2013 som oppfølging til Petroleumsmeldingen, Meld. St. 28 (2010-2011) «En næring for framtida – om Petroleumsvirksomheten». Forskningssentrene er tidsbegrensede og kjennetegnet ved en konsentrert, fokusert og langsiktig forskningsinnsats på høyt internasjonalt nivå for å løse utpekte utfordringer for utnyttelse av petroleumsressursene. Bevilgningen for 2016 er på 20 mill. kroner, fordelt på OED og UD på hhs. 15 mill. kroner og 5 mill. kroner.

- **The national IOR Centre of Norway** ved Universitetet i Stavanger. **Forskningssenter for økt oljeutvinning på norsk kontinentalsokkel.** Dagens vedtatte planer gir en gjennomsnittlig forventet utvinningsgrad på 46 pst. for olje og 70 pst. for gass på norsk sokkel. Målsetningen er å utvikle kunnskap, kompetanse og teknologi for utvikling og drift av reservoarer på norsk sokkel for å oppnå en høyere utvinningsgrad enn det som ligger i dagens vedtatte planer.
- **Research Centre for Arctic Petroleum Exploration (ARCEX) ved Universitetet i Tromsø. Forsknings- og kompetansesenter for petroleumsvirksomhet i nordområdene og Arktis.** En stor andel av de forventede uoppdagete ressursene ligger i Norskehavet og Barentshavet. Petroleumsvirksomheten i nord vil være krevende og forutsetter ny kunnskap og teknologi i sammenheng med den økte aktiviteten som forventes i nordområdene/arktiske strøk i årene fremover. I tillegg til Petroleumsmeldingen er Meld. St. 7 (2011-2012) «Nordområdene – Visjon og virkemidler» (Nordområdemeldingen) et sentralt dokument som bakgrunn for senteret.

5.3.3 Sentersatsingene

5.3.3.1 *Sentre for fremragende forskning*

Det er budsjettert med 280,396 mill. kroner til 21 *Sentre for fremragende forskning* i 2016. Åtte av disse sentrene (SFF-II) vil bli avsluttet i 2017 og det vil i løpet av 2016 bli valgt ut nye sentre (SFF-IV) som starter opp i 2017. Det er planlagt en opptrapping i budsjettet f.o.m. 2017 for å komme opp på et årlig budsjettnivå som for SFF-III.

Det er åtte aktive sentre innenfor SFF-II (2007-2017): Equality, Social Organization, and Performance (ESOP), Centre for Geo-Biosphere Research: Deep Seafloor, Deep Biosphere & Roots of Life, Centre for the Study of Mind in Nature, Center of Theoretical and Computational Chemistry, Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Centre for Cancer

Biomedicine, Centre for Immune Regulation og Centre for Software components for biomedical flows.

Tretten sentre (SFF-III) ble startet opp i 2013 for perioden 2013-2023: Centre for Multilingualism in Society across the Lifespan, The Legitimate Roles of the Judiciary in the Global Order, Centre for Earth Evolution and Dynamics, Norwegian Centre for Mental Disorders Research, Birkeland Center for Space Science, Centre for Intervention Science in Maternal and Child Health, Centre for Cancer Biomarkers, Centre for Autonomous Marine Operations and Systems, Centre of Molecular Inflammation Research, Centre for Neural Computation, Centre for Dynamics of Biological Diversity, Centre for Arctic Gas Hydrate, Environment and Climate og Centre for Environmental Radioactivity.

5.3.3.2 *Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI)*

Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) skal styrke innovasjonsevnen i næringslivet gjennom satsing på langsiktig forskning i et nært samarbeid mellom forskningsaktive bedrifter og framstående forskningsmiljøer. SFI skal utvikle kompetanse på høyt internasjonalt nivå på områder som er viktig for innovasjon og verdiskaping. Sentrene utmerker seg dermed ved at de både leverer på fremragende forskning og har stort potensial for fremtidig verdiskaping, gjennom at forskningen oppleves som relevant for deltakende bedrifter. Sentrene gir en kraftig strukturerende effekt på forskningsmiljøene gjennom å samle ressurser, tydeliggjøre faglige prioriteringer og klargjøre institusjonenes egne strategier. Sentrene gir tydelig bidrag til økt samhandling mellom næringsliv og akademiske miljøer, og har vist seg viktig for forskerutdanning på områder som prioriteres høyt av næringslivet.

Ordningen har vært utlyst tre ganger: 14 sentre ble startet opp i 2007 (SFI -I) og avsluttes i løpet av 2015. I 2011 ble det startet opp 7 nye sentre (SFI-II), mens ytterligere 17 sentre (SFI-III) skal være etablert i løpet av 2015. Totalbudsjettet for SFI i 2016 er på 184,5 mill. kroner, hvorav 174,5 mill. kroner fra KDs sektorovergripende midler og 10 mill. kroner fra NFD.

www.forskningsradet.no/sfi

5.3.3.3 *Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME)*

Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME)(2009-) har som formål å etablere tidsbegrensede forskningssentre kjennetegnet ved en konsentrert, fokusert og langsiktig forskningsinnsats på høyt internasjonalt nivå for å løse utpekte utfordringer på energiområdet. Ordningen er sentral for å følge opp Stortingets klimaforlik og Energi21-strategien. Et FME skal heve kvaliteten av norsk forskning og fremskaffe anvendbar kunnskap og løsninger innen temaområdet. Sentrene får finansiering i fem år med mulighet for nye tre år etter en evaluering. Det legges vekt på at aktiviteten i sentrene skal sees i nær sammenheng med programmene CLIMIT og ENERGIX.

Følgende sentre er etablert:

- *BIGCCS - International CCS Centre*
- *SUCCESS - Subsurface CO2 Storage*
- *NOWITECH - Research Centre for Offshore Wind Technology*
- *NORCOWE - Centre for Offshore Wind Energy*
- *Solar United - The Norwegian Research Centre for Solar Cell Technology*
- *CenBio - Bioenergy Innovation Centre*
- *ZEB - The Research Centre on Zero Emission Buildings*
- *CEDREN - Centre for Environmental Design of Renewable Energy*
- *CenSES – Centre for Sustainable Energy Studies*
- *CICEP – Strategic Challenges in International Climate and Energy Policy*

- *CREE – Oslo Centre for Research on Environmentally friendly Energy*

De første åtte FME-ene vil avsluttes i løpet av 2016 eller første del av 2017. Det vil startes opp nye sentre i løpet av annet halvår 2016. Bevilgningen for 2016 er på 190 mill. kroner, 185 mill. kroner fra OED og 5 mill. kroner fra KD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/energiserter

5.3.4 Vitenskapelig utstyr, databaser og samlinger

Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) (2009-) er en finansieringsordning for investeringer i forskningsinfrastrukturer som styrker kvalitet og effektivitet i norsk forskning og bygger opp under de nasjonale prioriteringene. Finansieringsordningen bidrar til økt samhandling, arbeidsdeling og konsentrasjon i forskningen der Norge har sterke forskningsmiljøer. Finansieringsordningen bidrar også til Norges deltakelse i prosjekter i ESFRI Roadmap. Forskningsrådet har i 2015/2016 bevilget over 1,4 mrd kroner til 29 nasjonale forskningsinfrastrukturer med stor strategisk betydning etter den fjerde utlysningen i 2014.

Budsjett til Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur for 2016 er 486,317 mill. kroner over KDs budsjett. Bevilgningen inkluderer 35 mill. kroner til oppfølgingen av klimaforliket til investeringer i forskningsinfrastruktur innen fornybar energi og karbon-fangst og lagring (CCS). Det totale budsjettet inkluderer grunnfinansiering av det nye selskapet UNINETT Sigma2 som har et nasjonalt ansvar for elektronisk forskningsinfrastruktur. Universitetene bidrar med til sammen 50 millioner kroner årlig i form av langsiktige tjenesteavtaler. Forskningsrådet har økt sin årlige finansiering av e-infrastruktur fra 17 millioner kroner pr. år til 29 millioner kroner i 2015 og 2016, og deretter 25 millioner kroner hvert år frem til 2025. Infrastrukturen blir tilgjengelig for UoH-sektoren og alle forskningsprosjekter som kan få støtte fra Forskningsrådet. Økningen dekkes av Forskningsrådets budsjett for Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur. I tillegg skal selskapet ha et innslag av brukerfinansiering og det kan søkes om konkurranseutsatt finansiering fra Forskningsrådet, EU og andre. www.forskningsradet.no/infrastruktur
<https://www.uninett.no/sigma>

Samfunnsvitenskapelig databaser/norsk medlemskap i ESS ERIC. Tilrettelegging for deling og bruk av nasjonale og internasjonale data er et prioritert område innenfor norsk samfunnsvitenskap. Forskningsrådet har siden 2002 finansiert norsk deltakelse i European Social Survey (ESS). Rundt 30 europeiske land deltar i spørreundersøkelsen som gjennomføres hvert annet år. Planleggingen av 8. runde har startet opp. I desember 2013 ble ESS etablert som en ERIC. Norge har deltatt i etableringen av ESS ERIC som Observatør i påvente av Stortingets behandling av ERIC-forordningen. Norge får fra 2016 status som fullt medlem i ESS ERIC. Budsjett for norsk deltakelse i ESS ERIC i 2016 er på 5 mill. kroner over KDs budsjett. Dette skal dekke kostnader knyttet til datainnsamling, nasjonal koordinering og medlemskontingent til ESS ERIC, som utgjør om lag 0,5 mill. kroner per år. www.europeansocialsurvey.org

5.3.5 Andre infrastrukturtiltak

Avfallsdeponiet i Himdalen

I 2016 er det budsjettet med 8 mill. kroner fra NFD til avfallsdeponiet i Himdalen, 10,1 mill. kroner fra LMD (herunder 1,9 mill. kroner over post 50 og 8,2 mill. kroner over post 51) til husleiekompensasjon til NIBIO, 50 mill. kroner fra NFD til nukleær virksomhet ved Institutt for energiteknikk (IFE) for drift av Halden-prosjektet, der det for prosjektperioden 2015-2017 er

foreslått et samlet statlig bidrag på 150 mill. kroner, og 10 mill. kroner til undersøkelser av brukt brensel på Kjeller.

Fransk-norsk stiftelse (FNS) (2000–) skal fremme langvarig fransk-norsk samarbeid gjennom å finansiere bilaterale, fransk-norske forsknings- og utviklingsprosjekter hvor både næringsliv og forskning er involvert. FNS kan også støtte bilaterale seminarer og korte forskeropphold. Forskningsrådet har ansvaret for oppfølging og administrasjon av FNS. NFD har de siste årene bevilget 3 mill. kroner per år til FNS for å dekke norske kostnader. FNS har sekretariat i begge land, og et styre på 12 personer som møtes to ganger årlig. www.forskningsradet.no/fns

5.4 Nettverkstiltak

5.4.1 Systemtiltak

Forskningsbasert nyskaping (FORNY2020) (2011–2020) er Forskningsrådets program for forskningsbasert nyskaping ved universiteter, høyskoler, helseforetak og offentlig finansierte forskningsinstitutter. Hovedmålet er å utløse verdiskapingspotensialet i resultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner. Programmet skal både stimulere til profesjonelle, effektive og spesialiserte kommersialiseringsaktører og skape vekst i nye og etablerte bedrifter gjennom direkte støtte til prosjekter som gjennomfører målrettede aktiviteter for å bli interessante som investeringsobjekter for nasjonalt og internasjonalt næringsliv, kapitalaktører eller offentlig sektor. FORNY2020 dekker alle fag- og næringsområder. FORNY2020 har et budsjett i 2016 på 261,999 mill. kroner fordelt med 230,75 mill. kroner fra NFD og 31,249 mill. kroner fra KD. www.forskningsradet.no/forny

Forskningsløft i nord (NORDSATS) (2009–2016) skal styrke og videreutvikle forskningskompetansen i Nord-Norge innenfor arktisk teknologi og reiseliv. Seks prosjekter har fått støtte og disse skal bidra til å utvikle kompetanse som kan skape grunnlag for verdiskaping i Nord-Norge. Budsjettet for 2016 er på 36,5 mill. kroner, finansiert av KMD. www.forskningsradet.no/nordsatsing

Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) (2007–2016) skal utvikle kunnskap om og evne til samhandlings- og innovasjonsprosesser i regionene og fremme forskningsbasert innovasjon i arbeidslivet. Programmet, som er inne i sin tredje periode, består av to hoveddeler; regionale samhandlingsprosjekter og innovasjonsforskning. Samhandlingsprosjektene skal sikre god kunnskapsflyt mellom bedrifter, forskningsmiljøer og offentlige aktører, og slik styrke de regionale innovasjonssystemene. Innovasjonsforskningen i VRI skal ha regional betydning og gi et bedre kunnskapsgrunnlag for innovasjonsarbeidet. VRI har tette bånd til beslektede og supplerende virkemidler, som Regionale forskningsfond og klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters, og finansierer også den innovasjonsfaglige forskerskolen NORSI – Norwegian Research School in Innovation. VRI har et budsjett i 2016 på 52,7 mill. kroner, hvorav 37 mill. kroner fra KMD, 7,7 mill. kroner fra NFD, 6 mill. kroner fra KD og 2 mill. kroner fra LMD. www.forskningsradet.no/vri

5.4.2 Nasjonale møteplasser og nettverkstiltak

Nasjonale forskerskoler (FORSKERSKOLER) (2008-) bidrar til å heve kvaliteten på forskerutdanningen. De er basert på forpliktende nettverk av fagmiljøer og skal styrke forsker-

utdanningen innenfor faglige eller tematiske spesialiseringer som vil styrkes ved samarbeid mellom institusjoner. Samarbeidet skal være med på å sikre PhD-kandidatene tilgang til anerkjente forskningsmiljøer med bredde og dybde. Å øke gjennomføringsandelen, korte ned gjennomføringstiden og gi større bredde i forskerutdanningen er delmål for satsingen. Tiltaket er ment som et supplement til eksisterende doktorgradsprogrammer og opplæringstiltak ved institusjonene. Ordningen omfatter 15 forskerskoler i 2015. Av de 15 er fem opprettet for perioden 2009-2016 og ti for perioden 2013-2020. Det ble bevilget midler til sju nye forskerskoler i 2015, så i 2016 vil det være 22 forskerskoler. Forventetoppstart av de nye skolene er tidlig i 2016. Budsjett 2016 er 35 mill. kroner fra KD. www.forskningsradet.no/forskerskoler

Forskningsrådets priser

I 2016 er det budsjettet med 1,65 mill. kroner over KDs budsjett til to priser. *Forskningsrådets pris for fremragende forskning* utdeles årlig og skal belønne høy kvalitet i forskning, og tildeles forskere som holder svært høy faglig standard, nasjonalt og internasjonalt. Den andre prisen, *Forskningsrådets pris for unge forskere*, er en ny pris i 2016. Prisen skal belønne høy kvalitet, selvstendighet og faglig nyskapning og skal stimulere prisvinneren tidlig i karrieren til videre innsats og satsing på forskning.

Regionansvarlige (2004–)

Forskningsrådets regionale tilstedeværelse er en viktig del av Rådets forskningspolitiske rådgiverfunksjon, og de 13 regionansvarlige bidrar også til mobilisering og kvalifisering for forskningsbasert innovasjon i hele landet. Budsjettet for 2016 er på 14,7 mill. kroner, hvorav 7 mill. kroner fra NFD, 5,3 mill. kroner fra KDs sektorovergrepene midler, 1,2 mill. kroner fra KMD, 0,6 mill. kroner fra LMD og 0,6 mill. kroner til sammen fra Innovasjon Norge og Sogn og Fjordane fylkeskommune.

5.4.3 Internasjonale nettverkstiltak

Langsiktig institusjonelt samarbeid

Det er budsjettet med 10 mill. kroner i 2016 til langsiktig institusjonelt samarbeid mellom norske institusjoner og tilsvarende institusjoner i andre land gjennom satsingen på *Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning og forskning* (INTPART).

Nordisk partnerskapsavtale med EMBL (2015-2019). Det ble høsten 2007 inngått en partnerskapsavtale i molekylærmedisin mellom EMBL og universitetene i Oslo, Helsinki og Umeå. Partnerskapsavtalen åpner for et tettere samarbeid mellom EMBL, en av verdens ledende molekylærbiologiske forskningsinstitusjoner, og de tre nordiske landene, men også landene imellom. Den norske noden, Norsk senter for molekylærmedisin (NCMM) har fokus på molekylære sykdomsmekanismer og translasjonsforskning. Senteret vil ha tett kobling til kliniske miljøer, samt etablere samarbeid med farmasøytisk industri og bioteknologiselskaper. Basert på midtveis-evalueringen av NCMM i 2013, vil ny periode være fra 2015-2019. Det er avsatt 10 mill. kroner til avtalen i 2016. <http://www.ncmm.uio.no/>

Medlemskapsavtaler knyttet til langsiktig, grunnleggende forskning. Forskningsrådet finansierer kontingenter til blant annet International Ocean Discovery Program, IODP (2013-2018), International Continental Scientific Drilling Program, ICDP (2013-2018), Human Frontier Science Program, HFSP (2014-2016), Global Earthquake Model (GEM) (2014-2018), deltakelse i SCANCOR-samarbeidet (1994-2015), norsk bidrag til European Science Foundation, ESF, og for deltakelse i Research Networking Programmes (-2015), norsk deltakelse i Luxembourg Income

Study (LIS) (1992-), bidrag og reiseutgifter til NOS-HS, NOS-M og NOS-N og Forskningsrådets medlemskap i International Social Science Council, ISSC (2006-2018). Posten dekker også et professorat (2012-2016) og studieavgift for norske PhD-studenter ved European University Institute (Firenze) og deltakeravgift i Mittag-Leffler (2014-2018). Utgifter knyttet til medlemskap og representasjon i faglige organisasjoner og møter i regi av ESF, NOS, COST, programkomiteer i EU, ERA-NETs, OECD, ESFRI, UNESCO og andre internasjonale organisasjoner og nettverk dekkes også av denne posten. Det er satt av 26,84 mill. kroner til dette i 2016. I tillegg kommer medlemskapskontingenter i NOT, EISCAT og SNBL, som blir dekket innenfor hhv. programmene ROMFORSK og SYNKNØYT.

Ambient Assisted Living Research and Development Programme (AAL) (2014-2020) er et europeisk samarbeidsprogram basert på Romatraktatens art. 185. Omfanget av støtten fra Norge varierer fra år til år med antall utlysninger og suksessraten for søknader med norske partnere. Budsjett 2016: 1 mill. kroner fra NFD, ca. 1,6 mill. kroner i samfinansiering fra andre programmer og ca. 2 mill. kroner fra EU (totalt 3 mill. kroner ekskl. samfinansieringen).

EØS-finansieringsordningen er administrasjon av forskningsdelen av EØS-midlene. SAH ivaretar Forskningsrådets rolle som "Donor Programme Partner" (DPP) i nært samarbeid med programoperatører i de fem landene som har bilaterale forskningsprogram. Oppgavene omfatter også rådgivning av KD og UD ifm. forberedelser for neste avtaleperiode. KILDEN igangsetter et prosjekt for å koordinere likestillingsarbeidet i EØS-programmer på tvers av alle sektorer. Denne ekstrabevilgningen vil kanaliseres gjennom Forskningsrådet. Det bevilges 2 mill. kroner for 2016 med midler fra EØS-midlenes sekretariat (Financial Mechanism Office) SAHs oppfølging av DPP-rollen.

Helse-EU er en mobiliseringsordning for å øke norske helseforskeres deltakelse i Horisont 2020s helseprogram. Budsjett 2016: 12,2 mill. kroner fra KD-SO og 1 mill. kroner fra HOD (totalt 13,2 mill. kroner).

Prosjektetablerings- og posisjoneringsstøtte (PES2020)(2014–2020) skal bidra til å styrke norsk deltakelse i europeisk forskningssamarbeid og oppnå økt retur i form av prosjektfinansiering fra Horisont 2020. PES2020 avlaster norske søkere for kostnader til utforming av prosjektforslag. Hensikten er å bidra til kompetanseheving blant norske søkere om deltakelse i Horisont 2020, øke kvaliteten på innsendte søknader, øke antall søknader med norsk deltakelse og mobilisere nye søkere til å delta i EU-prosjekter. PES2020 gir også støtte til aktiviteter som går forut for selve søknadsskrivingen, som utvikling av og deltakelse i nettverk, deltakelse i referansegrupper og arbeidsgrupper som jobber med utlysninger, påvirkningsarbeid mot Kommisjonen m.m. PES2020 har et budsjett i 2016 på 124,1 mill. kroner, hvorav 91,1 mill. kroner fra KDs budsjett til sektorovergripende formål (KD-SO), 21,5 mill. kroner fra NFD, 6,5 mill. kroner fra OED og 2,5 mill. kroner hver fra LMD og KLD.

Bilateralt forskningssamarbeid (INT-BILAT) er et distribuert samarbeidsprogram. Midlene blir fordelt på prioriterte programmer og aktiviteter, for å følge opp Forskningsrådets strategi for internasjonalt samarbeid. Midlene skal brukes til å stimulere forskningssamarbeid med prioriterte land som ikke deltar i EUs rammeprogram, i samspill med forskningsprogrammer i Forskningsrådet. Veikartene vil være førende for fordeling av BILAT-midlene.

For 2016 tildeles NORRUSS til gjennomførte fellesutlysninger med RFBR Russland med 2 mill. kroner, ERA-Net India 0,3 mill. kroner, VELFERDSPROGRAMMET 1,808 mill. kroner, NORGLOBAL/Globmek samarbeid med ERAfrica 1, 0 mill. kroner. Inntil 5 mill. kroner avsettes

til sentral ordning for langsiktig institusjonelt samarbeid internasjonalt (INTPART). Til sammen 1,038 mill. kroner avsettes til personlig stipend (Stipendprogrammer Kina og Japan), 0,2 mill. kroner avsettes til Polarprogrammet og samarbeid med Japan (Japan-Norway Science Week). Budsjett 2016: 11,9 mill. kroner fra KD, 6,4 mill. kroner fra NFD, 2,0 mill. kroner fra LMD, 1,5 mill. kroner fra KLD, totalt 20,85 mill. kroner.

Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning og forskning (INTPART) har som formål å utvikle verdensledende fagmiljøer i Norge. Ordningen skal tilrettelegge for økt samarbeid mellom fagmiljøer som regnes som fremragende i dag, eller som vurderes å ha potensial for å bli verdensledende i fremtiden. INTPART skal legge til rette for at slike fagmiljøer kan etablere/utvikle varige relasjoner med sterke fagmiljøer i de prioriterte landene Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika og USA. Ordningen skal bidra til økt omfang og høyere kvalitet og relevans i det faglige samarbeidet med utvalgte land, særlig gjennom gode koblinger mellom høyere utdannings- og forskningssamarbeid. Det skal også åpne for samarbeid med arbeids- og næringsliv, der dette er relevant. Ordningen er et samarbeid mellom Forskningsrådet og Senter for Internasjonalisering av utdanning (SiU). Budsjett for 2016 er på 33,75 mill. kroner fra KD. Nettside: <http://www.forskningsradet.no/prognnett-internasjonale-stipend/Forside/1224066982961>.

JPI Antimikrobiell resistens (JPIAMR) har sitt hovedfokus på antimikrobiell resistens i human medisin. Imidlertid må den humane kliniske medisinen også sees i sammenheng med veterinærmedisin og miljøaspekter. I 2014 ble syv prosjekter innvilget i den første JPIAMR-utlysningen, hvorav ett prosjekt hadde norsk partner. Prosjektet startet opp i 2015. Det var ingen norske partnere blant de bevilgede prosjektene i JPIAMR sin andre utlysning som ble gjennomført i 2015. Den tredje utlysningen vil bli offentliggjort i januar 2016 og har tittelen "To unravel the dynamics of transmission and selection of antimicrobial resistance (AMR) at genetic, bacterial, animal, human, societal, and environmental levels, in order to design and evaluate preventive and intervening measures for controlling resistance". Norge deltar i denne utlysningen som er en del av JPI-EC-AMR, et cofund-prosjekt som støttes av den Europeiske kommisjonen. Norge deltar også i en nettverksutlysning som vil bli offentliggjort i første kvartal 2016. Budsjett 2016: 6,6 mill. kroner fra HOD. Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/jpamr>

Alzheimer og andre nevrodegenerative sykdommer (JPND)

JPI-en er et europeisk fellesprogram med 27 deltakende land som har som formål å bekjempe nevrodegenerative sykdommer, særlig demens, med forskning og samarbeid om kunnskapsutvikling. JPI-en skal frambringe ny kunnskap om hvordan sykdommene oppstår og kan forebygges, og om behandling og pleie av pasienter som rammes av sykdommene. Norske forskere deltar i prosjekter fra alle de seks utlysningene som er gjennomført. JPND støttes nå med ERA-NET midler fra den Europeiske kommisjonen for å skape synergier med Horisont 2020. Det er bevilget 9,2 mill. kroner fra HOD i 2016.

ERA-Net on Translational Cancer Research 2 (TRANSCAN-2) (2015-2019) har som målsetning å koordinere forskning og forskningsprogrammer innenfor translasjonell kreftforskning. Nettverket består av 25 partnere fra 19 land. Nettverket gjennomførte i 2015 den første utlysningen med cofund-midler/toppfinansiering fra EU-kommisjonen. Av totalt 16 innvilgede prosjekter, hadde to norske deltakere, hvorav ett med norsk koordinator. Totalt bevilges 700 000 Euro (drøyt 6,5 mill. kroner) til norsk del av prosjektene. I tillegg til cofund-utlysningen planlegges tre transnasjonale utlysninger til i løpet av perioden. Norge deltar ikke i neste utlysning, men planlegger å delta i de to siste utlysningene. Kreftforeningen samarbeider med Forskningsrådet om arbeid og midler inn i utlysningene fra Norge. Budsjett 2016: 3,5 mill. kroner fra HOD. Nettadresse: www.transcanfp7.eu/

Internasjonale nettverkssamarbeid har bl.a. følgende tiltak:

- *Svalbard Science Forum (SSF)* har mandat for vitenskapelig samarbeid og koordinering av norsk og internasjonal forskning på Svalbard. Sekretariatsfunksjonen for SSF finansieres av Norges forskningsråd med kontorlokaler i Svalbard Forskningspark. SSF lyser årlig ut Svalbard Strategic Grant og Arctic Field Grant. Bevilgningen på 9 mill. kroner for 2016 og dekkes av KD med 8,5 mill. kroner og Norsk Polarinstitutt med 0,5 mill. kroner.
- Det er bevilget 8 mill. kroner for 2016 fra KD til *det nordiske toppforskningsinitiativet (TFI)* innenfor klima. I tillegg er det innenfor programmene ENERGIX, NANOMAT og CLIMIT satt av ca. 7 mill. kroner til TFIs energidel.
- Norge er medlem av *Global Biodiversity Information Facility (GBIF)*. Kontingenten samt drift av norsk deltaker-node beløper seg til ca. 3,26 mill. kroner pr. år (2012-2016) og dekkes av KD. Dette fungerer som en katalysator i arbeidet med å oppfylle norske forpliktelser til GBIF.
- Forskningsrådet ivaretar det norske medlemskapet i *International Institute for Applied System Analysis (IIASA)*. Bevilgningen fra KLD på 7 mill. kroner skal dekke kontingenten.
- *Formidlings- og koordineringstiltak for miljø- og utviklingsforskning (MILUTARENA)* har som mål å støtte tiltak knyttet til miljø- og utviklingsforskning som ikke omfattes av programmenes og aktivitetenes utlysninger. Den støtter nasjonale og internasjonale formidlingstiltak som f.eks. formidlingskonferanser og synteserapporter. Videre støtter den strategiske tiltak som arrangementsstøtte til konferanser og workshops/seminarer, og bidrag til internasjonale koordineringstiltak. Bevilgningen er på 6 mill. kroner i 2016 hvorav 3,3 mill. kroner dekkes av KD og 2,7 mill. kroner av KLD.

Europeiske fellesprogrammer - Joint Programming Initiatives (JPI)

JPI-ene er selvstendige europeiske fellesprogrammer som finansierer forskning og infrastruktur innenfor sitt felt. I tillegg sikter JPI-ene mot en bedre samordning («alignment») av offentlig finansiert forskning mellom deltakerlandene innenfor det europeiske forskningsområdet (ERA). JPI-ene er rettet mot store samfunnsutfordringer som Europa står overfor. I alt ti JPI-er er under utvikling, og Norge deltar i alle. Norge deltar også i The European Strategic Energy Technology Plan (SET-planen), som også omfatter forsknings samarbeid. Nedenfor følger en omtale av 7 JPI-er, i tillegg til omtale av SET-planen. Dessuten deltar Norge i disse JPI-ene: Mikrobiell utfordring og menneskets helse (JPI AMR), Flere år, bedre liv (JPI MYBL) og Nevrodegenerative sykdommer (JPND).

Nettadresse:

http://www.forskningsradet.no/no/Felles_europeiske_programsatsinger_JPI/1253985019169

Sunne og produktive hav – JPI Oceans

Formålet med JPI-en er å bidra til å utvikle en bærekraftig, kunnskapsbasert marin og maritim økonomi, sikre god miljøstatus i havene, en optimal planlegging av aktiviteter i havområdene, optimalisere tiltak mot klimaendringer og redusere de negative konsekvensene av menneskelig påvirkningen på det marine miljøet. For 2016 er det bevilget 3,5 mill. kroner fra til administrativ virksomhet. Midlene er særlig knyttet til drift av kontor i Brusset. Hovedoppgavene er utarbeidelse av saksfremlegg for styret, Executive Committee og strategisk rådgivende utvalg, samt å jobbe strategisk opp mot EU institusjonene.

Sammenstilling av kunnskap om klima for Europa - JPI Climate

JPI Klima skal forberede Europa på å møte fremtidens klimautfordringer og bidra til å gjøre Europa mer klimavennlig og robust mot klimaendringer, både ved felles utlysninger av forskningsmidler og ved å skape internasjonale møteplasser for forskere. JPI Klima skal samordne

Europas innsats i klimaforskning. Norge deltar aktivt i JPI Klima. Forskningsrådet spiller inn Norges forskningsbehov på General Board møter og arbeidsgruppemøtene, og ved å påta seg ansvar i ulike aktiviteter der det er av interesse for norsk klimaforskning. Det er for 2016 bevilget 0,75 mill. kroner fra KLD til administrativ aktivitet, i tillegg er det bevilgninger til forskningsaktivitet gjennom KLIMAFORSK og til en administrativ stilling ved JPI-ens kontor i Brussel.

Globale utfordringer, lokale løsninger – JPI Urban Europe

Gjennom samordnet forskningsinnsats vil medlemslandene utvikle europeiske løsninger, for å skape attraktive, bærekraftige og økonomisk levedyktige byområder. Et overordnet mål for JPI-en er å være europeisk knutepunkt for samordning og innovasjon på urbane spørsmål. Bevilgningen til aktiviteten skal, sammen med bevilgninger fra relevante aktiviteter i Forskningsrådet, brukes til finansiering av prosjekter etter følgende fellesutlysninger:

- 2014-15 utlysning relatert til ERA-net Cofund Smart Cities and Communities
- 2016-15 utlysning relatert til ERA-net Smart Urban Futures

Bevilgningen fra KMD for 2016 er på 2,9 mill. kroner og vil i hovedsak finansiere norsk deltakelse i forskningsprosjekter.

Vannressursforvaltning for en verden i endring – JPI Water

JPI-en skal oppnå en bærekraftig vannbalanse for en bærekraftig økonomi i og utenfor Europa. Bevilgningen til aktiviteten skal, sammen med tilsvarende bevilgninger integrert over flere år, brukes til finansiering av prosjekter etter følgende fellesutlysninger:

- 2014: felleseuropeisk pilotutlysning
- 2016-utlysning relatert til ERA-net Cofund WATER-3-2014.
- 2016-utlysning relatert til ERA-net Cofund WATER-3-2016.
- Senere utlysninger, for eksempel i samarbeid med land utenfor Europa

Aktiviteten har for 2016 et budsjett på 4,5 mill. kroner og finansieres av KLD.

Matproduksjon og effekten av klima – JPI FACCE

Matproduksjon og matsikkerhet sett i lys av et klima i endring ansees som en nøkkelutfordring i verden i dag. I JPI-en er det definert fem kjernetema: 1) Matsikkerhet, 2) Bærekraftig intensivering, 3) Matproduksjon og biodiversitet, 4) Klimatilpasning og 5) Utslipps-reduksjoner.

Aktiviteten har for 2016 et budsjett på 3,5 mill. kroner og finansieres av LMD.

Kulturarven og globale endringer – En ny utfordring for Europa – JPI Cultural heritage

JPI-en skal generere ny forskningsbasert kunnskap for å fremme en bærekraftig bruk og forvaltning av kulturarven i et samfunn i rask endring. Kulturarven omfatter unike og uerstattelige materielle og immaterielle verdier i form av landskap, historiske byer og tettsteder, bygninger, arkeologiske kulturminner, samt ulike typer kulturhistoriske gjenstander. Denne kulturarven er det viktig å sikre som ressurser også for morgendagens samfunn. Bevilgningen til aktiviteten skal, sammen med tilsvarende bevilgninger integrert over flere år, brukes til finansiering av prosjekter etter følgende fellesutlysninger:

- 2014/2016 – utlysning relatert til ERA- net Plus – Heritage Plus

Aktiviteten har for 2016 et budsjett på 4,5 mill. kroner og finansieres av KLD.

Mat og helse – JPI HDHL

JPI HDHL retter forskningsinnsatsen mot områdene mat, helse og ernæring, og mot hvordan kosthold og livsstil påvirker helsen. Målene skal nås gjennom en koordinert innsats mellom deltakerlandene, og gjennom størst mulig grad av samarbeid og koordinering av nasjonale strategier. Den store utfordringen ligger i å finne ut hvordan man kan bedre folkehelsen gjennom å endre folks vaner og atferd når det gjelder kosthold og fysisk aktivitet. Det krever forståelse av hva som utløser de valgene folk flest tar til daglig, og av hvordan det kan bli lettere eller mer naturlig å ta de rette valgene. JPI HDHL ønsker å bidra vesentlig til etablering av et European Research Area (ERA) på forebygging av kostholdsrelaterte lidelser. I tillegg er det et mål å øke matindustriens konkurransevne gjennom forskningsbasert kunnskap som kan bidra til nye, innovative og forbedrede produkter. JPI HDHL har ikke egen bevilgning. Fellesutlysninger finansieres gjennom hhv. BIONÆR og Bedre Helse.

The European Strategic Energy Technology Plan - SET-plan

SET-Planen er EUs overordnede teknologi-plan for å bidra til å nå EUs mål for energiomlegging og reduksjon i utslipp av klimagasser. Planen skiller seg derfor fra de andre JPI-ene ved at den omfatter mye mer enn forskningssamarbeid. Slikt samarbeid er imidlertid en viktig del av Planen, og det er derfor naturlig at forskningssamarbeid under denne planen er klassifisert på linje med JPI-ene. Planen implementeres ved å benytte tilgjengelige midler gjennom Horisont 2020 og andre mekanismer. Konkret er det i første omgang planlagt å etablere rundt 5-6 ERA-NET Cofund i løpet av 2014 og 2016. Norge har tatt ansvaret for å lede en av prosessene innen CCS (CO₂ fangst og lagring). Det er ikke bevilget egne penger til samarbeid. OED og Forskningsrådet er omforent med at dette i denne omgang tas gjennom programmene ENERGIX og CLIMIT.

Joint Technology Initiatives (JTI)(2008–) er et instrument for å etablere langsiktig finansiering på utvalgte teknologiområder, der FoU-utfordringene er så store og risikofylte at markedet ikke på vanlig måte vil sørge for at oppgavene blir løst. JTiene opererer i tilknytning til Horisont 2020 og gir europeisk industri stor innflytelse på EUs forskningspolitikk, gjennom offentlig-privat samarbeid mellom EU, næringsliv og forskningsinstitusjoner. Det er foreløpig etablert fem JTier, bl.a. ECSEL (Electronic Components and Systems for European Leadership) hvor ARTEMIS og ENIAC inngår. Den nasjonale medfinansieringen av deltakelsen i ARTEMIS- og ENIAC-aktivitetene vil i 2016 finansieres dels fra NFD (5,8 mill. kroner) og dels gjennom programmene IKTPLUSS, NANO2021 og BIA. De økonomiske forpliktelsene for den norske deltakelsen i ECSEL ivaretas av IKTPLUSS.

5.5 Diverse FoU-relaterte tiltak

5.5.1 Kommunikasjon og formidling

Satsingen *Stimuleringstiltak for åpen utlysning (STIM-OA)* ble etablert i 2015. Ordningen finansieres slik at alle relevante programmer og satsinger bidrar med midler. Det settes derfor ikke av egne budsjetter til dette. Bidragene reflekterer artikkelpubliseringen i satsingene i perioden 2011 – 2013, og aktiviteter med størst andel vitenskapelige publikasjoner belastes.

Publiseringsstøtteordningen for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning (PUBL) (-2017) har som mål å bidra til økt vitenskapelig publisering og drive kvalitetsutvikling av viktige publiseringskanaler for norsk humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning. Gjennom

ordningen gis det produksjonsstøtte til bokprosjekter og driftsstøtte til nasjonale vitenskapelige tidsskrift. Budsjett for 2016 er 5,86 mill. krone fra KD.

Vitensenterprogrammet (VITEN) (2016-2019). Forskningsrådet fikk i 2003 i oppdrag fra KD å utvikle regionale vitensentre i Norge. Gjennomføringen av oppdraget fra KD ble organisert som et program, og omfatter nå ni institusjoner fordelt over hele landet (Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø, Gjøvik, Porsgrunn, Sarpsborg, Jæren og Arendal). I 2016 starter den fjerde programperioden. Programstyret har i den forbindelse utarbeidet ny strategi for perioden som understøtter Kunnskapsdepartementets nye realfagsstrategi "Tett på realfag". Et vitensenter er et populær-vitenskapelig opplevelsesh- og læringscenter innen, matematikk, naturvitenskap og teknologi der de besøkende lærer ved å eksperimentere selv. De regionale vitensentre skal være et tilbud for skoleverket og allmennheten i sin region. Videre skal de samarbeide med ulike lokale formidlere innenfor sin region, som vitenskaps- og naturhistoriske museer, Newtonrom og andre formidlere av realfaglig kompetanse. De skal fungere som ressurscenter for andre tiltak og institusjoner innen interaktiv formidling. Sammen skal de regionale vitensentre utgjøre et helhetlig nasjonalt tilbud. Fra og med 2011 har statlig driftstilskudd til de regionale vitensentrene fått en egen post i statsbudsjettet. Fra og med 2016 har Kunnskapsdepartementet innlemmet Vitenparken, Campus Ås som det 10. regionale vitensenter. Budsjett for 2016 er på 53,339 mill. kroner fra KD.

Informasjon, formidling og publisering (FORM). Det er avsatt 0,25 mill. kroner til kommunikasjonsaktiviteter i Divisjon for vitenskap i 2016.

Det er bevilget 0,4 mill. kroner fra KD for 2016 til SAHs kommunikasjonsaktiviteter.

5.5.2 Planlegging, utredning og evalueringer

De norske forskningsrådenes historie er et prosjekt som har som formål å få skrevet en samlet framstilling av rådshistorien, fra den første etterkrigstid og fram til vår samtid. Prosjektet kom i gang i 2013, og vil pågå ut 2016, med sikte på bokutgivelse i 2017. Prosjektet gjennomføres av en gruppe historikere, og har et samlet budsjett på 6 mill. kroner i perioden.

Fagevalueringer. Det er laget en overordnet plan for gjennomføring av fagevalueringer i Divisjon for vitenskap. Formålet med planen er å få et mer helhetlig grep om innretning, planlegging, gjennomføring og oppfølging av fagevalueringene. Det er budsjettet med 3,706 mill. kroner i 2016 til å dekke kostnader i forbindelse med evalueringer, utredninger, fagplaner og oppfølging av fagplanutvalg.

Teknologi og samfunn (TEKSAM)(2008–) omhandler Forskningsrådets rolle som policyaktør og endringsagent. Formålet er å gjennomføre analyser og prosesser av hvordan vi sikrer gode interaksjoner mellom forskning, teknologi og samfunn. Sentralt i arbeidet står utvikling og analyse av kunnskapsgrunnlaget/nye forståelsesformer og nye tilnæringsmåter, arbeidsformer og prosesser. Det gjennomføres seminarer og møter med internasjonale eksperter på feltet forskning, teknologi og samfunn. Budsjettet for 2016 er på 1 mill. kroner, finansiert av KD.

Evaluering av pensjonsreformen (2010–18) Hovedformålet er å evaluere gjennomføring og effekter av reformen med utgangspunkt i følgende temaer: 1) Økonomisk og sosial bærekraft, 2) Fleksibel pensjon, 3) Inntektssikring og fordelings- og likestillingsprofil, 4) Kunnskap og formidling av enkle hovedprinsipper, 5) Utviklingen i det samlede pensjonssystemet, 6) Gjennomføring av reformen og 7) Internasjonale erfaringer. Evalueringen har åtte

forskerprosjekter og ett personlig doktorgradsstipend i porteføljen. Styringsgruppen har med siste bevilgning vurdert at oppdraget fra Arbeids- og sosialdepartementet er dekket i tilstrekkelig grad. Det er satt av midler til en supplerende utlysning i 2016 som vil gå til å dekke aktuelle tema som har kommet opp i løpet av evalueringsperioden. Formidling av resultater vil bli sentralt fremover, og styringsgruppen planlegger en nordisk forskerkonferanse i 2016. Budsjett 2015: 8,0 mill. kroner fra ASD. Nettadresse: www.forskningsradet.no/evapen

Evaluering av pakkeforløp for kreft (2016-2018) er et oppdrag fra HOD om å gjennomføre en forskningsbasert evaluering av pasientforløp ved kreftsykdom. Det er innført såkalte pakkeforløp for flere ulike kreftdiagnoser for å sikre god kvalitet, rask oppfølging og forutsigbarhet for pasientene. Pasientforløpene krysser ulike nivåer i helsetjenesten og det er behov for å undersøke optimal funksjonsfordeling, ut fra kvalitet, logistikk, pasienttilfredshet og ressursutnyttelse. Budsjett 2016: 3,0 mill. kroner fra HOD (for hele perioden)

Evaluering av fritt behandlingsvalg (2016-2018) er et oppdrag fra HOD om å gjennomføre en forskningsbasert evaluering av fritt behandlingsvalg. Prosessorienterte og resultatorienterte prosjekter skal belyse om ordningen bidrar til å realisere målene om reduserte ventetider, økt valgfrihet og stimulans til at offentlige sykehus blir mer effektive. Budsjett 2016: 10,0 mill. kroner fra HOD (for hele perioden)

Likestilling. Det avsettes en driftspott for initiativer knyttet til løpende oppfølging av Policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver i forskning og innovasjon. Midlene kan brukes møteplassvirksomhet, nettverkstiltak, samarbeidstiltak o.l. Budsjett 2015: 0,1 mill. kroner fra KD

På aktiviteten *Utredning* bevilges 0,125 mill. kroner fra KD. Midlene er bevilget som SAHs del av Forskningsrådet tildeling til leverandørutviklingsprogrammet i NHO i samarbeid med KS.

Lærertetthet og læringseffekt (LÆREEFFEKT) er en målrettet forskningsinnsats knyttet til Stortingets bevilgning til flere lærere i grunnskolen i statsbudsjettet for 2015. Satsingen skal utvikle ny kunnskap om effektene av ulike intervensjoner med økt lærertetthet på elevenes læringsutbytte og læringsmiljø i 1.– 4. trinn. Satsingen vil finansiere intervensjonsstudier med eksperimentelt forskningsdesign og disponerer nærmere 150 lærerårsverk per skoleår over en fire års periode til ulike intervensjoner. Intervensjonene starter i skoleåret 2016/2017 og det er satt av totalt 50 mill. kroner til forskning i perioden 2016-2021. Budsjett 2016 er 15,75 mill. kroner fra KD (tildeling for halvt år i 2015 og 2016). Nettadresse: <http://www.forskningsradet.no/prognett-lareeffekt/Forside/1254009052005>

5.6 Disposisjonsfond

Består av ufordelte midler fra ulike departementer. Midlene vil normalt bli fordelt i løpet av budsjettåret.

5.7 Felleskostnader

5.7.1 Sekretariater

HelseOmsorg21 sekretariatet skal forvaltes av Forskningsrådet. Midlene skal brukes til etablering og oppstart av HO21-monitor og til oppfølging av regjeringens handlingsplan for

HelseOmsorg21-*strategien*. Budsjett 2016: 6,9 mill. kroner fra HOD. Nettsider: <http://www.forskningsradet.no/programnett-helseomsorg21/Forside/1253985487298>

KILDEN *informasjonssenter for kjønnsforskning* er et tjenesteytende organ for norsk kjønnsforskning og har et nasjonalt ansvar for å formidle norsk kjønnsforskning i inn- og utland. KILDEN er en randsoneenhet under Forskningsrådet og rapporterer til Divisjon for samfunn og helse. KILDEN mottar basisbevilgning fra Forskningsrådet. I tillegg finansieres deler av virksomheten gjennom betalte oppdrag. Budsjett 2016 4,85 mill. kroner fra KD. www.kilden.forskningsradet.no

Det er for 2016 bevilget 3,5 mill. kroner fra NFD og 3,5 mill. kroner fra KD til arbeidet med JPI-en *Sunne og produktive hav*.

Sekretariatene for *Energi21* og *OG-21* er lagt til Forskningsrådet og finansieres av OED med hhs. 2,5 mill. kroner og 3,5 mill. kroner.

SkatteFUNN-sekretariatet i Forskningsrådet gjør en faglig vurdering av innholdet og kvaliteten i SkatteFUNN-søknader, og avgjør om det enkelte prosjekt oppfyller kriteriene for SkatteFUNN, slik at bedriften kan kreve skattefradrag for kostnadene i prosjektet. Sekretariatets oppgaver omfatter også oppfølging av prosjekter, utvikling, drift og administrasjon av et effektivt og brukervennlig saksbehandlingssystem, kontakt med departementer og overordnet kommunikasjon og informasjon om ordningen. Prosjektporteføljen består av over 4 800 aktive prosjekter, og det saksbehandles rundt 3 000 nye SkatteFUNN-søknader årlig. Sekretariatet finansieres av NFD og det er bevilget 20 mill. kroner til virksomheten i 2016. www.skattefunn.no

Teknologirådet (2000–) er et uavhengig, offentlig organ som gir råd til Stortinget og regjeringen om ny teknologi. Teknologirådets arbeid skal fremme en bred offentlig debatt om teknologiutviklingen og involverer både eksperter, beslutningstakere, interessenter og lekfolk. Teknologirådet har 15 medlemmer som møtes 5–6 ganger i året og et sekretariat med ni ansatte. Teknologirådet finansieres av NFD med 9 mill. kroner i 2016. www.teknologiradet.no

5.7.2 Forvaltningsoppdrag

Indo-Norwegian Research Development (INDEMB). Forskningsrådet inngikk i 2011 en avtale med den Norske ambassaden i New Delhi om forvaltning av forskningsprosjekter som er bevilget av ambassaden. Budsjett 2016: 1,8 mill. kroner fra ambassaden

Det bevilges 10,55 mill. kroner fra KD til *Kunnskapssenteret for utdanning* for 2016, se mer tekst i forbindelse med beskrivelse av avdelingene i Divisjon for samfunn og helse.

Marint verdiskapingsprogram (MVP) støtter nettverksbygging og utviklingstiltak med sikte på markedsorientering og økt verdiskaping for marine bedrifter. Programmet finansieres av NFD og ansvaret er lagt til Innovasjon Norge. Forskningsrådet foretar en utlysning av midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet innenfor en total økonomisk ramme på 40 mill. kroner. Denne satsingen er et vesentlig supplement til BIONÆR og eventuelt også andre programmer i Forskningsrådet med ansvar for marin sektor. Utlysning og prosjektvurdering skjer i samarbeid med Innovasjon Norge og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF). Forskningsrådets rutiner for søknadsbehandling, prosjektvurdering og oppfølging følges. Bevilgningsvedtakene fattes i programstyret for BIONÆR.

MAT-SLF er en aktivitet finansiert av Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Forskningsmidler over jordbruksavtalen, som i 2016 har nytt navn: Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri. Hovedformålet er forskning og kompetansebygging knyttet til landbruksproduksjon og -produkter som nyttes til ervervsmessig framstilling av nærings- og nytelsesmidler. Avgiftsmidlene benyttes til prosjekter innenfor hele verdikjeden, fra primærleddet til industri- og forbrukerleddet. Satsingen foregår i et nært samarbeid med programmet BIONÆR. Utlysning av forskningsmidler kunngjøres på Forskningsrådets og Statens landbruksforvaltnings (SLFs) hjemmesider. I 2016 er følgende temaer aktuelle for prioritering: Økt bærekraftig matproduksjon med norske ressurser – over hele landet, Teknologi i jordbruk og matindustri, Mattrygghet, helse og samfunn. Overordnede føringer er gitt i målene for norsk landbruks- og matpolitikk, som går fram av Meld. St. 9 (2011-2012) *Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords*. Ytterligere spesifiseringer finnes også i årets jordbruksoppgjør, rapportene fra ekspertgrupper innen hhv korn og kjøtt, og i *utredningen Kunnskapsgrunnlag for forskning på husdyrproduksjon*. Bevilgningsvedtakene fattes av styret for Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri. Forskningsrådet har ansvar for prosjektoppfølgingen. Satsingen vil i 2016 ha et samlet budsjett estimert til om lag 98 mill. kroner, fordelt mellom FFL og JA.

Designrevet innovasjonsprogram (DIP) (2009–) skal styrke innovasjons- og konkurransevnen til næringsliv og offentlige tjenesteforetak gjennom å gi støtte til å gjennomføre idéfasen av en innovasjonsprosess. Norsk Designråd er programeier med ansvar for strategisk og faglig innretning på programmet, samt oppfølging av prosjekter. Forskningsrådet deltar i saksbehandling av søknader, har en rådgiverrolle i forhold til søknadenes FoU-kvalitet og er ansvarlig for kredittvurderinger og utbetaling av midler. Midlene fra Designrådet utgjør 6,5 mill. kroner i 2016. www.norskdesign.no/dip

Finansmarkedsfondet (2004–) støtter forskning og allmennopplysning som gir bedre kunnskap om hvordan finansmarkedene fungerer samt økt etisk bevissthet. Finansdepartementet oppnevner styret og har fastsatt vedtekter og regelverk for fondet. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Forskningsrådet. Styret legger i utgangspunktet til grunn en tilnærmet lik fordeling av midler til allmennopplysning og midler til forskning (inkl. doktorgradsutdanning). Bevilgningen fra FIN i 2016 er på 13,4 mill. kroner. www.forskningsradet.no/finansmarkedsfondet

Regionale forskningsfond (RFF) (2010–). Forskningsrådet leverer støttetjenester til forvaltningen av de regionale forskningsfondene og er bindeledd mot nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer og -kompetanse. Forskningsrådet mottar sektorovergripende midler fra KD til koordineringsarbeid, fagvurderinger, læringsarenaer og IKT-drift knyttet til RFF. Budsjettet for 2016 er på 3,8 mill. kroner. www.regionaleforskningsfond.no

Gaveforsterkningsordning (2014 -)

Regjeringens gaveforsterkningsordning har som formål å stimulere til flere private gaver til forskning. Ordningen innebærer at staten yter et tillegg på 25 pst. av gavebeløpet ved private gaver til Norges forskningsråd, Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo, Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim, et norsk universitet eller en norsk høgskole med rett til å tildele doktorgrad. Midlene skal benyttes til å støtte opp om langsiktig, grunnleggende forskning ved institusjonene. Ordningen skal gjelde for gaver over 3 mill. kroner. For 2016 er det budsjettert med 50 mill. kroner til ordningen.

6 Divisjoner og enheter

Forskningsrådet består av fem divisjoner og tre enheter. Avsnittet gir en kort omtale av divisjonene og enhetenes inntekter og ansvarsområder. De spesifikke program og aktivitetssomtalen er gitt i kapittel 5.

6.1 Divisjon for energi, ressurser og miljø

Divisjon for energi, ressurser og miljø (ERM) har et ansvar for å styrke Forskningsrådets innsats på forskning og innovasjon rettet mot nasjonale og globale utfordringer knyttet til energi, petroleum, klima, polar, miljø og biologiske ressurser fra land og hav. I tillegg har divisjonen ansvar for nordområdene.

6.1.1 Inntekter og føringer

I henhold til Prop 1 S og Prop 1 S tillegg anslås ERMs budsjett for 2016 til 2,2 mrd. kroner, en økning på omtrent 174 mill. kroner i forhold til årets budsjett 2015. Av dette er 100 mill. kroner en ettårig bevilgning fra OED til DEMO2000. Bevilgningene kommer fra ti departementer hvor de mest sentrale er KD, OED, NFD, LMD og KLD. Inkludert er også om lag 70 mill. kroner i diverse inntekter.

Tabell 6.1: Inntekter 2016. Fordeling på finansieringskilde, spesifisert på kapittel og post. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kunnskapsdepartementet	25 060	25 060	17 060
KD Kap.285.52	25 060	25 060	17 060
Kunnskapsdepartementet – sektorovergripende	272 880	282 880	302 880
KD Kap.285.53	272 880	282 880	302 880
Nærings- og fiskeridepartementet	275 173	275 173	301 223
NFD Kap.920.50	275 173	275 173	301 223
Olje- og energidepartementet	787 126	777 126	943 112
OED Kap.1830.50	682 326	672 326	838 112
OED Kap.1840.50	104 800	104 800	105 000
Landbruks- og matdepartementet	291 626	293 903	284 501
LMD Kap.1137.50	247 126	246 126	244 501
LMD Kap. 1150.77	44 500	47 777	40 000
Klima- og miljødepartementet	199 956	199 748	198 298
KLD Kap. 1400.76	1 000	1 000	1 000
KLD Kap1410.51	192 196	191 995	190 593
KLD Kap.1410.53	6 760	6 753	6 705
Helse- og omsorgsdepartementet	1 000	1 000	1 000
HOD Kap. 780.50	1 000	1 000	1 000
Utenriksdepartementet	27 488	31 300	29 300
UD - Utenriksdept.	1 000	1 000	1 000
UD Kap.165.70	1 000	0	0
UD Kap.118.70	25 038	30 300	28 300
Samferdselsdepartementet	30 391	30 391	30 400
SD Kap. 1301.50	30 391	30 391	30 400
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	8 300	8 300	8 866
KMD Kap.500.50	8 300	8 300	8 866
Arbeids- og sosialdepartementet	21 298	21 278	21 188
ASD - Kap. 601.50	21 298	21 278	21 188
Diverse	93 468	103 541	70 378
Sum	2 033 766	2 049 700	2 208 206

Arbeids- og sosialdepartementet reduserer bevilgningen til PETROMAKS2 med 90 000 kroner.

Klima- og miljødepartementet (KLD) reduserer sin bevilgning til divisjonen med om lag 1,4 mill. kroner i forhold til årets budsjett 2015. Dette er i helhet effektiviseringskutt som er fordelt på aktivitetene ENERGIX, KLIMAFORSK, MILJØFORSK og kontingenter.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) øker bevilgningen til JPI-URBAN med 0,6 mill. kroner.

Kunnskapsdepartementet (KD-SO) øker bevilgningen til ERM med 30 mill. kroner over post 285.53 (*sektorovergripende*). AV dette går 13,75 mill. kroner til KLIMAFORSK, 8,75 mill. kroner til POLARPROGRAMMET og 7,5 mill. kroner til MILJØFORSK.

Kunnskapsdepartementet (KD) reduserer bevilgningen til ERM over post 285.52 grunnet en omdisponering fra aktiviteten NOR-SAM til FRIPRO i Vitenskapsdivisjonen.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) reduserer bevilgningen til ERM med om lag 2,6 mill. kroner sammenlignet med årets budsjett 2015. Reduksjonen blir fordelt på ERMs aktiviteter finansiert fra LMD.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) øker bevilgningen til ERM med om lag 26 mill. kroner i forhold til årets budsjett 2015. HAVBRUK får en vekst på 24 mill. kroner, MARINFORSK øker med 4,8 mill. kroner, Bionær får en vekst på 1,4 mill. kroner og GASSMAKS får en reduksjon på 4 mill. kroner.

Olje- og energidepartementet (OED) øker sin bevilgning til divisjonen med 156 mill. kroner fra årets budsjett 2015. PETROMAKS2 får en økning på 12 mill. kroner, DEMO2000 får en økning på 100 mill. kroner som en ettårig tiltakspakke, FME-ene får en vekst på 40 mill. kroner, PETROMAKS2 får en økning på 11 mill. kroner og ENERGIX får en økning på 13 mill. kroner. Bevilgningen til Petrosam2 reduseres med 5 mill. kroner. I tillegg får CLIMIT en økning på 0,2 mill. kroner over kap. 1840.50.

Utenriksdepartementet (UD) gir en bevilgning til DEMO2000 på 15 mill. kroner som ble gitt over revidert budsjett i 2015 og videreføres. Bevilgningen til MARINFORSK reduseres med 2 mill. kroner i henhold til plan for prosjektspesifikk støtte. I tillegg reduseres bevilgningen til POLARPROG med 10,2 mill. kroner grunnet avslutning av prosjektspesifikk støtte. I tillegg reduseres støtten til DIV-INT med 1 mill. kroner

Diverse inntekter er estimert til om lag 70 mill. kroner i 2016, en reduksjon på 23 mill. kroner sammenlignet med årets budsjett 2015. Av dette er 62 mill. kroner fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL), 0,5 mill. kroner fra Norsk polarinstitutt, 4 mill. kroner fra Norsk olje og gass, 2 mill. kroner fra Statoil, 2 mill. kroner fra Norsk Hestesenter og 0,1 mill. kroner fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF).

6.1.2 Mål og prioriteringer

Sentrale mål for divisjonen er å bidra til effektiv og bærekraftig utnyttelse av norske ressurser og således til økt verdiskaping i norsk næringsliv knyttet til energi, petroleum, klima, polar, miljø, marine og terrestriske ressurser. På disse temaene koordinerer divisjonen Forskningsrådets innsats og gjennomfører analyser og utvikler strategier. Divisjonen skal bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling og kunnskap om virkemiddelbruk og markedsforhold i Norge og internasjonalt. Det er et mål at divisjonens arbeid skal gi viktig grunnlag for sentrale nasjonale strategi-prosesser tilknyttet områdene. Divisjonen har ansvaret for å koordinere og følge opp Nordområdesatsingen, herunder også koordinere polarforskningen. Divisjonen har høy internasjonal aktivitet og har ansvaret for sekretariatet for JPI-Oceans i Brussel.

6.1.3 Fordeling av budsjett

Divisjonens virkemidler omfatter Store programmer innenfor klima, energi, petroleum og havbruk, andre tematiske programmer knyttet til miljø, marine ressurser, mat og biobaserte næringer, polarforskning og petroleum, samt Forskningsssentre for miljøvennlig energi (FME). Programmene dekker grunnforskning, prosjekter med brukervedvirkning, innovasjonsprosjekter og teknologidemonstrasjon. Aktivitetene er rettet mot ressursforvaltning, politikk og virkemidler. Tabellene nedenfor viser divisjonens budsjett fordelt på virkemidler, hovedaktiviteter og ned på avdeling.

Tabell 6.2: Totalt budsjett 2016. Fordeling etter virkemidler/hovedaktiviteter. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	1 667 565	1 673 298	1 837 816
Brukerstyrte innovasjonsprogr	440 379	456 379	555 879
Handlingsrettede programmer	264 988	253 908	264 350
Store programmer	962 198	963 011	1 017 587
Frittstående prosjekter	5 000	5 000	5 000
Internasjonal prosjektstøtte	5 000	5 000	5 000
Andre frittstående prosjekter			
Infrastruktur og inst. tiltak	170 300	170 300	210 300
Strategisk institusjonsstøtte	20 300	20 300	20 300
SFF/SFI/FME	150 000	150 000	190 000
Nettverkstiltak	52 744	56 553	45 905
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	100	100	0
Internasjonale nettverkstiltak	52 644	56 453	45 905
Diverse FoU-rel. aktiviteter	5 463	5 463	5 163
Inform./formdl./ publisering	2 038	2 038	2 138
Planlegging/utredn./evaluering	3 425	3 425	3 025
Disposisjonsfond	13 694	8 333	269
Disposisjonsfond	13 694	8 333	269
Felleskostnader	0	7 600	6 000
Sekretariater	0	7 600	6 000
Forvaltning	119 000	123 153	97 753
Særskilte forvaltningsoppdrag	119 000	123 153	97 753
Sum	2 033 766	2 049 700	2 208 206

Divisjonen er organisert med en stab og fem avdelinger; Avdeling for energi, Avdeling for petroleum, Avdeling for klima og polarforskning, Avdeling for marine bioressurser og miljø og Avdeling for landbaserte bioressurser og miljø.

Tabell 6.3. Totalt budsjett 2016. Fordeling på divisjonens avdelinger. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Energi, ressurser og miljø	2 033 766	2 049 700	2 208 206
E0 Stab/Divisjonsdirektør - ERM	10 475	5 314	11 382
E1 Klima og polar	257 799	253 896	251 083
E2 Energi	643 644	641 777	695 650
E3 Petroleum	387 624	402 140	508 300
E4 Marine bioressurser og miljø	266 243	273 315	284 393
E5 Landbaserte bioressurser og miljø	467 981	473 258	457 398
Sum	2 033 766	2 049 700	2 208 206

6.1.4 Avdelinger

6.1.4.1 Avdeling for klima og polar

Avdeling for klima og polar har ansvaret for å styrke og samordne Forskningsrådets innsats innenfor klima- og polarforskning. Det favner forskningsaktiviteter for økt kunnskap om klimasystemet, konsekvenser av klimaendringer for natur og samfunn, og om samfunnets omstilling for klimatilpasning og utslippsreduksjoner. Avdelingen har også ansvar for å videreutvikle og koordinere polarforskning på klima og miljø, næringsutvikling og viktige tema innenfor samfunnsvitenskap og humaniora. Her ligger også videreutvikling av Svalbard som norsk plattform for internasjonal forskning.

Det store kunnskapsbehov innenfor områdene, og sentralt mål er å bidra til forskningsbasert kunnskap for nasjonal og internasjonal bærekraftig politikkutforming, forvaltning og næringsvirksomhet.

Avdelingen har et utstrakt samarbeid med myndigheter og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Strategiske, rådgivende og finansierende oppgaver knyttet til områdene er forankret i avdelingen, og viktige virkemidler er Stort program for klima KLIMAFORSK, Polarforskningsprogrammet, SSF (Svalbard Science Forum), JPI-Klima og relevante programmer i EUs Horisont 2020.

6.1.4.2 Avdeling for energi

Avdeling for energi har ansvar for forskning, innovasjon og demonstrasjon innenfor energisektoren. Avdelingen dekker hele bredden i energiforskningen rettet mot utvikling av miljøvennlige energiløsninger. Det vil si fornybar energi, energieffektivisering, CO₂-fangst og -lagring og miljøvennlig transport.

Sentrale mål er å bidra til effektiv utnyttelse av norske energiresurser og til økt verdiskaping i norsk næringsliv. Forskningen skal også bidra til å løse de globale energi- og klimautfordringene. Avdelingen skal bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling og kunnskap om virkemiddelbruk og markedsforhold i Norge og internasjonalt.

Avdelingen har et utstrakt samarbeid med myndigheter, næringsliv og nasjonale/internasjonale forskningsmiljøer. Avdelingen har ansvar for ENERGIX (Stort program energi) og forsknings- og utviklingsdelen av CLIMIT (Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO₂-håndterings-teknologi). Videre ligger ansvaret for Forskningsssentrene for miljøvennlig energi (FME) i avdelingen, det vil gjennomføres en utlysning på nye sentre i 2016. Det nasjonale strategiorganet Energi21er også tilknyttet avdelingen.

6.1.4.3 Avdeling for petroleum

Avdeling for petroleum har ansvar for forskning, innovasjon og demonstrasjon innenfor petroleumssektoren, herunder utvikling av norske aktører innenfor både forskersamfunnet og petroleumsnæringen oppstrøms og nedstrøms. Det favner oppstrøms petroleum, verdiskaping av gass, helse, arbeidsmiljø og sikkerhet innenfor sektoren og i tillegg samfunnsvitenskapelig forskning på petroleum som grunnlag for strategi- og politikkutforming hos norske myndigheter og næringsliv.

Sentrale mål er å bidra til ny kompetanse og teknologi som kan føre til økt utnyttelse av norske petroleumsressurser, heri utvikling av norske aktører innenfor både forskersamfunnet og petroleumsnæringen.

Avdelingen har et utstrakt samarbeid med myndigheter, næringsliv og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Strategiske, rådgivende og finansierende oppgaver knyttet til feltet er forankret her. Det er også programmene PETROMAKS 2, DEMO2000, GASSMAKS og PETROSAM2. Videre ligger ansvaret for sentrene for petroleumsforskning i avdelingen. Det nasjonale strategiorganet OG21- «Olje og gass i det 21 århundre» er også tilknyttet avdelingen.

6.1.4.4 Avdeling for marine bioressurser og miljø:

Avdeling for Marinbaserte marine bioressurser og miljø har ansvaret for forskning som basis for produksjon og utnyttelse av bioressurser fra havet og for miljøbasert forvaltning. Dette omfatter økosystemer, miljøgifter og miljøteknologi, og forskning knyttet til fiskeri og havbruk. I tillegg kommer forvaltning og bruk av andre biologiske marine ressurser, globale problemstillinger, forurensing av sjø fra olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel og kystsoneproblematikk.

Målet er å øke kunnskapen knyttet til biologisk mangfold, bærekraftig forvaltning og verdiskaping fra fiskeri og havbruk i et bioøkonomisk perspektiv. Det er også et mål å utvikle aktørene både blant forskere og i næringene ved å fremme samarbeid på tvers av de havbaserte næringssektorene.

Avdelingen har et utstrakt samarbeid med myndigheter, næringsliv og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Strategiske, rådgivende og finansierende oppgaver knyttet til områdene hører også til i avdelingen. Stort program HAVBRUK2 startet opp i 2015 og det samme gjorde MARINFORSK som erstattet Havet og kysten. Avdelingen har høy internasjonal aktivitet og ansvaret for oppfølgingen av JPI Oceans inkludert kontoret i Brussel. Avdelingen har også oppfølgingsansvar for Hav21, koordinering av marin forskning i Forskningsrådet samt å stimulere til tverrgående aktiviteter innen LTP prioriterte område HAV.

6.1.4.5 Avdeling for landbaserte bionæringer og miljø:

Avdelingen har ansvaret for forskning og innovasjon knyttet til biobaserte næringer og miljøspørsmål. Det er et mål å bidra til kunnskap for bærekraftig forvaltning og økt verdiskaping i et bioøkonomisk perspektiv. Videre blir det utviklet kunnskap om sentrale miljøspørsmål som grunnlag for politikktutforming innenfor bærekraftig bruk og forvaltning av natur- og kulturmiljøet.

Avdelingen har et utstrakt samarbeid med myndigheter, næringsliv og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Strategiske, rådgivende og finansierende oppgaver knyttet til områdene er forankret i avdelingen, bl.a. gjennom viktige virkemidler som BIONÆR – (bærekraftig verdiskaping i mat- og biobaserte næringer) og MILJØFORSK (miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling). Programmet Miljø2015 avsluttes i 2015 og ny miljørådgivning MILJØFORSK startet opp i 2015. Avdelingen har høy internasjonal aktivitet på globalt, nordisk og europeisk nivå med bla. Deltagelse i fem av EUs fellesforskningsprograminitiativer og flere ERA-NET.

Tabell 6.4: Totalt budsjett 2016. Fordeling på divisjonens programmer/aktiviteter. 1 000 kroner.

	2016												Total sum
	Årets budsjett												
	OED	NFD	KD	KD-SO	LMD	KLD	SD	UD	ASD	KMD	HOD	DIVERSE	
Programmer	733 812	292 930		297 880	245 024	177 155	30 400	23 300	21 188	6 000		10 127	1 837 816
Brukerstyrte innovasjonsprogr	260 500	51 300		35 000	192 079			15 000				2 000	555 879
BIONÆR - Bionæringsprogram		45 300		10 000	192 079							2 000	249 379
CLIMIT - Forskn. utv. og demo av CO2-hå	105 000												105 000
DEMO2000 - Prosj.ret tekn.utv. petro.virk	155 500							15 000					170 500
GASSMAKS - Økt verdiskaping fra naturgass				25 000									25 000
MABIT - Marin bioteknologi i Tromsø		6 000											6 000
Handlingsrettede programmer	13 500	62 200		87 600	7 250	71 500		8 300		6 000		8 000	264 350
MARINFORSK - Forskning for marine ressurser, miljø og forvalt	8 500	60 200		7 850		16 300		4 000				4 000	100 850
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling		2 000		19 500	7 250	52 000				6 000		2 000	88 750
PETROSAM2 - Samfunnsvitenskapelig petroleumsforskning	5 000							2 500				2 000	9 500
POLARPROG - Polarforskningsprogram				60 250		3 200		1 800					65 250
Store programmer	459 812	179 430		175 280	45 695	105 655	30 400		21 188			127	1 017 587
ENERGIX - Stort program energi	252 500	23 700		30 000	38 695	22 855	30 400						398 150
HAVBRUK2 - Stort program for havbruksforskning		153 730		19 000								127	172 857
KLIMAFORSK - Stort program klima		2 000		75 280	7 000	82 800							167 080
PETROMAKS2 - Stort program petroleum	207 312			51 000					21 188				279 500
Frittstående prosjekter		1 000			1 000	1 000		1 000			1 000		5 000
Internasjonal prosjektstøtte		1 000			1 000	1 000		1 000			1 000		5 000
EU-STRÅ - Strålevern		1 000			1 000	1 000		1 000			1 000		5 000
Infrastruktur og inst. tiltak	200 300			5 000				5 000					210 300
Strategisk institusjonsstøtte	15 300							5 000					20 300
PETROSENTR - Forskningsstøtte for petroleum	15 300							5 000					20 300
SFF/SF/FME	185 000			5 000									190 000
FMESAMFUNN - FME - samfunn	20 000			5 000									25 000
FMETEKN - FME - teknologi	165 000												165 000
Nettverkstiltak		4 686	13 750		4 750	19 355				2 866		498	45 905
Internasjonale nettverkstiltak		4 686	13 750		4 750	19 355				2 866		498	45 905
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid		1 186			1 250								2 436
JPICULTURE - Cultural heritage and global change						4 450							4 450
JPIFACCE - Agriculture, Food Security and Climate Change					3 500								3 500
JPIKLIMA - Connecting climate knowledge for Europe						750							750
JPIOCEANS - Healthy and productive seas and oceans		3 500											3 500
JPIURBAN - Urban Europe										2 866			2 866
JPIWATER - Water challenges for a changing world						4 450							4 450
KONT - Kontingenter			2 000			7 005							9 005
MILUTARENA - Formidlings- og koordineringstiltak			3 250			2 700							5 950
SSF - Svalbard Science Forum			8 500									498	8 998
Diverse FoU-rel. aktiviteter		1 690	2 435		250	788							5 163
Inform./formdl./publisering		350	1 100			688							2 138
INF-GEN - Informasjon generelt		350	500			688							1 538
KOMMUNIK - Kommunikasjon			600										600
Planlegging/utredn./evaluering		1 340	1 335		250	100							3 025
GENPLAN - Gen. planlegging/utredn./eval		1 340	1 335		250	100							3 025
Disposisjonsfond	3 000	917	875		-4 523								269
Disposisjonsfond	3 000	917	875		-4 523								269
DISP-FKD - Disposisjonskonto FKD-midler		917											917
DISP-LMD - Disposisjonskonto LMD-midler					-4 523								-4 523
DISP-OED - Disposisjonskonto OED-midler	3 000												3 000
DISPFON - Disposisjonsfond			875										875
Felleskostnader	6 000												6 000
Sekretariat	6 000												6 000
ENERGI21 - Energi21-sekretariatet	2 500												2 500
OG-21 - OG21-sekretariatet	3 500												3 500
Forvaltning					38 000							59 753	97 753
Særskilte forvaltningsoppdrag					38 000							59 753	97 753
MAT-SLF - Matprogr.:Prosj.fullfin.av SLF					38 000							59 753	97 753
Sum	943 112	301 223	17 060	302 880	284 501	198 298	30 400	29 300	21 188	8 866	1 000	70 378	2 208 206

6.2 Divisjon for innovasjon

Divisjon for innovasjon finansierer og mobiliserer til forskning i og for norsk næringsliv. Divisjonen gir støtte til næringsrettede FoU-prosjekter i regi av bedrifter, forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler, og støtter kommersialisering av forskningsresultater samt senter- og nettverksdannelser. Divisjonen forvalter næringsnøytrale virkemidler som SkatteFUNN, BIA, EUROSTARS, SFI, Nærings-ph.d., FORNY2020 og VRI, samt Forskningsrådets teknologisatsinger og tematiske programmer innenfor maritimt og transport.

6.2.1 Inntekter og føringer

Innovasjonsdivisjonens budsjett er anslått til nærmere 2,229 mrd. kroner i 2016, en økning på ca. 295 mill. kroner i forhold til Årets budsjett 2015, hvorav 100 mill. kroner er ettårige midler. Divisjonen mottar bevilgninger fra 8 departementer i 2016. I overkant av 60 prosent av budsjettet kommer fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), mens 7,9 mill. kroner kommer fra andre kilder enn departementene.

Divisjonens inntekter fra Kunnskapsdepartementet øker med til sammen 108,9 mill. kroner i forhold til Årets budsjett 2015. Av dette øker *Kunnskapsdepartementets midler (KD)* med 12,6 mill. kroner, mens de *sektorovergripende midlene (KD-SO)* øker med 96,3 mill. kroner. Fra 2016 er 5 mill. kroner til SAMANSVAR, som tidligere inngikk i KD-midlene, flyttet til KD-SO. Fra KD øker bevilgningen til FORNY2020 med 15 mill. kroner i 2016 og Nærings-ph.d. øker med 2,6 mill. kroner. Fra KD-SO styrkes PES2020 (PES/POS) med 61,1 mill. kroner og muliggjørende teknologier med 30 mill. kroner, som er fordelt med 20 mill. kroner til IKTPLUS, 9 mill. kroner til NANO2021 og 1 mill. kroner til SAMANSVAR. Det er 0,2 mill. kroner i vekst fra KD-SO til forvaltning av de regionale forskningsfondene.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) øker sin bevilgning til divisjonen med om lag 198 mill. kroner i 2016 i forhold til Årets budsjett 2015. 25 mill. kroner av veksten er resultat av budsjettforhandlingene i Stortinget og disse midlene er foreløpig fordelt med 15 mill. kroner til MAROFF og 10 mill. kroner til Nærings-ph.d. BIA øker med 100 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner er øremerket IdéLab, og FORNY2020 øker med 75 mill. kroner, hvorav 25 mill. kroner er øremerket studententreprenørskap. 10 mill. kroner til muliggjørende teknologier er fordelt med 9 mill. kroner til IKTPLUS og 1 mill. kroner til SAMANSVAR. 2,7 mill. kroner er i 2016 overført til Vitenskapsdivisjonen til IFE fra SUP-NHD. Det samlede effektiviseringskuttet fra næringsministeren og fiskeriministeren er på 9,314 mill. kroner og ligger foreløpig ufordelt på Innovasjonsdivisjonens budsjett.

Samferdselsdepartementet (SD) øker bevilgningen med 2,9 mill. kroner i 2016 i forhold til Årets budsjett 2015. TRANSPORT 2025 får en vekst på ca. 1,7 mill. kroner, mens IKTPLUS øker med ca. 1,2 mill. kroner.

Finansdepartementet (FIN) øker bevilgningen til Finansmarkedsfondet med 0,6 mill. kroner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) reduserer bevilgningen med 12,8 mill. kroner i forhold til årets budsjett 2015. KMD trekker seg ut av FORINNPOL (2 mill. kroner), mens resten av reduksjonen er fordelt med 7,3 mill. kroner fra VRI og 3,5 mill. kroner fra Forskningsløft i nord (NORDSATS).

Divisjonen mottar også bevilgninger fra *Olje- og energidepartementet (OED)*, *Landbruks- og matdepartementet (LMD)* og *Klima- og miljødepartementet (KLD)*. Det er ingen endringer i bevilgningene fra disse departementene i forhold til Årets budsjett 2015.

Diverse inntekter er på 7,9 mill. kroner i 2016. Av dette kommer 6,5 mill. kroner fra Norsk Designråd, 0,8 mill. kroner fra Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond (FHF) og til sammen 0,6 mill. kroner fra Innovasjon Norge og Sogn og Fjordane fylkeskommune.

Tabell 6.5: Innovasjonsdivisjonens inntekter 2016. Fordeling på finansieringskilde, spesifisert på kapittel og post. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kunnskapsdepartementet	66 474	66 474	79 074
KD Kap.287.21	9 000	9 000	9 000
KD Kap.281.50	47 974	47 974	65 574
KD Kap.285.52	9 500	9 500	4 500
Kunnskapsdepartementet – sektorovergripende	439 750	437 750	536 050
KD Kap.285.53	430 850	428 850	526 950
KD Kap.287.60	8 900	8 900	9 100
Nærings- og fiskeridepartementet	1 201 780	1 208 180	1 399 766
NFD Kap.920.50	1 201 780	1 208 180	1 399 766
Olje- og energidepartementet	6 500	6 500	6 500
OED Kap.1830.50	6 500	6 500	6 500
Landbruks- og matdepartementet	6 600	6 600	6 600
LMD Kap.1137.50	6 600	6 600	6 600
Klima- og miljødepartementet	3 000	3 000	3 000
KLD Kap.1410.50	3 000	3 000	3 000
Samferdselsdepartementet	88 800	88 800	91 726
SD Kap. 1301.50	88 800	88 800	91 726
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	97 500	97 500	84 700
KMD Kap.500.50	10 000	10 000	10 000
KMD Kap.552.72	87 500	87 500	74 700
Finansdepartementet	12 800	13 000	13 400
FIN Kap.1600.70	12 800	13 000	13 400
Sum diverse inntekter	10 700	20 402	7 900
Sum total	1 933 904	1 948 206	2 228 716

6.2.2 Mål og prioriteringer

Målet med divisjonens arbeid er å bidra til et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv som i samspill med et innovasjonsorientert FoU-system er rustet for fremtiden. Divisjonen har ansvar for å bidra til mer innovasjon og verdiskaping på områder der Norge allerede har en sterk posisjon, legge til rette for mer forskning og innovasjon i bredden av norsk næringsliv og bidra til utvikling av den nasjonale kunnskapsbasen, som er avgjørende for fremtidig verdiskaping og omstillingsevne. Divisjonen skal mobilisere og kvalifisere bedrifter til forskningsbasert innovasjon og fremme regionalt, nasjonalt og internasjonalt samarbeid om forskning og innovasjon. Divisjonen skal også legge til rette for utvikling av nytt, kunnskapsintensiv næringsliv og bidra til bedre utnyttelse og kommersialisering av forskningsresultater. Divisjon for innovasjon har ansvar for å evaluere, analysere og utvikle virkemidler samt å gjennomføre strategiske prosesser knyttet til viktige næringer og teknologiområder. Det legges stor vekt på dialog med næringslivet og deres samarbeidspartnere, og det jobbes aktivt med å legge til rette for spredning av forskningsresultater. Divisjonen inkluderer Forskningsrådets regionansvarlige og divisjonen er ansvarlig for Forskningsrådets samarbeid med Innovasjon Norge og Siva.

6.2.3 Fordeling av budsjett

I forhold til Årets budsjett 2015 øker Divisjon for innovasjons samlede midler med om lag 295 mill. kroner i 2016.

Tabell 6.6. Innovasjonsdivisjonens budsjett 2016 fordelt på virkemidler og hovedaktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	1 180 950	1 174 550	1 336 076
Brukerstyrte innovasjonsprogr	729 400	723 000	854 138
Handlingsrettede programmer	18 800	18 800	12 000
Store programmer	432 750	432 750	469 938
Frittstående prosjekter	117 225	122 723	123 825
Internasjonal prosjektstøtte	34 500	39 998	34 500
Andre frittstående prosjekter	82 725	82 725	89 325
Infrastruktur og inst. tiltak	201 100	187 500	195 400
Strategisk institusjonsstøtte	13 600	0	7 900
SFF/SFI/FME	184 500	184 500	184 500
Andre infrastruktureltiltak	3 000	3 000	3 000
Nettverkstiltak	377 029	402 229	517 329
Systemtiltak	271 999	297 199	351 199
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	14 700	14 700	14 700
Internasjonale nettverkstiltak	90 330	90 330	151 430
Diverse FoU-rel. aktiviteter	1 400	7 540	5 400
Inform./formdl./ publisering	400	6 165	4 400
Planlegging/utredn./evaluering	1 000	1 375	1 000
Disposisjonsfond	7 300	1 335	7 300
Disposisjonsfond	7 300	1 335	7 300
Felleskostnader	26 000	26 240	29 000
Sekretariater	26 000	26 240	29 000
Forvaltning	22 900	26 090	23 700
Særskilte forvaltningsoppdrag	22 900	26 090	23 700
Sum	1 933 904	1 948 206	2 238 030
Effektiviseringskutt NFD			-9 314
Sum total	1 933 904	1 948 206	2 228 716

Programmer øker med 155 mill. kroner. Brukerstyrte innovasjonsprogrammer øker som følge av veksten til BIA, MAROFF og Transport 2025. Handlingsrettede programmer reduseres som følge av at veksten til SAMANSVAR er mindre enn TRANSIKK-midlene i nullvekst som er videreført i Transport 2025. Store programmer øker som følge av vekst til IKTPLUS og NANO2025.

Frittstående prosjekter øker med 6,6 mill. kroner som følge av vekst til Nærings-ph.d., redusert bevilgning til FORINNPOL og tidligere MER-midler i nullvekst som er flyttet til *Diverse FoU-relaterte aktiviteter*.

Infrastruktur og institusjonelle tiltak er redusert med 5,7 mill. kroner under Strategisk institusjonsstøtte. 3 mill. kroner fra SUP-NFD er overført til *Felleskostnader* og 2,7 mill. kroner er IFE-midler overført til Vitenskapsdivisjonen.

Nettverkstiltak øker med 140,3 mill. kroner som følge av vekst til PES2020 (PES/POS) og FORNY2020, mens bevilgningen til VRI og Forskningsløft i Nord er redusert.

Diverse FoU-relaterte aktiviteter øker med 4 mill. kroner ettersom tidligere MER-midler i nullvekst er overført fra Frittstående prosjekter.

Felleskostnader er økt med 3 mill. kroner etter at det er overført midler fra SUP-NFD under Infrastruktur og institusjonelle tiltak til SkatteFUNN-sekretariatet.

Forvaltning er økt med 0,8 mill. kroner til Finansmarkedsfondet og forvaltning av de regionale forskningsfondene.

Effektivitetskuttet fra hhv. næringsministeren og fiskeriministerens på til sammen 9,314 mill. kroner ligger foreløpig ufordelt på divisjonens budsjett.

6.2.4 Avdelinger

Divisjon for innovasjon er fra 1. januar 2016 organisert med en stab og seks avdelinger.

6.2.4.1 Avdeling for analyse og utvikling

Gjennom datafangst, statistikk, analyser, evaluering, interessentdialog og læringsarenaer legger avdelingen til rette for utviklingen av kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken og for den strategiske og økonomiske planleggingen på innovasjonsområdet. Avdelingen bistår i strategi- og utviklingsprosesser og har koordineringsansvaret for divisjonens arbeid med budsjett og årsrapport. Andre viktige oppgaver er økonomi- og ressursstyring. Avdelingen er ansvarlig for Forskningsrådets strategiske samarbeid med Innovasjon Norge og Siva.

6.2.4.2 Avdeling for forskningsdrevet innovasjon

Avdelingen fremmer forskningsdrevet innovasjon gjennom aktiviteter rettet mot innovasjonssamspill mellom universiteter, høyskoler, institutter, klynger og bedrifter samt nyskappings- og kommersialiseringsaktiviteter ved forskningsinstitusjonene. Avdelingen skal videreutvikle Forskningsrådets arbeid rettet inn mot forskningsinstitusjonenes innovasjonsrolle og koordinere innovasjonsdivisjonens internasjonale virksomhet. Avdelingen har ansvaret for Forskningsbasert nyskaping (FORNY2020), Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Nærings-ph.d., Prosjektetablerings- og posisjoneringsstøtte (PES/POS) relatert til deltakelse i Horisont 2020 og europeisk forskningssamarbeid, og for satsingen Forskning for forsknings- og innovasjonspolitikken (FORINNPOL).

6.2.4.3 Avdeling for innovativt næringsliv

Avdeling for Innovativt næringsliv omfatter de ikke-tematiske programmene Brukerstyrt Innovasjonsarena (BIA), EUROSTARS og SkatteFUNN. Avdelingens målsetting er å bidra til forskningsbasert innovasjon og næringsutvikling, samt legge til rette for utvikling av kompetanse som er tett knyttet til næringslivets fremtidige behov. SkatteFUNN er en av de mest brukte støtteordningene for FoU i norsk næringsliv og gjør det mulig for bedrifter å få skattefradrag gjennom skatteoppgjøret. BIA, som er Forskningsrådets største program, finansierer FoU-prosjekter med utgangspunkt i bedriftenes egne strategier. EUROSTARS er et viktig bidrag til Horisont 2020s orientering mot innovasjon og inngår som integrert del av BIAs arbeid for å få flere bedrifter til å inngå forpliktende internasjonalt FoU-samarbeid.

6.2.4.4 Avdeling for muliggjørende teknologier

IKT, bioteknologi og nanoteknologi omtales ofte som muliggjørende teknologier fordi de skaper nye muligheter når de blir tatt i bruk i næringslivet og samfunnet forøvrig. De er derfor viktige for fremtidens forskningsbaserte verdiskaping og for å kunne adressere de store samfunnsutfordringene. I avanserte produksjonsprosesser tas de muliggjørende teknologiene i bruk i industriell sammenheng og skaper grunnlag for utvikling av et bærekraftig næringsliv i Norge. Et nyutviklet rammeverk for ansvarlig forskning og innovasjon er en integrert del av avdelingens virksomhet. Forskningsrådets kompetanse innenfor muliggjørende teknologier, inklusive kontaktpunktene mot tilsvarende deler av Horisont 2020, er i hovedsak samlet i avdelingens programmer IKTPLUSS, BIOTEK2021 og NANO2021.

6.2.4.5 Avdeling for næringslivsmobilisering

Avdeling for næringslivsmobilisering skal bidra til at flere bedrifter tar i bruk forskning i sitt innovasjonsarbeid. Kommunikasjon med nye brukere, tilrettelegging av møteplasser og utvikling av rådgivningsverktøy skal mobilisere og kvalifisere flere aktører til å ta i bruk våre virkemidler. Avdelingen omfatter Forskningsrådets 13 regionansvarlige med kontorplass ved Innovasjon Norges distriktskontorer samt de regionale programmene Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) og Forskningsløft i nord. Avdelingen har også oppfølgingsansvaret i Forskningsrådet for Regionale forskningsfond (RFF).

6.2.4.1 Avdeling for utfordringsdrevet innovasjon

Viktige samfunnsutfordringer trenger fremtidsrettede, forskningsbaserte innovasjoner og kompetansebygging både i forskningsinstitusjoner og i bedriftene. Innovasjoner skjer i begge miljøer og det er viktig med et godt samarbeid mellom dem og gode insentiver tilpasset sektorene. Tverrfaglige tilnærminger er helt sentralt og eksempelvis er teknologi ofte en viktig komponent både innenfor transportfeltet, i maritim næring og i helse- og omsorgssektoren. Det er økende fokus på grønn næringsutvikling, omstilling i bred forstand og betydningen av å forholde seg til det samfunnsansvaret som knytter seg til en innovasjon. Forskningsrådets innovasjonskompetanse og relevante strategiske dialog innenfor disse temaene og sektorene, inklusive kontaktpunkter mot relevant forskning i EU, er i hovedsak samlet i avdelingens team for transport, maritim sektor, grønn næringsutvikling, helseinnovasjon og samfunnsansvar, og gjennom programmene Transport 2025, MAROFF og SAMANSVAR, samt engasjement mot Finansmarkedsfondet.

Tabell 6.7: Årets budsjett 2016 for Divisjon for innovasjon fordelt på virkemidler, hovedaktiviteter, aktiviteter og finansieringskilder. 1 000 kroner.

	2016										Sum
	Årets budsjett										
	NFD	KD-SO	KD	SD	KMD	FIN	LMD	OED	KLD	DIVERSE	
Programmer	981 700	258 850		83 726	10 000		1 000			800	1 336 076
Brukerstyrte innovasjonsprogrammer	787 600	20 000		45 738						800	854 138
BIA - Brukerstyrt innovasjonsarena	634 600	20 000									654 600
MAROFF - Maritim virksomhet og offshore	152 500									800	153 300
TRANSPORT - Transport 2025	500			45 738							46 238
Handlingsrettede programmer	3 000	8 000					1 000				12 000
SAMANSVAR - Ansv inn/bedr samf ansvar	3 000	8 000					1 000				12 000
Store programmer	191 100	230 850		37 988	10 000						469 938
BIOTEK2021 - Bioteknologi for verdiskaping	60 400	89 000									149 400
IKTPLUSS - IKT og digital innovasjon	73 800	70 700		37 988	10 000						192 488
NANO2021 - Nanoteknologi og nye materialer	56 900	71 150									128 050
Frittstående prosjekter	71 500	2 500	40 825	8 000			500		500		123 825
Internasjonal prosjektstøtte	32 500	500	500				500		500		34 500
EUROSTARS	31 000										31 000
IS-AUR - Auroraprogr. Norge Frankrike			500								500
SAM-EU - Samfinansiering EU-kontoret	1 500	500					500		500		3 000
Andre frittstående prosjekter	39 000	2 000	40 325	8 000							89 325
FORINNPOL - Forskn for FoUol-politikk		2 000	11 000								13 000
Nærings-ph.d.	35 000		29 325								64 325
REISEPOL - Reiselivspolitikk	4 000										4 000
ROBUST - Robuste nett				8 000							8 000
Infrastruktur og inst. tiltak	20 900	174 500									195 400
Strategisk institusjonsstøtte	7 900										7 900
SUP-NFD - Strategiske uni progr. (NFD)	7 900										7 900
SFF/SFI/FME	10 000	174 500									184 500
SFI - Sentre for forskn.drevet innov	10 000	174 500									184 500
Andre infrastrukturtiltak	3 000										3 000
FNS - Fransk-norsk stiftelse	3 000										3 000
Nettverkstiltak	294 280	96 400	37 249		74 700		5 100	6 500	2 500	600	517 329
Systemtiltak	238 450		37 249		73 500		2 000				351 199
FORNY2020	230 750		31 249								261 999
NORDSATS - Forskningsløft i Nord					36 500						36 500
VRI - Virkemiddel for reg. FoUol 2014-16	7 700		6 000		37 000		2 000				52 700
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	7 000	5 300			1 200		600			600	14 700
Regionansvarlige	7 000	5 300			1 200		600			600	14 700
Internasjonale nettverkstiltak	48 830	91 100					2 500	6 500	2 500		151 430
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	21 530										21 530
JTI - Joint Technology Initiatives	5 800										5 800
PES2020 - PES/POS H2020	21 500	91 100					2 500	6 500	2 500		124 100
Diverse FoU-rel. aktiviteter	4 400		1 000								5 400
Inform./formdl./publisering	4 400										4 400
DIV-AKT - Diverse aktiviteter	4 400										4 400
Planlegging/utredn./evaluering			1 000								1 000
TEKSAM - Teknologi og samfunn			1 000								1 000
Disposisjonsfond	7 300										7 300
Disposisjonsfond	7 300										7 300
DISP-NFD - Disp.konto NFD-midler	7 300										7 300
Felleskostnader	29 000										29 000
Sekretariater	29 000										29 000
SkatteFUNN - Adm og kompetanse	20 000										20 000
TEKNRÅD - Teknologirådet	9 000										9 000
Forvaltning		3 800				13 400				6 500	23 700
Særskilte forvaltningsoppdrag		3 800				13 400				6 500	23 700
DIP - Design Pilot										6 500	6 500
FINANSMARK - Finansmarkedsfondet						13 400					13 400
RFFALLE - Sentral RFF-pott til adm.		3 800									3 800
Effektivitetskutt NFD	-9 314										-9 314
Sum	1 399 766	536 050	79 074	91 726	84 700	13 400	6 600	6 500	3 000	7 900	2 228 716

6.3 Divisjon for samfunn og helse

Divisjon for samfunn og helse skal fremme forskning og innovasjon for å møte samfunnsutfordringene innenfor helse, velferd, utdanning og samfunnsorganisering – nasjonalt og globalt. Viktige oppgaver er å identifisere og utrede nasjonale forskningsbehov, bygge opp kunnskap og forskningskapasitet for samfunnsutvikling, og å bidra til bedre innovasjonsevne innenfor disse områdene. I tillegg har divisjonen ansvar for å koordinere det bilaterale, internasjonale samarbeidet og bidra til at Norge bygger opp forskningskapasitet om utviklingsspørsmål og i utviklingsland.

6.3.1 Inntekter og føringer

Divisjon for samfunn og helse har et budsjett for 2016 på 1,125 mrd. kroner. Dette er 109,6 mill. kroner høyere enn årets budsjett 2015, dvs. en nominell økning på 10,8 prosent.

Tabell 6.8. Inntekter 2016 fordelt på finansieringskilde 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kunnskapsdepartementet	139 378	162 048	175 129
Kunnskapsdepartementet – sektorovergripende	80 880	85 880	140 213
Nærings- og fiskeridepartementet	8 900	8 900	8 900
Landbruks- og matdepartementet	2 000	2 000	2 000
Klima- og miljødepartementet	4 500	4 337	4 500
Helse- og omsorgsdepartementet	316 182	316 182	336 551
Utenriksdepartementet	258 425	164 373	243 262
Samferdselsdepartementet	2 000	2 000	2 000
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	25 700	25 700	35 400
Arbeids- og sosialdepartementet	116 552	116 438	115 536
Justis- og beredskapsdepartementet	20 885	20 863	21 319
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	22 029	22 126	22 599
Finansdepartementet	9 000	9 000	9 000
Kulturdepartementet	3 234	3 143	3 609
Forsvarsdepartementet	1 000	1 000	1 000
Diverse	4 738	5 881	4 021
Totalt	1 015 403	949 872	1 125 039

De største endringene i Budsjett 2016 i forhold til Årets budsjett 2015 er som følger:

- Bevilgningen til *Nasjonal satsing på nevrologisk forskning (NEVRONOR)* med 15,2 mill. kroner er flyttet fra Kunnskapsdepartementet (KD) til Kunnskapsdepartementets sektorovergripende midler (KD-SO). Bevilgningen til NEVRONOR inngår i budsjettet til *God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING)* fra 2016. Økningen med ca. 35,8 mill. kroner i tildelingen fra KD skyldes bevilgningene til henholdsvis "*International Partnerships for Excellent Education and Research*" (INTPART) på 33,75 mill. kroner (hvorav 20 mill. kroner kom i revidert budsjett 2015), *Lærertetthet og læringseffekt* 15,75 mill. kroner og *Offentlig sektor-ph.d.* med 5,2 mill. kroner. Bevilgningen til *Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT)* er redusert med ca. 3 mill. kroner.
- Bevilgningen til KD-SO øker i tillegg til overføringen av midler fra KD med 45,1 mill. kroner. Følgende aktiviteter får økning fra KD-SO: *Samfunnssikkerhet og risiko (SAMRISK-2)* med 11,6 mill. kroner (10 mill. kroner til Senter for forskning på høyre ekstremisme), *Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL)* med 8 mill. kroner, *Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse (BALANSE)* med 4,453 mill. kroner, *Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE)* og *Gode og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING)* begge med 3,4 mill. kroner og *Humane biobanker og registerdata (BIOBANK)* med 1,65 mill. kroner. I tillegg får den nye aktiviteten *HELSE-EU* 12,2 mill. kroner.
- Bevilgningen fra HOD øker med 20,5 mill. kroner. Følgende tre nye aktiviteter får midler i 2016: *Følgeevaluering av fritt behandlingsvalg* med 10 mill. kroner, *Følgeevaluering av pakkeforløp for kreft* med 3 mill. kroner og *HELSE-EU* med 1 mill. kroner, se KD-SO (totalt 13,2 mill. kroner). Ellers er det mange budsjettekniske endringer i og med opprettelsen av de to nye helseprogrammene *Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE)* og *God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING)*. I tillegg er 21 mill. kroner omdisponert midler fra *Kreftprogrammet* til *Klinisk behandlingforskning i RHFene*.
- Nedgangen i bevilgningene fra Utenriksdepartementet (UD) skyldes dels faseforskyvning av midler til "*INDEMB Research Programme*" (INDEMBPROG) med 12 mill. kroner

(disse midlene er lovet i 2017), omfanget av forvaltningsavtalen med Ambassaden i India (*INDEMB*) reduseres med 3,4 mill. kroner, tildelingen til *India-programmet (INDNOR)* og *Kina-programmet (CHINOR)* reduseres begge med 5 mill. kroner. Bevilgningene til programmet *Global helse og vaksinasjonsforskning (GLOBVAC)* økes med 8 mill. kroner. Programmet har i brev fra NORAD fått et kutt på 364 mill. kroner totalt gjennom programperioden (2011-2020) i påvente av midtveiseevalueringen. Hvis ikke programmets budsjett øker er det ikke midler til utlysning i resten av programperioden. *Russland og nordområdene (NORRUSS)* har fått en økning på 2,4 mill. kroner. Foreløpig er det lagt inn 30 mill. kroner til oppstart av neste fase av programmet *Norge – Global partner (NORGLOBAL)*. Disse midlene er usikre.

- Bevilgningen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) øker med 7,2 mill. kroner til det nye programmet *Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS)*. Økningen er øremerket med 4 mill. kroner til prosjekt om Kommunereformen og 3 mill. kroner til Stortingsvalgundersøkelsen. I tillegg øker tildelingen til *Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM)* med 2,5 mill. kroner øremerket forskning på vanskeligstilte i boligmarkedet.

6.3.2 Mål og prioriteringer

Divisjonen er en samspillarena på tvers av disipliner, fag og sektorer. Divisjonen samarbeider med 14 departementer om forskning som skal bygge opp langsiktig kompetanse i sektorene og danne grunnlag for politikktutforming, forvaltning, utvikling av offentlige tjenester og Norges internasjonale utviklingssamarbeid. Nasjonale forskningsbehov blir hovedsakelig tatt hånd om gjennom handlingsrettede programmer.

Divisjonen har i Forskningsrådet ansvaret for oppfølging av følgende mål i Meld. St. 7 (2014-2015) "Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024" *Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester.*

Tabell 6.9: Budsjett 2016 fordelt på Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. 1 000 kroner.

	2015	2016
	Rev.bud	Årets budsjett
Bedre offentlige tjenester	713 932	757 914
Fornyelse i offentlig sektor	67 504	86 300
Helse, omsorgs- og velferdstjenester	532 274	546 847
Utdanning og læring	114 154	124 767
Verdensledende fagmiljøer	52 687	84 253
Fagmiljøer og talenter	12 000	16 453
Internasjonalisering	40 687	67 800

6.3.3 Fordeling av budsjett

Divisjonen har ansvaret for 43 forskningsprogrammer og andre aktiviteter. Størst blant disse er det nye Store programmet *Gode og effektive helse-, omsorg- og velferdstjenester (HELSEVEL)* fulgt av *Global helse- og vaksinasjonsforskning (GLOBVAC)*, *Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM)*, *Bedre helse og livskvalitet (BEDREHELSE)*, *Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT)* og *God og treffsikker diagnostikk, behandling og rehabilitering (BEHANDLING)*. Disse programmene har et årsbudsjett i 2016 på mellom 143 mill. kroner og 88 mill. kroner. I alt har 14 programmer/aktiviteter årsbudsjett på 20 mill. kroner eller mer.

Tabell 6.10: Budsjett 2016 fordelt på virkemidler og hovedaktiviteter. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	882 690	796 664	933 766
Handlingsrettede programmer	752 088	666 038	785 706
Store programmer	130 602	130 626	148 060
Frittstående prosjekter	40 405	40 420	34 878
Andre grunnforskningsprosjekt	16 680	16 695	1 500
Andre frittstående prosjekter	23 725	23 725	33 378
Infrastruktur og inst. tiltak	3 600	3 905	2 772
Strategisk institusjonsstøtte	3 600	3 905	2 772
Nettverkstiltak	45 826	65 508	92 059
Internasjonale nettverkstiltak	45 826	65 508	92 059
Diverse FoU-rel. aktiviteter	18 862	18 979	37 388
Inform./formdl./ publisering	700	700	400
Planlegging/utredn./evaluering	18 162	18 279	36 988
Disposisjonsfond	225	100	100
Disposisjonsfond	225	100	100
Felleskostnader	8 200	8 200	11 719
Sekretariater	8 200	8 200	11 719
Forvaltning	15 595	16 095	12 357
Særskilte forvaltningsoppdrag	15 595	16 095	12 357
Totalt	1 015 403	949 872	1 125 039

6.3.4 Avdelinger

Tabell 6.11: Budsjett 2016 fordelt på avdelinger

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Stab/Divisjonsdirektør - SAH	5 465	5 465	5 490
Helse	514 545	453 973	569 729
Velferd og utdanning	317 645	325 252	343 979
Utvikling og samarbeid	166 753	153 686	178 241
Innovasjon i offentlig sektor			17 050
Kunnskapscenter for utdanning	10 995	11 495	10 550
Total sum	1 015 403	949 872	1 125 039

6.3.4.1 Avdeling for helse

Avdeling for helse er divisjonens største avdeling og har et strategisk ansvar for å utvikle kunnskapsgrunnlaget for politikkkutforming og langsiktig kompetanseoppbygging i helsesektoren. Tyngdepunktet ligger innenfor handlingsrettet forskning, men også grunnleggende forskning, translasjonsforskning og forskningsbasert innovasjon er en del av prosjektporteføljen. Forskningsprogrammene i avdelingen omfatter somatisk og psykisk helse, samt helse- og omsorgstjenester i bred betydning. Ansvaret for global helse- og vaksinasjonsforskning ligger også her. Forskningen er flerfaglig med hovedvekt på medisin, odontologi, helsefag, psykologi og samfunnsvitenskap. Forskningen er nært knyttet til biomedisinsk forskning og til

velferdsforskning, som har hovedtyngde i andre avdelinger. Avdelingen samarbeider særlig med medisinske og helsefaglige fakulteter og institutter, de regionale helseforetakene og helsemyndighetene.

6.3.4.2 Avdeling for velferd og utdanning

Målet for avdelingen er å medvirke til bedre kunnskapsgrunnlag for politikktutforming, med faglig basis i samfunnsvitenskapene. Avdelingen har ansvar for å følge opp "Velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse" og støtter forskning som kan medvirke til utvidet kunnskap om struktur, dynamikk og endring i samfunnet. Avdelingen skal forvalte og utvikle viktige forskningsfelt som velferd, arbeidsliv og utdanning, forskning om innvandring og migrasjon, demokrati, by- og regionutvikling samt samfunnssikkerhet. Det viktigste virkemiddelet er handlingsrettede programmer rettet mot offentlig sektor og som i all hovedsak er finansiert av sektordepartementene.

6.3.4.3 Avdeling for utvikling og samarbeid

Avdelingen har ansvar for forskningen om og for utvikling, samt forskning for å styrke kunnskapsgrunnlaget i Norge om andre land og regioner. Avdelingen koordinerer også Forskningsrådets innsats for å bygge opp forskningskapasitet i utviklingsland. Avdelingen har videre ansvaret for å fremme spørsmål knyttet til Norges internasjonale relasjoner og globalisering i Forskningsrådet. Avdelingen koordinerer og fremmer Forskningsrådets bilaterale samarbeid med særlig vekt på de prioriterte landene utenfor Europa. Avdelingen har også ansvaret for forskningsdelen av EØS-samarbeidet.

6.3.4.4 Avdeling for innovasjon i offentlig sektor

Avdelingen er ny fra 2016 og har som oppgave å fremme forskning om og i offentlig sektor internasjonalt, nasjonalt og innad i Forskningsrådet og en nøkkelrolle i oppfølgingen av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, spesielt delmålet "*Fornyelse i offentlig sektor*" og oppfølgingen av "Forskningsrådets policy for innovasjon i offentlig sektor". Avdelingen skal jobbe strategisk for å implementere policyen samt å utvikle nye tiltak som bygger oppunder denne. Bl.a. skal avdelingen utvikle satsingen *Forskning og innovasjon i Kommunesektoren* slik at denne får finansiering fra flere departementer.

6.3.4.5 Kunnskapssenteret for utdanning

Kunnskapssenteret for utdanning er opprettet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Senteret skal oppsummere og presentere resultater fra norsk og internasjonal utdanningsforskning og formidle disse kunnskapsoversiktene i en lett tilgjengelig kunnskapsbase. En viktig del av oppgaven er å identifisere kunnskapshull og gi innspill både til myndigheter, forskningsmiljø og til Forskningsrådet.

Tabell 6.12: Årets budsjett 2016 for Divisjon for samfunn og helse fordelt på virkemidler, hovedaktiviteter, aktiviteter og finansieringskilder. 1 000 kroner

Programmer	Start	Slutt	KD	KD-SD	NFD	LMD	KLD	HOD	UD	SD	KMD	ASD	JD	BLD	FIN	KUD	FD	Div.	Totalt
Handlingsrettede programmer			90 239	100 410	1 500		4 000	296 444	238 683	2 000	35 400	107 563	21 319	22 599	9 000	3 609	1 000	0	933 766
BEDRHELSE - Bedre helse og livskvalitet	2 016		81 022	83 410	1 500		4 000	187 401	238 683	2 000	35 400	97 133	21 319	20 229	9 000	3 609	1 000	0	785 706
BEHANDLING - God og trafikkert diagnostikk, behandling	2 016							19 055								2 682			92 542
BIOBANK - Humane biobanker og helsedata	2 012	2 016	0	21 650				66 575											86 557
DEMOS - Demokratisk og effektiv styring, planlegging og	2 015	2 024					0				27 900								21 650
FINNUT - Forskning og innovasjon i utdanningssektorer	2 014		81 022	5 600															27 900
GLOBVAC - Global helse- og vaksinforskning	2 012							9 800	120 000										86 622
Klinisk behandling/forskning i RHFene	2 014	2 016						21 044											129 800
INDEMBROG - INDEMB Research Programme	2 012	2 017							13 000										21 044
INDNOR - India-programmet	2 010	2 019							15 000										13 000
KINA - Kina-programmet	2 009	2 017							15 000										15 000
KVINNEHELS - Kvinners helse	2 006							10 497											10 497
LATIN-AM - Latin-Amerika-programmet	2 008	2 017							20 000										20 000
NORGLOBAL - Norge - Global partner	2 009	2 024	0	1 130					31 200										32 330
NORRUSS - Nordområdene og Russland	2 008	2 018							16 750										16 750
SAMRISK-2 - Samfunnsikkerhet og risiko	2 013	2 017	0	15 600						2 000			13 875				1 000		32 475
SANCOOP - South Africa - Norway research co-operation	2 013	2 017							7 733										7 733
SKATT - Skatteøkonomi	2 000	2 016													9 000				9 000
SYKEFRAVÆR - Forskn om årsaker til sykefravær	2 007	2 016	0	10 000							29 192								39 192
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon	2 009		0	4 000	1 500			0		7 500	67 941	7 444	20 229						108 614
Store programmer			9 217	17 000	0			109 043				10 430		2 370					148 060
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferd	2 014		9 217	17 000				109 043				10 430		2 370					148 060
Frittstående prosjekter			18 425	16 453				0	0										34 878
Andre grunnforskningsprosjekt			1 500					0											1 500
UNIKARD - Nasjonal satsing hjerte- karforskning			1 500					0											1 500
Andre frittstående prosjekter			16 925	16 453															33 378
BALANSE - Kjønnsbalanse i toppstillinger og forsknings	2 013	2 019																	16 453
OFFPHD - Offentlig sektor-ph.d.	2 014	2 023	16 925																16 925
Infrastruktur og inst. tiltak									2 772										2 772
Strategisk institusjonstøtte									2 772										2 772
HEALTHPRIO - Priority Setting in Global Hea	2 011	2 016							2 772										2 772
Internasjonale nettverkstiltak			34 550	23 350	7 400	2 000	500	20 238										4 021	92 059
AAL - Active and Assisted Living Research and Developm	2 014	2 020			1 000													2 000	3 000
EØS-FIN - EØS finansieringsordning																		2 021	2 021
HELSE-EU - Helse EU posisjoneringsmidler	2 016	2 025		12 200				1 000											13 200
INT-BILAT - BILAT-ordningen	2 009	2 019	800	11 150	6 400	2 000	500												20 850
INTPART - International Partnerships for Excellent Educ	2 015	2 019	33 750																33 750
JPIAMR - JPI Antimikrobiell resistens	2 014	2 018						6 588											6 588
JPNP - EU Joint Programme - Neurodege	2 012	2 021						9 150											9 150
TRANSCAN - ERA-NET Translational Cancer R	2 012	2 019						3 500											3 500
Diverse FoU-rel. aktiviteter			16 415					13 000				7 973							37 388
Inform./formidl./publisering			400									0							400
KOMMUNIK - Kommunikasjon			400																400
Planlegging/utredn./evaluering			16 015					13 000				7 973							36 988
EVA-PEN - Evaluering av pensjonsreformen	2 010	2 018										7 973							7 973
EVAFORLØP - Evaluering av pakkeforløp for kreft	2 016	2 020							3 000										3 000
EVAFRIVALG - Evaluering av fritt behandlingsvalg	2 016	2 020						10 000											10 000
LIVEST - Ligestilling og kjønn i forsk	2 000			140															140
LÆREFFEKT - Lærertetthet og læringseffekt	2 015	2 021	15 750																15 750
UTRED - Utredning				125															125
Disposisjonsfond			100																100
DISPFON - Disposisjonsfond	2 000		100																100
Felleskostnader			4 850					6 869											11 719
Sekretariater			4 850					6 869											11 719
HO21 - HelseOmsorg21	2 013	2 017						6 869											6 869
KILDEN - Oppstart, lønn, randsone etc	2 000		4 850																4 850
Forvaltning			10 550						1 807										12 357
Særskilte forvaltningsoppdrag			10 550						1 807										12 357
INDEMB - Indo-Norwegian research and de								1 807											1 807
K-SENTER - Kunnskapssenter for utdanning			10 550																10 550
Total sum			175 129	140 213	8 900	2 000	4 500	336 551	243 262	2 000	35 400	115 536	21 319	22 599	9 000	3 609	1 000	4 021	1 125 039

6.4 Divisjon for vitenskap

Divisjon for vitenskap har et strategisk ansvar for universitets-, høgskole- og instituttsektoren. Divisjonen forvalter sentrale virkemidler som stimulerer til langsiktig, grunnleggende forskning av høy kvalitet og har ansvaret for den nasjonale satsingen på forskningsinfrastruktur.

6.4.1 Inntekter og føringer

Samlet FoU-budsjett for 2016 for Divisjon for vitenskap er på 3 636 mill. kroner, en økning på 197,6 mill. kroner (5,5 %) i forhold til årets budsjett 2015. 31,1 mill. kroner av økningen er knyttet til innlemmelse av Uni Research i basisbevilgningsordningen.

Kunnskapsdepartementets (KD) bevilgning til Divisjon for vitenskap i 2016 er på 2 504 mill. kroner. Det er en nominell økning på 144,2 mill. kroner (6,1 %) i forhold til årets budsjett for 2015. De største endringene er fra årets budsjett 2015 til 2016 er:

- 80 mill. kroner i vekst til Fri prosjektstøtte, hvorav 50 mill. kroner over Statsbudsjettet øremerket Fellesløft III og etableringen av det nye virkemiddelet FRIPRO Toppforsk (post

52). De øvrige 30 mill. kronene skal finansiere unge forskertalenter, mobilitetsstipend og en ny støtteordning for søkere til ERC som oppnår god evaluering. Økningen er dels kommet over post 53, 5 mill. kroner fra stimuleringsmidlene for god norsk deltakelse i EUs rammeprogram, og dels over post 52 som et resultat av fordeling av frihetsgraden over posten (25 mill. kroner).

- Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur økes med 35,0 mill. kroner (post 54)
- Simulasenterets bevilgning økes med 11,3 mill. kroner (post 52)
- Stimuleringsordning for utgående mobilitet under Marie Skłodowska Curie Actions (MSCA) (post 52) økes med 5,4 mill. kroner
- 7,8 mill. kroner til 20 rekrutteringsstillinger for å styrke instituttene rolle i doktorgrads-utdanningen (post 53)
- 10 mill. kroner til instituttfusjon og –samarbeid (281.50)
- Basisbevilgningene til de samfunnsvitenskapelige instituttene økes med 15,7 mill. kroner, hvorav 12,1 mill. kroner som følge av at Uni Research innlemmes i basisfinansieringsordningen f.o.m. 2016 og en generell økning på 3,6 mill. kroner.
- Vitensentrene økes med 4,4 mill. kroner (226.71)

Øvrige departementer og diverse inntekter

Det er budsjettet med 579,5 mill. kroner fra **Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)** til basisbevilgning til primærnæringsinstituttene, de teknisk-industrielle instituttene, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Simulasenteret, Avfallsdeponiet i Himdalen, drift av Halden-prosjektet, til undersøkelser av brukt brensel på Kjeller, støtte til NTVA og til eVitenskapelig forskning. Økningen til 2016 er på 28,1 mill. kroner, hvorav 5,3 mill. kroner skyldes at Uni Research innlemmes i basisfinansieringsordningen f.o.m. 2016 og 10 mill. kroner skal dekke en engangsbevilgning til undersøkelser av brukt brensel på Kjeller. Øvrig vekst innebærer en priskompensasjon til instituttene.

Det er budsjettet med 185,1 mill. kroner fra **Landbruks- og matdepartementet (LMD)** til basisbevilgningene til primærnæringsinstituttene, en strategisk instituttsatsing på matområdet og husleiekompensasjon ved NIBIO (tidligere BIOFORSK). Bevilgningen er en videreføring av budsjettet fra 2015 og innebærer en realnedgang.

Det er budsjettet med 182,8 mill. kroner fra **Klima- og miljødepartementets (KLD)** til basisbevilgningene til miljøinstituttene og en satsing på jordobservasjon i Romforskningsprogrammet. Økningen til 2016 er på 17,2 mill. kroner, hvorav 13,7 mill. kroner skyldes at Uni Research innlemmes i basisfinansieringsordningen f.o.m. 2016. Øvrig vekst innebærer en priskompensasjon til instituttene.

Etterfølgende tabell viser divisjonens inntekter i 2016 sammenlignet med årets budsjett og revidert budsjett 2015.

Tabell 6.13. Inntekter. Fordeling på finansieringskilde, spesifisert på kapittel og post eller program/satsing. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Kunnskapsdepartementet	1 714 005	1 715 505	1 814 419
KD Kap.287.21	25 000	25 000	0
KD Kap.281.50	45 758	45 758	55 200
KD Kap.285.52	1 431 233	1 432 733	1 527 121
KD Kap.287.57	163 094	163 094	178 759
KD Kap.226.71	48 920	48 920	53 339
Kunnskapsdepartementet – sektorovergripende	645 764	645 764	689 517
KD Kap.285.53	190 400	190 400	203 200
KD Kap.285.54	455 364	455 364	486 317
Nærings- og fiskeridepartementet	551 420	554 020	579 507
NFD Kap.920.50	551 420	554 020	569 507
NFD Kap.900.21			10 000
Olje- og energidepartementet	5 500	5 500	4 000
OED Kap.1830.50	5 500	5 500	4 000
Landbruks- og matdepartementet	185 019	185 319	185 107
LMD Kap.1137.50	1 886	1 886	1 914
LMD Kap. 1137.51	183 133	183 433	183 193
Klima- og miljødepartementet	165 647	165 647	182 844
KLD Kap1410.51	1 500	1 500	1 500
KLD Kap.1410.50	164 147	164 147	181 344
Helse- og omsorgsdepartementet	20 000	20 000	20 000
HOD Kap. 780.50	20 000	20 000	20 000
Utenriksdepartementet	21 115	21 615	22 115
UD Kap.165.70	15 400	15 900	16 400
UD Kap.100.71	5 715	5 715	5 715
Samferdselsdepartementet	15 800	15 800	15 900
SD Kap. 1301.50	15 800	15 800	15 900
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	14 765	14 765	11 936
KMD Kap.500.50	14 765	14 765	11 936
Justis- og beredskapsdepartementet	1 000	1 000	1 022
JD Kap.400.50	1 000	1 000	1 022
Kulturdepartementet	21 154	21 154	21 394
KUD - Kap.320.52	12 654	12 654	12 894
KUD - Kap. 335.73	8 500	8 500	8 500
Forsvarsdepartementet		4 000	4 000
FD Kap.1719.01		4 000	4 000
Diverse	76 952	77 283	83 995
Sum total	3 438 141	3 447 372	3 635 756

Budsjettet fra **Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)** er redusert med 2,8 mill. kroner som følge av at satsingen på Regionaløkonomiske modeller og årsaker til bostedsvalg avsluttes. Budsjettet fra **Olje- og energidepartementets (OED)** er redusert med 1,5 mill. kroner til da Divisjon for energi, ressurser og miljø overtar ansvaret for nordisk institutt for sjørett f.o.m. 2016.

Over øvrige departementers budsjett forventes det en videreføring på om lag samme reelle nivå i 2016 som i 2015. At Diverse inntekter økes skyldes først og fremst at det er budsjettert med en økning i finansieringen fra EU til FRIPRO mobilitetsstipend.

6.4.2 Mål og prioriteringer

Divisjon for vitenskap skal bidra til å utvikle et velfungerende forskningssystem og medvirke til god arbeidsdeling og samarbeid på det forskningsutførende nivået. Spesielt har divisjonen et strategisk ansvar for universitets-, høyskole- og instituttsektoren.

Divisjonen skal fremme kvalitet i den grunnleggende forskningen innenfor alle fag og disipliner. Åpen konkurransearena for fremragende forskning skal medvirke til å sikre den nasjonale kunnskapsberedskapen i møtet med utfordringene i fremtiden for næringsliv og samfunn. Kvalitet i norsk forskning blir også fremmet gjennom fagevalueringer og oppfølging av disse. I tillegg skal divisjonen tilrettelegge for flerfaglig og tverrfaglig forskning og stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid.

Divisjonen skal bidra til å legge grunnlag for forskning av høy kvalitet i UoH-sektoren gjennom utvikling og drift av institusjonelle virkemidler som SFF og forskningspolitisk rådgivning overfor departementer og sektoren. Videre skal divisjonen bidra til utvikling av instituttsektoren som leverandør av forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet og relevans for næringsliv, forvaltning og samfunn. Dette inkluderer forskningspolitisk rådgivning om og til sektoren, blant annet når det gjelder økonomiske rammevilkår nasjonalt og i EU. Divisjonen har også strategisk og administrativt ansvar for den statlige basisfinansieringen av forskingsinstituttene og de regionale vitensentrene.

Divisjonen skal videreutvikle og koordinere Forskningsrådets rolle innenfor nasjonalt og internasjonalt samarbeid om forskningsinfrastruktur og oppdatere og utvikle Norsk veikart for forskningsinfrastruktur. I tillegg skal divisjonen utarbeide kunnskapsgrunnlag innenfor sine ansvarsområder og virkemiddelportefølje.

6.4.3 Fordeling av budsjett

Divisjonsstyret for vitenskap fastsetter de økonomiske rammene for fagkomitéer, programmer og andre satsinger i tråd med føringene fra departementene og ved en vurdering av samlet budsjettprofil i henhold til strategiplaner og Forskningsrådets foreslåtte fordeling i budsjettforslaget for 2016.

Tabell 6.14: Utgifter. Årets budsjett 2015, revidert budsjett 2015 og årets budsjett 2016 fordelt etter hovedaktiviteter. 1000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
Programmer	202 064	201 354	201 901
Grunnforskningsprogrammer	186 310	185 623	186 033
Handlingsrettede programmer	15 754	15 731	15 868
Frittstående prosjekter	824 627	827 168	916 229
Fri prosjektstøtte	800 452	801 767	887 570
Internasjonal prosjektstøtte	11 299	12 525	15 675
Andre frittstående prosjekter	12 876	12 876	12 984
Infrastruktur og inst. tiltak	2 215 671	2 223 071	2 317 986
Basisbevilgninger	1 216 993	1 220 393	1 273 164
Strategisk institusjonsstøtte	172 903	176 903	195 015
SFF/SFI/FME	280 396	280 396	280 396
Vitensk, utstyr, datab., saml	455 364	455 364	491 317
Andre infrastrukturtiltak	90 015	90 015	78 094
Nettverkstiltak	84 740	84 740	86 290
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	36 650	36 650	37 250
Internasjonale nettverkstiltak	48 090	48 090	49 040
Diverse FoU-rel. aktiviteter	60 844	60 844	63 155
Inform./formdl./ publisering	55 030	55 030	59 449
Planlegging/utredn./evaluering	5 814	5 814	3 706
Disposisjonsfond	195	195	195
Disposisjonsfond	195	195	195
Forvaltning	50 000	50 000	50 000
Særskilte forvaltningsoppdrag	50 000	50 000	50 000
Total sum	3 438 141	3 447 372	3 635 756

Tabellen over viser fordeling av budsjett på virkemidler og hovedaktiviteter. Som det fremgår av tabellen er budsjettøkningen fra 2015 til 2016 særlig gått til fri prosjektstøtte (87,1 mill. kroner, inkludert økt EU-støtte), internasjonal prosjektstøtte (5,4 mill. kroner til stimuleringsordninger for mobilitet under Marie Sklodowska Curie Actions), basisbevilgninger (56,2 mill. kroner, hvorav 31,1 mill. kroner som følge av at Uni Research innlemmes i basisfinansieringsordningen fom 2016 og 7,8 mill. kroner til rekrutteringsstillinger i instituttsektoren), strategisk institusjonsstøtte (11,3 mill. kroner til SIMULA-senteret og 10 mill. kroner til instituttfusjon og –samarbeid) og nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (35,0 mill. kroner). Reduksjonen under andre infrastrukturtiltak skyldes en midlertidig bevilgning fra KD i 2014/2015 til institusjoner som ba Forskningsrådet om å vurdere om de tilfredsstilte kravene til statlig basisfinansiering mv (-25 mill. kroner) og bevilgning til en undersøkelse i 2016 over NFDs budsjett (+10 mill. kroner).

Divisjonen er organisert i fem avdelinger i 2016: Avdeling for instituttpolitikk, avdeling for strategi og analyse, avdeling for medisin, naturvitenskap og teknologi, avdeling for humaniora og samfunnsvitenskap og avdeling for forskningsinfrastruktur.

Tabell 6.15: Budsjett 2016 fordelt på Divisjon for vitenskaps avdelinger. 1 000 kroner.

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
F0 Stab/Divisjonsdirektør - VIT	30 195	31 510	65 295
F1 Humaniora og samfunnsvitenskap	369 435	374 661	384 244
F2 Medisin, naturvitenskap og teknologi	768 918	768 918	829 176
F4 Instituttpolitikk	1 308 108	1 311 508	1 362 558
F5 Forskningsinfrastruktur	833 785	833 075	867 983
F6 Strategi og analyse	127 700	127 700	126 500
Total sum	3 438 141	3 447 372	3 635 756

6.4.3.1 Avdeling for instituttpolitikk

Avdelingen forvalter Forskningsrådets strategiske ansvar for utvikling av instituttsektoren, som leverandør av forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet og relevans til nytte for næringsliv, forvaltning og samfunn. Det omfatter forskningspolitisk rådgiving om og til sektoren, blant annet når det gjelder økonomiske rammevilkår nasjonalt og i EU. Det strategiske og administrative ansvaret for den statlige basisfinansieringen av forskningsinstituttene og stimuleringsordningen for instituttenes deltakelse i EU-forskning (STIM-EU) er forankret her.

Avdelingen bidrar til kunnskapsgrunnlaget om instituttsektoren for hele Forskningsrådet. Dette omfatter bl.a. nøkkeltall, årsrapportering, porteføljeanalyse, statistikk og utredning. Avdelingen har i tillegg ansvar for instituttevalueringer og vurdering av forskningspolitiske spørsmål knyttet til instituttsektoren.

6.4.3.2 Avdeling for strategi og analyse

Arbeider med forskningspolitiske og strategiske spørsmål, bidrar med statistikk og analyser, og organiserer utredningsoppdrag til utvikling av kunnskapsgrunnlaget for Vitenskapsdivisjonens ansvarsområder. Utarbeider faktagrunnlag og gir innspill til Forskningsrådets arbeid med budsjettforslag til departementene.

Avdelingen har finansierings-, møteplass- og rådgivningsoppgaver knyttet til Forskningsrådets politikk for utvikling av universitets- og høgskolesektoren, blant annet når det gjelder rekruttering, forskerutdanning og forskerkarrierer. Det strategiske ansvaret for Forskningsrådets politikk for utvikling av kvalitet i forskningen ved høgskolene er forankret her.

Avdelingens ansvarsområde omfatter også budsjettfordeling, halvårs- og årsrapportering og økonomistyring for divisjonen.

6.4.3.3 Avdeling for forskningsinfrastruktur

Forskningsrådet skal finansiere nasjonal infrastruktur for forskning. I dette ligger avansert vitenskapelig utstyr, storskala forskningsfasiliteter, elektronisk infrastruktur og vitenskapelige databaser og samlinger. [Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur](#) er det viktigste økonomiske virkemiddelet.

Avdelingen oppdaterer og utvikler [Norsk veikart for forskningsinfrastruktur](#): I tillegg videreutvikler og koordinerer avdelingen Forskningsrådets rolle innenfor nasjonalt og internasjonalt samarbeid om forskningsinfrastruktur. Viktige virkemidler her er særskilte grunnforskningsprogrammer som gjør det mulig å sikre god utnyttelse av norske medlemskap innenfor storskala internasjonal infrastruktur.

Avdelingen har ansvaret for Senter for fremragende forskning (SFF). SFF har som mål å heve kvaliteten på norsk forskning og skal stimulere til langsiktig, grunnleggende forskning på høyt internasjonalt nivå.

6.4.3.4 Avdeling for humaniora og samfunnsvitenskap og avdeling for medisin, naturvitenskap og teknologi

Avdelingene skal fremme kvalitet på hver sine fagområder. Åpen konkurransearena for fremragende forskning (Fri prosjektstøtte/FRIPRO) skal medvirke til å sikre den nasjonale kunnskapsberedskapen i møtet med utfordringene i fremtiden for næringsliv og samfunn.

Gjennom den åpne konkurransearenaen gis finansiering til de beste forskningsprosjektene og -miljøene innenfor hele spekteret i fagområdene. Kvalitet i norsk forskning blir også fremmet gjennom fagevalueringer og oppfølging av disse. Formålet med fagevalueringene er å ta en kritisk gjennomgang av vitenskapelig kvalitet, forskningsstrategi og forskningsledelse i norske fagmiljø, for å kunne gi råd til institusjonene, departementene og Forskningsrådet.

Avdelingene har videre ansvar for å legge til rette for flerfaglig og tverrfaglig forskning og stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid.

Tabell 6.16: Totalt budsjett 2016 for Vitenskap fordelt på virkemidler, hovedaktiviteter og aktiviteter. 1000 kroner

	KD	KD-SO	NFD	OED	LMD	KLD	HOD	UD	SD	KMD	JD	KUD	FD	DIVERSE	Total sum
Programmer	137 980	0	7 400	0		1 500	20 000	5 715		5 400	1 022	21 394		1 490	201 901
Grunnforskningsprogrammer	137 980	0	7 400	0		1 500	20 000	5 715		5 400	1 022	5 526		1 490	186 033
CERN - Kjerne- og partikkelforskning	23 500														23 500
EUROPA - Europa i endring	7 000							5 715			1 022				13 737
EVITA - eVitenskap	18 000		7 400												25 400
P-SAMISK - Program for samisk forskning	11 700									3 850					15 550
ROMFORSK - Program for romforskning	27 660					1 500								200	29 360
SAMKUL - Samfunnsutviklingens kulturell	40 000									1 550		5 526			47 076
STAMCELLER - Stamcelleforskning							20 000								20 000
SYNKNØYT - Progr.f.synkrotron- og nøytron	10 120													1 290	11 410
Handlingsrettede programmer												15 868			15 868
KULMEDIA - Kultur- og mediesektoren												15 868			15 868
Frittstående prosjekter	897 229	5 000		1 000										13 000	916 229
Fri prosjektstøtte	868 570	5 000		1 000										13 000	887 570
FRICON - Fri prosj.st mobilitetsstipend	14 900													13 000	27 900
FRIHUMSAM - Fri prosj.st. hum og sam	212 788														212 788
FRIMEDBIO - Fri prosj.st. med.,helse,biol	354 708														354 708
FRINATEK - Fri prosj.st. mat.,naturv,tek	216 074			1 000											217 074
FRIPRO - Fri prosjektstøtte	65 100														65 100
POS-ERC - Støtte til ERC søkere som oppnår god	5 000	5 000													10 000
Internasjonal prosjektstøtte	15 675														15 675
IS-DAAD - Forskerutveksl. Norge-Tyskland	800														800
IS-TOPP - Toppfinans. av M.Curie-stipend	14 875														14 875
Andre frittstående prosjekter	12 984														12 984
FLINSTUD - Forskerlinjen/Studentshipend	12 984														12 984
Infrastruktur og inst. tiltak	632 970	634 117	572 107		185 107	181 344		16 400	15 900	6 536			4 000	69 505	2 317 986
Basisbevilgninger	178 759	147 800	491 907		175 013	181 344		16 400	5 900	6 536				69 505	1 273 164
NOFIMA-SLF - Nofimas strategiske programmer														69 505	69 505
RBGRUNMILJ - Res.bas.grunnbev.miljøinst						181 344			5 900	6 536					193 780
RBGRUNPRIM - Res.bas.grunnbev.prim.nær.inst			109 750		170 013										279 763
RBGRUNSAMF - Res.bas.grunnbev.samf.v.inst	178 759							16 400							195 159
RBGRUNTEKN - Res.bas.grunnbev.tekn-ind.inst			355 537												355 537
SIPHINIFES - SIP v/Hi og NIFES fin av FKD			26 620												26 620
STIM-EU - Strat.Institutsats.EU-prosj		140 000													140 000
STIPINST - Stipendiatstillinger i instituttsektoren		7 800													7 800
STRAT-MAT - Strategisk satsing på mat					5 000										5 000
Strategisk institusjonsstøtte	168 815		12 200						10 000				4 000		195 015
GENINST - Gen. andre institusjoner	100		1 200												1 300
INSTFUS - Instituttfusjon og -samarbeid	10 000														10 000
ISPBIOMED - ISP - biologi og biomedisin	4 030														4 030
ISPHUM - ISP - Humaniora	8 000											4 000			12 000
ISPNATTEK - ISP - naturvit. og teknologi	13 485														13 485
ISPSAM - ISP - Samfunnsvitenskap	9 000														9 000
NSDBASIS - Norsk samf.vit.datatjen.basis	11 200														11 200
SARS - SARS International Center	19 500														19 500
SHP - Strategiske høgskoleprogram	39 500														39 500
SIMULA - SIMULA-senteret ()	48 300		11 000						10 000						69 300
UNI-MUSEER - Strat.satsing univ.museer	5 700														5 700
SFF/SFI/FME	280 396														280 396
SFF - Sentre for fremragende forskn	280 396														280 396
Vitensk. utstyr, datab., saml	5 000	486 317													491 317
ESSURVEY - European Social Survey	5 000														5 000
FORINFRA - Nasj.sats. forskn.infrastrukt		486 317													486 317
Andre infrastrukturtiltak			68 000		10 094										78 094
HIMDALEN - KLDRA Himdalen - Avfallslager			8 000												8 000
IFEHANUK - Halden-prosjektet og andre nuk			50 000												50 000
INFRA - Infrastrukturtiltak			10 000		10 094										20 094
Nettverkstiltak	82 890	400		3 000											86 290
Nasj. stimul.tiltak,møteplass	37 250														37 250
F-UTD - Forskerutdanning	600														600
FORSKSKOLE - Forskerskoler	35 000														35 000
GENSTIM - Gen. stim.tiltak/nettv.bygging	1 650														1 650
Internasjonale nettverkstiltak	45 640	400		3 000											49 040
COSTINF - COST Infrastruktur		400													400
DIV-INT - Annet internasjonalt samarbeid	23 840			3 000											26 840
EMBLNODE - Nord EMBLsenter i molekylærmed	10 000														10 000
EURAXESS - Euraxess - mobilitetsportalen	1 800														1 800
INTPART - International Partnerships for Excellent f	10 000														10 000
Diverse FoU-rel. aktiviteter	63 155														63 155
Inform./formdl./ publisering	59 449														59 449
FORM - Formidling	250														250
PUBL - Publisering/prosjektinform	5 860														5 860
VITEN - Vitensentre	53 339														53 339
Planlegging/utredn./evaluering	3 706														3 706
GENPLAN - Gen. planlegging/utredn./eval	3 706														3 706
Disposisjonsfond	195														195
Disposisjonsfond	195														195
DISPFON - Disposisjonsfond	195														195
Forvaltning		50 000													50 000
Særskilte forvaltningsoppdrag		50 000													50 000
GAVEFORST - Gaveforsterkningsordningen		50 000													50 000
Total sum	1 814 419	689 517	579 507	4 000	185 107	182 844	20 000	22 115	15 900	11 936	1 022	21 394	4 000	83 995	3 635 756

6.5 Enheter for fellesfunksjoner

Administrerende direktørs stab består av tre enheter. Den ene er den sentrale staben som har ansvar for fellesprosesser knyttet til budsjett, budsjettforslag og årsrapport, men også oppgaver knyttet til strategisk kommunikasjon, strategiutvikling og kunnskapsgrunnlaget. Den andre enheten er Internasjonal stab som har ansvar for koordinering av det internasjonale arbeidet knyttet til EU og hoveddelen av Forskningsrådets øvrige internasjonale arbeid. Den tredje enheten er kommunikasjonsstaben som har ansvar for den delen av kommunikasjonsvirksomheten Rådet som direkte finansieres over FoU-budsjettet.

Tabell 6.17. Inntekter til enheter for fellesfunksjoner, 1000 kroner

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
D00 Stab/Adm.dir.	18 466	18 466	23 466
8791001 LMD Kap.1137.50	150	150	150
8791105 KLD Kap.1410.51	300	300	300
8791648 NFD Kap.920.50	2 900	2 900	2 900
8792205 HOD Kap. 732.21	540	540	540
8792406 KD Kap.285.52	14 576	14 576	19 576
D10 Internasjonal enhet	37 824	37 824	91 624
8791648 NFD Kap.920.50	8 020	8 020	8 020
8792406 KD Kap.285.52	0	0	800
8792432 KD Kap.285.53	29 804	29 804	82 804
D30 Kommunikasjonsenheten	29 300	31 271	32 300
8791001 LMD Kap.1137.50	900	900	900
8791105 KLD Kap.1410.51	580	580	580
8791648 NFD Kap.920.50	7 720	7 720	7 720
8791661 NFD Kap.920.51	0	0	0
8792406 KD Kap.285.52	20 100	20 100	23 100
8793100 Avg.fritt salg - tidsskrifter		971	
8795647 Utdanningsdirektoratet		1 000	
Sum total	85 590	87 561	147 390

Tabell 6.18. Bevilgninger fordelt på tiltak og aktiviteter. 1000 kroner

	2015		2016
	Årets budsjett	Rev.bud	Årets budsjett
D0 Stab/Adm.direktør	18 466	18 466	23 466
STAB	18 466	18 466	23 466
D1 Internasjonal enhet	37 824	37 824	91 624
EU-MOB	14 900	14 900	38 150
IN-EU2016			25 000
INTSTAB-DR	4 796	4 796	3 000
INTSTAB-PR	13 628	13 628	13 150
STILL-UTL	4 500	4 500	12 324
D3 Kommunikasjon	29 300	31 271	32 300
AVD-KOMM	2 500	1 862	2 500
FELL-TIL	4 250	4 250	4 250
FORSKDAG	3 500	5 108	3 500
GRAFISKP	570	570	570
KOMMSTRAT	5 200	3 230	5 200
KONK-UOF	900	900	900
MEDIA	1 250	1 250	1 250
NETTARBEID	2 880	5 026	2 880
NYSGJPER	4 000	4 971	4 000
PROFORSK	3 000	5 000	6 000
RED-PROD	1 250	-896	1 250
Total sum D Administrerende direktør	85 590	87 561	147 390

6.5.1 Sentral stab

Hoveddelen av budsjettet går til å finansiere den nasjonale FoU-statistikken og deltakelse i internasjonalt samarbeid om FoU-statistikk. Brukere av statistikken er departementer, forskningsinstitusjoner, brukere av forskning, offentlige instanser og Forskningsrådet selv. Selve statistikkinnhentingene gjøres av NIFU (UoH-, institutt- og helsesektoren) og av SSB (næringslivet). Statistikken er nødvendig både for nasjonal politikkutforming og for å ivareta Norges forpliktelser om å levere FoU-statistikk til OECD og EU. Mye av statistikken, samt tilgrensende analyser og utredninger, publiseres gjennom Indikatorrapporten for det norske forsknings- og innovasjonssystemet som utgis annethvert år. Midlene til denne delen av virksomheten øker med 5 mill. kroner i 2016.

Øvrige midler brukes til videreutvikling av Forskningsrådets prosedyrer for FoU-administrasjon og strategisk kommunikasjon samt Forskningsrådets arbeid med kunnskapsgrunnlaget og til å gjennomføre eksterne utredninger om forsknings- og innovasjonspolitikken.

6.5.2 Internasjonal enhet

Hovedprinsippet er at det internasjonale samarbeidet skal integreres i Forskningsrådets FoU-portefølje, forankret organisatorisk der korresponderende nasjonale aktiviteter gjennomføres. Derfor er budsjettet for internasjonalt samarbeid fordelt på aktiviteter. I denne sammenhengen står EU-samarbeidet i en særstilling. Med det omfanget dette samarbeidet har fått, ivaretas den løpende koordinering av EU-kontoret i administrerende direktørs stab. Økningen i budsjettet til

internasjonal enhet er knyttet til administrative støttefunksjoner mot EU-mobilisering både eksternt og internt.

6.5.3 Kommunikasjonsenheten

Budsjettet dekker kommunikasjonsaktiviteter knyttet til Forskningsrådets organisasjon og oppgaver, og aktiviteter knyttet til de nasjonale tiltakene for allmennrettet forskningsformidling – der Forskningsrådet i vedtektene er gitt et overordnet nasjonalt ansvar. Økningen i midler knyttet til kommunikasjonsområdet er knyttet til målsettingen om mer brukerrettet formidling og kommunikasjon.

Medie- og samfunnskontakt/Redaksjonell produksjon

Arbeidet omfatter hovedområdene mediekontakt, strategisk og allmennrettet forskningsformidling, samt journalistisk synliggjøring av Forskningsrådets politikk, tiltak, beslutninger og – ikke minst – resultater. I tillegg kommer en del generell informasjonsvirksomhet.

- Daglig oppdatert nyhetstjeneste som fremmer Forskningsrådets viktigste saker og politiske innspill, og gir et balansert helhetsbilde av alt som foregår i organisasjonen.
- Synliggjøring av politikk og resultater fra Forskningsrådet gjennom mediearbeid og annen utadrettet virksomhet.
- Bistand til divisjonene i forbindelse med konferanser, rapporter, evalueringer etc.
- Etablering og drift av felles tiltak i Forskningsrådet for utadrettet kommunikasjon og formidling.

Internasjonalisering

- Tiltak for å synliggjøre norske forskningsresultater og Forskningsrådets prioriteringer internasjonalt, og arbeid med å synliggjøre Forskningsrådets internasjonale strategier, bilaterale samarbeidsavtaler og virkemidler for utveksling av forskere, samt Forskningsrådets engasjement i EUs rammeprogram.
- Oppfølging av medlemskap og deltakelse i Cordis, Alpha Galileo, EUSCEA m. fl.

Informasjon og brukerkontakt

- Søknadsinformasjon, med hovedvekt på bedre utlysninger og bedre informasjon på nett.
- Visuell kommunikasjon
- Brukerundersøkelser og evalueringer av kommunikasjonsaktiviteter.

Nasjonale tiltak for allmennrettet forskningsformidling

- Drift og videre utvikling av de store formidlingstiltakene Forskningsdagene, Nysgjerrigper og Proscientia.
- Bevillinger til nettstedet *forskning.no* der Forskningsrådet er medeier.

6.6 Administrasjonsdivisjonen

Administrasjonen ved Juridisk avdeling har ansvar for utforming av Forskningsrådets felles kontraktspakke og den årlige revisjonen av denne pakken. Bevilgningen er på 0,15 mill. kroner.

Vedlegg 1. Oversikt over departementenes deltagelse i programmer i 2016, med angivelse av alle finansierende departement.

	KD	KD-SO	NFD	OED	LMD	KLD	HOD	UD	SD	KMD	ASD	JD	BLD	FIN	KUD	FD	Div	Sum
Programmer	228	657	1 284	734	246	183	316	268	116	57	129	22	23	9	25	1	12	4 310
Brukerstyrte innovasjonsprogr		55	839	261	192			15	46								3	1 410
BIA - Brukerstyrt innovasjonsarena		20	635															655
BIONER - Bionæringsprogram		10	45		192												2	249
CLIMIT - Forskn. utv. og demo av CO2-hå				105														105
DEMO2000 - Proj.ret tekn.utv. petro.virk				156				15										171
GASSMAKS - Økt verdiskaping fra naturgass		25																25
MABIT - Marin bioteknologi i Tromsø			6															6
MAROFF-2 - Maritim virksomhet og offsh-2			153														1	153
TRANSPORT - Transport 2025			1						46									46
Grunnforskningsprogrammer	138		7			2	20	6		5		1			6		1	186
CERN - Kjerne- og partikkelforskning	24																	24
EUROPA - Europa i endring	7							6				1						14
EVITA - eVitenskap	18		7															25
P-SAMISK - Program for samisk forskning	12									4								16
ROMFORSK - Program for romforskning	28					2												29
SAMKUL - Samfunnsutviklingens kulturell	40									2					6			47
STAMCELLER - Stamcelleforskning							20											20
SYNKROTYT - Progr.f.synkrotron- og nøytron	10																	11
Handlingsrettede programmer	81	179	67	14	8	76	187	247	2	41	97	21	20	9	19	1	8	1 078
BEDREHELSE - Bedre helse og livskvalitet		6				4	79								3			93
BEHANDLING - God og treffsikker diagnost		19					67								1			87
BIOBANK - Humane biobanker og helsedat		22																22
DEMOS - Demokratisk og effektiv styring, p										28								28
FINNUT - Forskning og innovasjon i utdanni	81	6																87
GLOBVAC - Global helse- og vaksin.forskn							10	120										130
HELSEFORSK - HELSEFORSK							21											21
INDEMBPROG - INDEMB Research Program								13										13
INDNOR - India-programmet								15										15
KINA - Kina-programmet								15										15
KULMEDIA - Kultur- og mediesektoren															16			16
KVINNEHELS - Kvinners helse							10											10
LATIN-AM - Latin-Amerika-programmet								20										20
MARINFORSK - Forskning for marine ressur		8	60	9		16		4									4	101
MILJØFORSK - Miljøforskning for en grønn s		20	2		7	52				6							2	89
NORGLOBAL - Norge - Global partner		1						31										32
NORRUSS - Nordområdene og Russland								17										17
PETROSAM2 - Samfunnsvitenskapelig petro				5				3									2	10
POLARPROG - Polarforskningsprogram		60				3		2										65
SAMANSVAR - Ansvarlig innovasjon og bedr		8	3		1													12
SAMRISK-2 - Samfunnssikkerhet og risiko		16							2			14				1		32
SANCOOP - South Africa - Norway research								8										8
SKATT - Skatteøkonomi														9				9
SYKEFRAVÆR - Forskn.om årsaker til sykefr		10									29							39
VAM - Velferd, arbeid og migrasjon		4	2							8	68	7	20					109
Store programmer	9	423	371	460	46	106	109		68	10	32		2					1 636
BIOTEK2021 - Bioteknologi for verdiskaping		89	60															149
ENERGIX - Stort program energi		30	24	253	39	23			30									398
HAVBRUK2 - Stort program for havbruksfor		19	154															173
HELSEVEL - Gode og effektive helse-, omsor	9	17					109				10		2					148
IKTPLUS - IKT og digital innovasjon		71	74						38	10								192
KLIMAFORSK - Stort program klima		75	2		7	83												167
NANO2021 - Nanoteknologi og nye materia		71	57															128
PETROMAKS2 - Stort program petroleum		51		207							21							280

Norges forskningsråd

Drammensveien 288

Postboks 564

1327 Lysaker

Telefon +47 22 03 70 00

Telefaks +47 22 03 70 01

post@forskningsradet.no

www.forskningsradet.no

Design omslag: Design et cetera AS

Trykk: 07 Media/Forskningsrådet

Opplag: 340

Oslo, februar 2016

ISBN 978-82-12-03481-5 (trykk)

ISBN 978-82-12-03482-2 (pdf)

Publikasjonen kan lastes ned fra

www.forskningsradet.no/publikasjoner